Testis Dacicus
(George Manu)

În spatele Cortinei de Fier

România sub ocupație rusească

Editura **Mica Valahie**
București, 2011

COLECȚIA

ROMÂNII ÎN ISTORIA UNIVERSALĂ
THE ROMANIAN IN WORLD HISTORY

VOL. 280

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MANU, GEORGE
În spatele cortinei de fier : România sub ocupaţie rusească / George Manu (Testits Dacicus) ; îngrijitor de ed. şi studiu introd.: Silviu B. Moldovan ; postf.: Şerban Manu. - Bucureşti : Mica Valahie, 2011
ISBN 978-973-7858-56-6

I. Moldovan, Silviu B (ed., pref.)
II. Manu, Şerban (postf.)

94(498:47)"1944/1945"

© Şerban Manu (pentru manuscrisul lui George Manu)

© Silviu B. Moldovan (pentru studiul introductiv)

Prima ediție a prezentei lucrări a apărut la Editura Kullusys – Bucureşti, în anul 2004)

Editura Mica Valahie
Tel. 0722.33.99.84, 021-642.51.02
Email: micavalahie@yahoo.com
Web: www.micavalahie.ro

Material cu drept de autor

Notă la ediția a doua

Prima ediție a prezentei lucrări a apărut la **Editura Kullusys** (Bucureşti, 2004, 382 p.). În intervalul scurs de atunci, studiul introductiv fusese mult adăugit, ca urmare a lărgirii cercetării; cum, însă, personajul cărții trebuia şi merita cu prisosință să rămână **George Manu**, am optat, în final, pentru păstrarea textului introductiv la ediția întâi (cu câteva corecturi minime). Lansarea ediției a doua este însă programată în acelaşi timp cu cea a volumului *România şi începutul Războiului Rece. Studiul unui caz*, care constituie un comentariu mult lărgit asupra activității fascinante a lui **George Manu**, privită în contextul situației dramatice a României, din primii ani postbelici. Precizăm acum doar că textul ediției din 2004 nu putea face trimitere la o serie de dosare personale ale fizicianului, deoarece acestea au fost descoperite ulterior (fond Penal nr. 14467 şi 18692/2 vol; fond Informativ nr. 160161/6 vol.). Mărturisim aici că, dincolo de plăcerea specifică absolvenților de Istorie la lectura oricăror documente inedite, ne-au produs satisfacție şi unele concluzii oficiale ale autorităților postbelice, conținute în aceste documente, bunăoară: „Am onoare a vă face cunoscut că din cercetarea dosarelor noastre privind criminalii de război şi vinovații de dezastrul țării, nu se poate determina vina precisă pentru care au fost arestați şi trimişi înaintea Dvs. prin Jurnalul Consiliului de Miniştri nr. 189/1945, d-nii profesori **Manu Gheorghe** şi **Băncilă Ion**" (Secretarul General al Consiliului de Miniştri, **Pamfil Ripoşanu** – 30 martie 1945); „(...) de nicăieri n-a rezultat în sarcina bănuitului vreo activitate prin care să fi contribuit la realizarea scopurilor politice

Material cu drept de autor

ale hitlerismului sau fascismului (...)" (acuzatorul public **Mihail Mango** – 7 septembrie 1945). Textul „buletinului informativ" a fost revăzut, adăugându-se câteva note şi corectându-se unele erori ale primei ediții.

Editorul datorează mulțumiri familiei **Emma** şi **Şerban Manu**, pentru încrederea reacordată, familiei **Mariana** şi **Marius Heroiu**, pentru profesionalismul dovedit din nou de **Editura Mica Valahie**, domnului **Claudiu Secaşiu**, care rămâne autorul recomandării inițiale către familia Manu, domnului profesor **Gheorghe Buzatu**, pentru generoasa ofertă de a include prezenta ediție în impresionanta colecție pe care, de mulți ani, o coordonează.

Lucrarea semnată cu pseudonimul **Testis Dacicus**, este unul din primele manuscrise restituite moştenitorilor de către **Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității**, această activitate numărându-se printre actele de reparație morală pe care instituția înființată prin **Legea nr. 187/1999** le face, în beneficiul victimelor politicii din deceniile cinci-nouă ale secolului trecut.

Silviu B. Moldovan

Material cu drept de autor

Studiu introductiv

Dezbaterea asupra perioadei comuniste a istoriei recente românești cunoaşte, în prezent, o amploare remarcabilă. Printre punctele de atracție ale dezbaterii se numără, poate chiar pe primul plan, personalitățile vremii. Analizei cât mai obiective a vieții şi activității, dar şi subestimării sau supraevaluării unor personalități li s-a mai adăugat un aspect: cel la recuperării memoriei unor personalități, pierdută parțial sau chiar total în deceniile cenzurii ideologice. Aspectul priveşte atât personalitățile care fuseseră reabilitate sau revalorizate parțial începând cu anii `60, cât şi pe cele ce a fost menținute şi-n cele ce-au urmat într-un nemeritat con de umbră. Din ultima categorie face parte şi George Manu.

Acesta părea sortit, atât prin naştere, cât şi prin rezultatele ce le obținuse prin merite personale, unei strălucite (adjectivul nu e deloc exagerat) reputații, inclusiv după săvârşirea sa din cele lumeşti. N-a fost să fie aşa, datorită condițiilor istorice de-acum binecunoscute. Tăvălugul comunizării forțate a retezat brusc cariera lui George Manu, provocând în mod direct uciderea sa şi punerea sub obroc a amintirii lui.

George (Gheorghe)[1] Manu s-a născut la 13 februarie 1903, dintr-o veche familie boierească. Prin părinții săi, Ioan (Iancu) Manu şi Elisabeta (Zeta Cantacuzino), avea filiație directă de la domnitorii Şerban Cantacuzino şi Constantin Brâncoveanu, dar şi de

---

[1] Prenumele adevărat este Gheorghe. În cele ce urmează, vom folosi varianta George, preferată şi de Manu însuşi (probabil, şi pentru mai uşoara ei transliterare în franceză – Georges). În perioada activității sale clandestine (1945-1948), Manu a folosit pseudonimul „inginer Georges (sau Grigore) Marinescu". De asemenea, rudele îl numeau adesea Georges.

Material cu drept de autor

la numeroşi dregători ai Țării Româneşti. De asemenea, era nepotul generalului Gheorghe Manu, erou al războiului de independență[2], fondatorul artileriei româneşti şi, ulterior,

[2] Trupele conduse de generalul Gheorghe Manu (Divizia 4 Infanterie) au fost primele care au participat efectiv la luptele din Bulgaria, sprijinind cu focul artileriei ofensiva rusă asupra cetății Nicopole, cucerită la 4 iulie 1877. La scurt timp, comandanții corpului expediționar rus au solicitat ajutorul generalului român, pentru a escorta peste Dunăre prizonierii otomani. Atât Manu, cât şi Marele Cartier General Român au respins cererea, pe care o considerau dezonorantă şi de natură să pună trupele române sub comandament rusesc. În urma înfrângerii armatei țariste în prima bătălie de la Plevna (8-9 iulie), guvernul român acceptă implicarea directă în război (în condiții echitabile), divizia comandată de generalul Manu fiind prima care trece în sudul Dunării. Deşi la început cererea de ajutor a comandanților ruşi fusese una conjuncturală, armata română nefiind considerată redutabilă, evenimentele au demonstrat contrariul şi, în acest context, contribuția Diviziei 4 Infanterie n-a fost deloc una de neglijat. Succesul ei era totuşi previzibil pentru un ochi atent. În urma paradei de la 8 mai 1877, corespondentul la Bucureşti al cotidianului londonez „The Times" remarca deja potențialul remarcabil al acestei unități: „Am fost foarte surprins de frumoasa înfățişare a acestor trupe. Sunt excelent echipate, în toate privințele, căci sunt de prima calitate, iar instrucția diferitelor unități bună şi arătând o pregătire îngrijită. Această divizie va intra în acțiune imediat, în apropiere de Oltenița" (Constantin Antip, Constantin Olteanu, *Comandamentul armatei române în campania din 1877-1878*, Bucureşti, Editura Albatros, 1998, p.80). Ulterior, generalul Manu a jucat, în calitatea sa de ministru de Război, un rol important în modernizarea armatei române, prin înființarea Şcolii Superioare de Război din Bucureşti (Aurel Pentelescu, *Chestiunea Dunării în viziunea lui Nicolae Iorga la începutul secolului al XX-lea*, în „Anuarul Muzeului Marinei Române", tom V, 2003, p.259). Pentru prestigiul la care ajunsese în epocă generalul Manu este sugestiv şi faptul că, atunci când Julius Popper a atribuit denumiri româneşti (păstrate ca atare până azi) locurilor pe care le explora în Țara de Foc, n-a uitat să denumească un munte „Manu" (Ana-Maria Luca, *Julius Popper a fost stăpân în Țara de Foc*, în „Jurnalul Național", 26 iulie 2004, p.13).

Material cu drept de autor

prim-ministru al regelui Carol I. Se ştie că ascendența ilustră nu este deloc o garanție a valorii proprii, în sens aprioric, însă, în cazul personajului la care ne referim, menționarea înaintaşilor nu este gratuită şi nu lasă loc nici unei disonanțe.

Avem de-a face cu unul din cazurile foarte fericite în care familii avute, imigrate în România, s-au „împământenit" spiritual, devenind, mai mereu, exponenți impecabili ai interesului național[3]. După toate probabilitățile,

---

[3] După cel de-al Doilea Război Mondial, aşa-numitei moşierimi (categorie din care şi George Manu făcea parte, chiar dacă se dedicase unei cariere ştiințifice) i s-a confecționat o imagine din ce în ce mai caricaturală. De exemplu, anchetatorul Avram Bunaciu încerca, încă din 1946, să-i explice lui Mihai Antonescu mobilurile acțiunii acesteia: „Moşierimea era alături de politica mareşalului Antonescu deoarece ei prin țară înțelegeau moşia lor, ei vedeau venirea trupelor engleze în țară înaintea celor ruseşti ca un sprijin pentru ei, căci de trupele ruseşti se temeau. Această colaborare nu era întâmplătoare, era firească" – Arhiva Serviciului Român de Informații (în continuare, A.S.R.I.), fond Penal, dosar nr. 40.010, vol. 123, partea I, f.130. Era, încă, o poziție stângistă de „catifea"; represiunea împotriva proprietarilor de pământ va fi însă, peste câțiva ani, foarte dură. Şi unele medii de dreapta aveau multe de reproşat unei părți a marilor proprietari de pământ, în special celor de origine levantină (cum era şi familia Manu). În închisoarea Aiud, trei dintre coinculpații lui George Manu au avut, la un moment dat, un conflict destul de dur, în urma căruia legionarul Chioreanu le reproşa „boierilor" Balş şi Gheorghiu: „Eu consider că noblețea este în suflet, nu în sipetele de la bancă. Aşadar domnilor, sânge nobil românesc, curat, nu aveți, generoşi nu sunteți, nu ştiți să iubiți, voi ştiți numai să urâți, de priceput, dacă ați ajuns la greu, n-ați ştiut să vă descurcați, a trebuit să vă ajut eu. Nu vă cunoaşteți țara, cu istoria ei, cu problemele ei adevărate, cu cultura ei. Voi sunteți mult mai francezi decât români. România este numai țara pe care ați exploatat-o şi doriți s-o mai exploatați, dar de iubit, iubiți Franța sau, ştiu eu, poate nici Franța! Şi atunci, domnilor, de ce să vă invidiez?" (Nistor Chioreanu, *Morminte vii,* ediție îngrijită şi prefață de Marius Cristian, Iaşi, Institutul European, 1992, p.191-192).

Material cu drept de autor

familia Manu este originară din Italia, unde un cavaler pe nume Conrad Manno se distingea încă din 1267 în cadrul armatei lui Carol I de Anjou. În secolele XV-XVI, o ramură a ei părăseşte Italia, stabilindu-se la Constantinopol (eventual trecând mai întâi prin „filiera" macedoneană). În orice caz, la sfârşitul secolului al XVI-lea, familia este deja atestată în Țările Române, unde membrii ei au deținut diverse dregătorii. Se consideră că „în 1821, după ce plăti un greu tribut de sânge în serviciul cauzei naționale, familia se împărți în trei ramuri: cea moldavă, cea valahă şi cea grecească"[4]. Ultimele două ramuri s-au distins (şi) prin personalitățile militare pe care le-au avut. Generalul Gheorghe Manu a aparținut ramurii valahe, iar Constantin Manu, întemeietor, la începutul secolului XX, cu aprobare guvernamentală, al unei unități militare private (însă cu unicul scop de a servi interesul național), a pilotat, împreună cu un văr de-al său, un avion de luptă în cadrul primului război balcanic (1912), Grecia obținând, astfel, prin el, un primat mondial absolut în materie. De asemenea, celebrul căpitan Stroe Buzescu, din armata lui Mihai Viteazul, este un ascendent pe linie maternă al fiului fizicianului George Manu. Acesta a avut, aidoma lui Constantin Manu[5], o anvergură ştiințifică impozantă, dar a moştenit, cumva, şi firea de luptător a înaintaşilor săi. Chiar dacă nu a luptat într-un război clasic (cu o linie a frontului şi adversari clar delimitați),

---

[4] *George Manu – monografie*, ediție îngrijită de Gheorghe Jijie, Bucureşti, Editura Elisavaros, [2002], p.3.

[5] Constantin Manu şi-a finalizat studiile universitare la Leipzig, doctoratul în drept la Heidelberg şi cel în filozofie la Oxford. A fost, pentru o scurtă perioadă, profesor de greacă al împărătesei austro-ungare Elisabeta. Merită menționat un fapt pe cât de spectaculos pe atât de puțin cunoscut astăzi: Constantin Manu l-a ajutat pe Pierre de Coubertin, părintele Jocurilor Olimpice moderne, în opera de organizare a acestora (*ibidem*, p.4).

Material cu drept de autor

ci într-unul scurt şi mai mult din umbră (precum tentativa de înjghebare a unei rezistențe naționale antisovietice şi anticomuniste), eroismul de care a dat dovadă nu e cu nimic mai prejos. Iar sfârşitul, mult mai chinuitor decât cel de care au parte, de regulă, soldații în uniformă.

După ce, în 1921, absolvă liceul[6], în 1925 devine dublu licențiat (atât în fizico-chimice, cât şi în matematici) al Facultății de Ştiințe din Bucureşti. Un an mai târziu este titular al certificatului de studii superioare de chimie fizică şi radioactivitate al Facultății de Ştiințe din Paris.

Între 1927-1933 se remarcă în Franța, lucrând în cadrul Laboratorului Curie din Paris (Institutul de Radiu). În această perioadă îşi pregăteşte teza de doctorat cu titlul *Cercetări asupra absorbției razelor α* şi urmează o serie de cursuri la Universitatea Sorbona şi la College de France. În 1933, devine doctor în ştiințe fizice al Universității din Paris (cu mențiunea „*très honorable*"). Este momentul de cumpănă al destinului lui George Manu, care refuză oferta Laboratorului Curie de a rămâne, ca cercetător, în Franța şi ia, fără ezitare, decizia de a se întoarce în țară, unde devine asistent al Facultății de Ştiințe din Bucureşti (în noiembrie 1935, după echivalarea diplomei obținute la Paris)[7]. Această decizie, puțin şocantă pentru sensibilitățile actualmente dominante în societatea românească, nu era deloc surprinzătoare pentru o personalitate ca cea a lui Manu şi nu a fost singulară în generația lui care, după expresia lui Mircea Eliade, se simțea chemată să ridice România „pe verticală", după ce generația de la 1918 reuşise, în

---

[6] Ultimele două clase de liceu le-a absolvit în Franța.

[7] George Manu a mai revenit la Laboratorul Curie doar pentru un stagiu de 3 luni, în 1934. În țară, a mai deținut, în perioada 1936-1945, şi funcția de secretar al Societății Române de Fizică.

Material cu drept de autor

condiții incomparabil mai vitrege, s-o ridice „pe orizontală", adică să realizeze unitatea teritorială a națiunii. De altfel, în acea vreme, revenirea/rămânerea în țară nici nu era percepută prea mult ca o decădere. România era o țară în plină ascensiune, bine „clasată" în ierarhia est-europeană şi, mai ales, bine racordată la circuitul ştiințific european[8]. Raportată la Occident,

[8] De pildă, chiar în tomul inaugural al revistei pariziene „Annales de Physique", din cele opt studii prezente în sumar, trei aparțin unor fizicieni români: Horia Hulubei, George Manu şi Radu Țițeica (vezi Gheorghe Jijie, *op. cit.*, p.62). De remarcat, o dată în plus, faptul că toți aceşti trei specialişti de notorietate au ales să rămână în România, desfăşurând aici o muncă de pionierat. Soarta lor a fost diferită după cel de-al Doilea Război Mondial (vezi în acest sens şi postfața d-lui Şerban Manu). Lucrurile puteau evolua însă şi altfel, totul depinzând, la un moment dat, de capriciile anchetatorilor sau de proporția în care regimul comunist decidea să păstreze în activitate specialiştii de renume. De pildă, în cadrul anchetei din 1948 privind Mişcarea Națională de Rezistență, martorul Paul Zarifopol a fost chestionat „despre Şerban Țițeica şi dacă Manu v-a cerut să țineți legătura şi cu acesta" (Arhiva Ministerului Justiției, Direcția Instanțelor Militare, fond Penal, (în continuare A.M.J., D.I.M., fond Penal, dosar nr. 14.900, vol.28, f.231). Zarifopol, care avea puternice convingeri antilegionare, fusese implicat în rezistență, fiind utilizat de Manu ca element de legătură, în special cu cercurile occidentale. Declarațiile lui au fost moderate, ținând chiar să se explice, în finalul celei consemnate la 28 martie 1948: „Astfel țin să explic că dacă această declarație este mult mai completă ca cea precedentă, aceasta se datoreşte faptului că independent de convingerile mele politice am ținut înainte de toate să nu fiu denunțător pentru alții şi că fac această declarație în momentul când ştiu că nu mai pot face nimănui eu un rău important" (*ibidem*, vol. 72, f.216). Peste ani, Paul Zarifopol a scris un eseu intitulat *În procesul intelectualilor*, care avea, credem noi, inspirație sau măcar aplicabilitate şi în cazul procesului M.N.R.: „Multă lume este foarte supărată pe dânşii [pe intelectuali]. Şi eu înțeleg bine de ce. Fără exagerare, intelectualii sunt singurii vinovați de tot ce se întâmplă în viața societăților, dacă luăm vinovăția în sensul cel mai strict: maximum de luciditate în momentul faptei, prin urmare maximum de răspundere. Alte clase sociale, bancheri şi

Material cu drept de autor

România interbelică, deşi diferită, nu era deloc o altă lume, ci doar se afla într-un alt punct al aceleiaşi evoluții.

În 1936, rectorul Universității din Bucureşti propunea, deja, ca lucrările ştiințifice ale lui Manu să fie prezentate la expoziția universală de la Paris. Tot la Universitatea din Bucureşti, George Manu a ținut şi a publicat (sub egida Academiei Române), primul tratat de fizică nucleară din țară (în 1940)[9]. Cariera sa universitară nu a fost însă lipsită de momente de cumpănă, cum a fost cel provocat de polemica sa, extrem de dură, cu unele cadre didactice ale Facultății de Ştiințe, beneficiare, se pare, ale unor foloase necuvenite[10]. În urma acuzațiilor de incompetență şi plagiat pe care le adusese public (prin presă) profesorului Ilie Purcaru (secretar general, în acelaşi timp, al Ministerului Educației Naționale), se inițiază o acțiune disciplinară. Comisia însărcinată de minister cu soluționarea cazului a avizat (la 8 aprilie 1938) suspendarea pe trei luni a lui Manu, cu pierderea

---

industriaşi mari sau mineri sindicalizați pot disprețui şi urî pe intelectuali, dar aceasta e numai o stare de sentiment, mai mult ori mai puțin vagă. Singuri intelectualii au fost în stare să prepare filosofic discreditul inteligenței, să dea prestigiu de argumentare disprețului şi urii altor clase şi meserii față de intelectuali. Sigur, acesta-i cel mai pompos şi rafinat caz al lichelismului, pe care, deunăzi, Henri Barbusse şi Camil Petrescu îl dădeau în spinarea intelectualilor. [...] Dacă are dreptate Barbusse, că lichelismul este calitatea constitutivă a intelectualului, atunci cei mai rău situați în meseria asta sunt acei care nu vor sau nu pot să fie lichele, nici la dreapta, dar nici la stânga. Asemenea indivizi se pun, va să zică, împotriva naturii" (Paul Zarifopol, *Marxism amuzant. Eseuri cenzurate*, ediție şi prefață de Al. Săndulescu, Bucureşti, Editura Albatros, 1992, pp.19-23).

[9] Datorită evenimentelor ce au urmat, a fost tipărit doar primul volum al acestui tratat, ultimele două rămânând, până astăzi, în manuscris.

[10] Vezi Gheorghe Jijie, *op. cit.*, pp.76-106.

Material cu drept de autor

salariului şi a dreptului de gradaţie pentru perioada respectivă. Sancţiunea nu s-a mai aplicat însă, deoarece primul ministru, Armand Călinescu, a dat pe avizul comisiei de disciplină o rezoluţie exemplară, care dovedea şi faptul că instaurarea unui regim politic autoritar (eveniment petrecut cu două luni mai înainte), nu constituie o scuză pentru proliferarea abuzurilor şi ignorarea judecăţilor de valoare: „Nu aprob avizul. Este dificil să se stabilească, în fapt, unde încetează critica ştiinţifică şi unde începe afirmaţia în scopul de-a batjocori. În orice caz, discutarea activităţii ştiinţifice a unui profesor, fie el chiar secretar general de minister, nu poate servi de bază morală aplicaţiei unei acţiuni disciplinare de către ministerul în care funcţionează cel criticat”[11]. În acelaşi an însă, în urma unui replici adresate de Corneliu Codreanu, liderul legionar, lui Nicolae Iorga, în urma articolelor acestuia despre comerţul legionar, Codreanu este arestat şi condamnat, tocmai pe motivul că a ofensat o oficialitate[12]. Armand

---

[11] *Ibidem*, p.90.

[12] În acest caz, Armand Călinescu a dovedit că nu avea o idee prea democratică despre independenţa actului de justiţie. La 28 martie 1938 (cu foarte puţin înaintea acţiunii disciplinare împotriva lui Manu), primul ministru nota în jurnalu-i personal, în urma unei audienţe avute la regele Carol II: „Propun acum urmărirea lui Codreanu pe tema ultragierii lui Iorga. Eventual, arestarea celor ce s-ar solidariza” (Armand Călinescu, *Însemnări politice, 1916-1939*, ediţie îngrijită şi prefaţată de Al. Gh. Savu, Bucureşti, Editura Humanitas, 1990, p.388). În timpul procesului intentat lui Corneliu Codreanu, acelaşi prim-ministru nota, în urma unei noi audienţe la rege: „Câteva reflecţii pe marginea procesului. Ce a urmărit? Îndepărtarea lui Codreanu. Discreditarea lui. Ce am făcut? O campanie de presă prealabilă, care a reuşit. Libertate la proces, pentru a nu crea legende. Când s-a observat tendinţa de schimbare a atmosferei, am introdus cenzura şi am difuzat rechizitoriul. (…) Ce am constatat? Slăbiciunea personalului. Inexistent, cu toate

Material cu drept de autor

Călinescu s-a remarcat în mod deosebit, în 1938-1939, în acțiunile de reprimare a Mişcării Legionare, în acel moment nejustificate[13]. Această diferență de tratament (greu de ignorat, chiar dacă Codreanu nu era cadru universitar) sugerează că primul ministru nu-l considera nici el pe Manu ca pe un element extremist sau potențial periculos pentru ordinea în stat.

In anii celui de-al Doilea Război Mondial, cariera universitară a lui George Manu nu are de suferit. Apoi, în aprilie 1945, este numit titular al conferinței de Radioactivitate în cadrul nou înființatei catedre universitare de Structura materiei. Încă din luna următoare, însă, datorită apartenenței sale politice, intră în preocupările aşa-numitei Comisii de triere a legionarilor. Totuşi, având în vedere lipsa vreunei acuzații grave la adresa lui[14], rectoratul Universității din

---

instrucțiunile. A trebuit să fac eu într-o noapte rechizitoriul" (*ibidem*, pp.392-393).

[13] Corneliu Codreanu optase, după instaurarea „dictaturii regale", pentru autodizolvarea partidului său şi încetarea militantismului anticarlist.

[14] George Manu nu se afla pe lista arestaților până la 30 ianuarie 1945 şi nu intra în vederile guvernului român, care stabilise la 29 ianuarie 1945 arestarea „criminalilor de război şi vinovaților de dezastrul Țării" (A.S.R.I., fond Penal, dosar nr. 40.010, vol.58, ff.74-75). Tot atunci s-a stabilit o listă de 7 şefi legionari care urmau a fi trimişi în justiție: Horia Sima, Mihail Sturza, Vasile Iaşinschi, Nichifor Crainic, Constantin Papanace, Alexandru Constant şi Radu Budişteanu. Crainic nu fusese legionar, ci doctrinar de dreapta. Toți cei 7 avuseseră funcții guvernamentale, însă mulți din ei n-au ajuns niciodată la poziția (fie şi interimară) pe care o deținuse Manu în cadrul Mişcării Legionare. De asemenea, pe lângă guvernul României s-a înființat, printr-un decret-lege din 2 mai 1945, Comisia pentru aplicarea Articolului 16 din Convenția de Armistițiu, care avea ca scop întocmirea de „liste de toate publicațiile periodice şi neperiodice apărute de la 1 ianuarie 1917, până la 23 august 1944, cuprinzând idei legionare, fasciste, hitleriste, şoviniste, rasiste sau

Material cu drept de autor

Bucureşti propune o sancțiune minoră, respectiv suspendarea sa timp de un an[15]. Aceasta este şi momentul în care George Manu ia o nouă decizie determinantă, renunțând la cariera ştiințifică şi intrând în rândurile incipientei mişcări naționale de rezistență.

Ca opțiune politică, George Manu a fost legionar. Mai precis, a aderat la această mişcare politică în anul 1937, după finalizarea studiilor sale pariziene[16]. Este anul

---

pasaje dăunătoare bunelor relații ale României cu Națiunile Unite", în scopul scoaterii lor din circulație. Deşi la acea oră George Manu intrase deja în atenția justiției, lucrările sale nu sunt menționate în inventarul publicațiilor interzise până la 1 iunie 1946 (vezi *Publicațiile scoase din circulație pînă la 1 iunie 1946*, cu un cuvânt înainte de George Dănescu, Bucureşti, Editura Fronde, f.a., 156 p.; ediția *princeps* în 1946).

[15] Gheorghe Jijie, *op. cit.*, p.337.

[16] Într-o *Declarație* din 8 noiembrie 1949, Dan Constantin Zamfirescu susține o altă versiune: „Din 1935 până în 1937, am făcut parte din cuibul lui Cristian Tel, recomandat de S. Popescu ce-mi era coleg de facultate. În 1945-1948 am fost reactivat de către Manu Gheorghe, cu care fusesem în 1935 în cuibul lui Cristian Tel" – (A.M.J., D.I.M., fond Penal, dosar nr.16878, vol.4, ff.176-177). Credem că este vorba de o confuzie; în 1935, George Manu nu era implicat efectiv în Mişcarea Legionară ci, foarte probabil, doar prieten cu Christian Tel. În general, legionarii aveau tendința să-i considere „membri" ai organizației pe cei ce frecventau cercurile sau sediile lor. În cazul lui Manu, legăturile familiale şi, cu siguranță, unele convingeri declarate, înlesneau o dată în plus asimilarea cu masa de membri. Altminteri, *Declarația* pomenită (parte a anchetei unui grup ce va fi condamnat, în anul 1950) vădeşte o tendință de a proiecta anumite evenimente într-un trecut prea îndepărtat. Astfel, Dan Zamfirescu susține: „scopul organizației din care făceam parte era răsturnarea [regimului] de democrație populară cu ocazia unui conflict armat între anglo-americani şi U.R.S.S. În această organizație m-a îndemnat să activez educația legionară primită şi ura împotriva regimului democratic făcută picătură cu picătură din adolescență" (*ibidem*, f.176). Cuvintele de mai sus, evident dictate de anchetatori, nu-şi găsesc vreun sens decât prin referire la „regimul de democrație populară" din U.R.S.S., singurul existent în perioada

Material cu drept de autor

în care Legiunea a atras o serie întreagă de tineri intelectuali de mare valoare[17] şi totodată anul în care decedează o figură foarte interesantă a societății româneşti din primele decenii ale secolului XX, şi-anume generalul Gheorghe (Zizi) Cantacuzino (Grănicerul)[18]. Acesta era şeful Partidului „Totul pentru Țară" (expresia politică din acea perioadă a Mişcării Legionare) şi, totodată, unchiul lui George Manu. Una din explicațiile posibile ale opțiunii politice a acestuia ar consta tocmai în înrudirea cu generalul Cantacuzino. Considerăm însă că, fără a exclude această circumstanță favorizatoare, ea nu poate constitui motivația aderării la Mişcarea Legionară. De altfel, nu se poate stabili o legătură directă cu poziția generalului, din moment ce Manu nu s-a înscris în partid în perioada când unchiul său era şeful acestuia (între 1935-1937[19]), şi nici nu l-a părăsit atunci când se afla sub presiune maximă. Este limpede, George Manu nu a căutat un partid oarecare, ce putea să-i ofere vreo perspectivă comodă sau chiar avantaje directe. El a devenit legionar într-o perioadă când, într-adevăr, Mişcarea avea o ascensiune puternică[20], însă cu foarte

---

când Zamfirescu (născut la 7 aprilie 1916) primea/făcea ură „picătură cu picătură".

[17] Ne referim, în primul rând, la Mircea Eliade şi ceilalți admiratori ai profesorului de filosofie Nae Ionescu.

[18] Gheorghe Cantacuzino, zis Grănicerul (1869-1937), ofițer distins în cel de-al doilea război balcanic (1913) şi primul război mondial (1916-1918).

[19] Succesorul generalului Cantacuzino la conducerea Partidului „Totul pentru Țară" a fost inginerul Gheorghe Clime (până în 1939, când este ucis în timpul represaliilor carliste).

[20] La alegerile parlamentare din 20 decembrie 1937, formațiunea legionară a obținut aproape 500.000 de voturi, respectiv 15,58 din totalul sufragiilor exprimate, clasându-se astfel pe cea de-a treia poziție, după marile partide rivale (P.N.L. şi P.N.Ț.). În plus, Partidul „Totul pentru Țară" obținuse, în prealabil, recunoaşterea sa

Material cu drept de autor

puțin timp înaintea declanşării reprimării ei[21], a ajuns, apoi, la conducerea Mişcării Legionare într-o perioadă de represiune dură[22] şi, în sfârşit, şi-a păstrat oarecum opțiunea[23] şi-n timpul când regimul comunist se angajase în cea mai dură acțiune de poliție politică pe care o

ca partener de negocieri de către o serie de forțe democratice, în primul rând Partidul Național-Țărănesc condus de Iuliu Maniu. În urma acestor alegeri, soldate cu eşecul forțelor carliste, se va constitui guvernul minoritar Goga-Cuza.

[21] După demiterea guvernului Goga – Cuza şi instaurarea dictaturii regale (la 10 februarie 1938), Mişcarea Legionară devine ținta unei represiuni generale, deşi nu își manifestase în mod deschis opoziția față de noul regim. Represiunea atinge apogeul în noiembrie 1938, când este asasinat (sub pretextul de a fi încercat să fugă de sub escortă) însuşi liderul fondator al Legiunii, Corneliu Zelea Codreanu. Adepții acestuia își iau o revanşă la fel de sângeroasă, prin asasinarea primului ministru Armand Călinescu (septembrie 1939). Atentatul prilejuieşte represalii extrem de sângeroase împotriva legionarilor, în întreaga țară. Confruntarea se încheie în iulie 1940, prin cooptarea câtorva legionari, în frunte cu noul lor lider, Horia Sima, în guvernul nou format, condus de Ion Gigurtu.

[22] După rebeliunea din 21-23 ianuarie 1941 şi îndepărtarea lor de la guvernare, regimul Antonescu i-a tratat pe legionari foarte dur.

[23] Grupul de rezistență condus de George Manu (sau, mai bine zis, nucleul acestuia) era format numai din legionari. Pe de altă parte, şeful grupului își menținea dreptul de a întreține legături cu personalități de altă orientare politică. În cursul anchetei din 1948, declara în acest sens: „Costache Lăzărescu a fost însărcinat de mine să țină în acelaşi sens contactul cu Gheorghe Brătianu şi cu alți liberali, pe care îi cunoştea (familia Brătianu, Slama), adică să insiste asupra necesității unei destinderi față de legionari. L-am însărcinat şi să ceară o întrevedere între mine şi Gh. Brătianu. A încercat de câteva ori, dar nu a reuşit" – Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (în continuare, A.C.N.S.A.S.), fond Documentar, dosar nr.28, f.316. În acelaşi timp, Manu se arăta preocupat de o nouă expresie politică, ce ar fi constituit o sinteză între valorile partidelor istorice şi unele din ideile cultivate de legionari.

Material cu drept de autor

cunoscuse până atunci România[24]. Desigur că, dacă ar fi acționat sub impulsul intereselor personale, şi-ar fi schimbat opțiunea politică, ori s-ar fi retras, mărginindu-se la activitatea științifică.

Înrudirea cu generalul Cantacuzino n-a fost un mobil suficient nici pentru un alt nepot al acestuia, doctorul Ion Cantacuzino. Condamnat în cadrul lotului Dan Zamfirescu – Dan Brătianu, el este descris astfel de martorul Iosif Petre, audiat la 17 iulie 1950: „Cunosc pe dr. Cantacuzino în mod sporadic. În 1935 am făcut stagiul la şc. militară împreună, era o atmosferă legionară în şcoală, unde era dr. Banu. În acea perioadă păstrez o amintire bună despre dr. Cantacuzino care şi-a manifestat disprețul față de legionari. M-a mirat în 1940 când el însuşi era legionar. Am impresia că este un om ambițios care are dorința de a parveni deşi spun că-l admiram în 1935. Schimbarea lui mi-a apărut dezgustătoare. N-am ştiut că este nepotul lui Cantacuzino – Grăniceru. După 23 aug. 1944, am observat la el sforțări disperate pentru a se încadra în regimul nostru. Relațiile noastre nu erau prea strânse. Astfel că n-am putut pătrunde în fundul [sufletului] lui, dar el trecând de la o extremă la alta nu mi-o puteam explica. Denotă însă o fire slabă fără convingeri profunde. Adeziunea lui la democratism în 1935 am avut impresia că este puternică, însă revenirile lui din 1940, față de răspunderea mea, îmi par ca expresia unui om slab fără convingeri puternice”[25].

Este greu de spus cât din declarația martorului era dezavuare sinceră şi cât o tentativă subtilă de a-l disculpa

---

[24] În mai 1948 a avut loc un val masiv de arestări printre legionari. Represiunea declanşată atunci a continuat apoi cu alte categorii de cetățeni. Regimul comunist era deja consolidat şi trecea la lichidarea ultimelor focare de rezistență potențială.

[25] A.M.J., D.I.M., fond Penal, dosar nr. 16.878, vol.2, f.51.

Material cu drept de autor

pe anchetat. Depoziția poate fi interpretată şi ca o luare de atitudine extrem de ortodoxă ideologic, şi ca o tentativă de a îndrepta atenția anchetatorilor către aspecte mai puțin periculoase, precum firea slabă, superficialitatea convingerilor personale. Pentru regimul comunist în curs de consolidare, un „om slab, fără convingeri puternice" (deci lesne adaptabil unui nou curs politic) era mult preferabil unuia a cărui intransigență venea din convingeri puternice. Invocarea „antecedentelor democratice" era de natură să întărească această impresie, făcând, eventual, ca pasagera adeziune la legionarism să pară inspirată doar de dorința „de a parveni"[26]. O dorință care putea fi, la fel de bine, canalizată în scopul adeziunii la regimul comunist, pentru care, de altfel, inculpatul şi începuse să facă „sforțări disperate" după 23 august 1944. Chiar şi invocarea înrudirii cu generalul Cantacuzino (care, ne putem da seama, era foarte importantă pentru Securitate, ca circumstanță agravantă) putea lăsa impresia că adeziunea la legionarism ar fi fost doar un gest interesat, datorită legăturilor de familie.

Într-un *Memoriu rezumând concluziile orale puse în apărarea dr. I. Cantacuzino*, avocații Harnagea şi Constantin îl vor descrie pe acesta ca pe „un «legionar de ocazie»" care, cu toate acestea, „nu a fost niciodată «legionar»"[27]. Se sugerează că inculpatul[28] a fost

---

[26] Un alt martor, Fănică Gheorghe, atribuia o motivație asemănătoare pasagerei apartenențe legionare a lui Cantacuzino: „am aflat că s-a înscris într-un partid totalitar şi față de surprinderii [surprinderea] mele [mea] mi-a spus că s-a înscris fără convingere, doar pentru unchiul său Cantacuzino – Grănicerul, care-i promisese averea lui dacă se înscrie" (*ibidem*, f.52).

[27] *Ibidem*, f.59.

[28] Ion Cantacuzino a fost condamnat în 1950, într-un proces al celor considerați participanți la acțiunile anticomuniste ale lui George Manu.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

foarte puternică, străină oricărei dorințe de parvenire, forța convingerilor sale fiind dublată de consecvența lor[32].

În ce ne privește, subscriem în mare la opinia exprimată de Maria Someşan şi Mircea Iosifescu: „Întors în țară după un deceniu de absență, Gheorghe Manu nu s-a putut nici adapta, nici resemna cu realitățile sociale ale României interbelice. Politicianism, corupție, imoralitate publică; la «porțile orientului» totul era posibil! România era foarte departe de ceea ce speraseră el şi foştii lui colegi din «generația de la `22». Aşa a ajuns Gh. Manu, ca mulți dintre congenerii săi, în rândurile Mişcării Legionare: cei tineri simțeau nevoia unei schimbări

---

Istoria Mişcării Legionare, Timişoara, Editura Gordian, 1994, p.207), Mircea Eliade, mai atras de reflecțiile simbolice, consideră că însuşi tineretul legionar era cel care „prelua şi fructifica" mitul (Mircea Eliade, *Mitul generalului*, în *„Dosarul" Eliade*, vol.V, *1936-1944*, partea a doua, cuvânt înainte şi culegere de texte de Mircea Handoca, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2001, p.250).

[32] Ca dovadă (circumstanțială) a faptului că George Manu nu a intenționat să modifice ierarhia sau evoluția Mişcării Legionare, poate fi invocată şi constatarea că, într-un important volum de documente care acoperă tocmai perioada 1934-1938, el nu era deloc menționat – Ioan Scurtu (coord.), Corneliu Beldiman, Natalia Tampa, Tiberiu Tănase, Cristian Troncotă, Puiu Dumitru Bordeiu, *Ideologie şi formațiuni de dreapta în România*, vol. IV, *7 iulie 1934 – 30 martie 1938*, Bucureşti, I.N.S.T., 2003, 448 p. De asemenea, numele lui nu apare nici în *Cronologia legionară* publicată în „Almanahul Cuvântul" din 1941 (vezi *Cronologie privind istoria Mişcării Legionare*, în *Istoria Mişcării Legionare scrisă de un legionar*, Bucureşti, Editura Roza Vânturilor, 1993, pp.15-38). Aceasta era considerată o istorie oficială a Legiunii şi includea o relatare substanțială a anului 1937. Cronologia conținea câteva imprecizii, dar şi o serie de accente radicale greu de suportat. Astfel, victimele căzute din rândul Legiunii erau considerate ca oameni „asasinați", pe când victimele provocate de legionari, doar ca elemente „pedepsite".

Material cu drept de autor

radicale, care să regenereze atât individul cât şi societatea. Formația politică al cărei discurs şi acțiune corespundeau acestei aspirații – şi *iluziei* că realizarea ei ar fi posibilă – era, în epocă, *Mişcarea legionară*"[33].

Mişcarea Legionară a fost un amestec destul de original şi cu certitudine paradoxal de bune intenții, fapte abominabile, cultivarea unui cod moral rigorist şi opțiunea greşită în politica externă. Permanenta prescriere a unei conduite conforme moralei creştine a fost însoțită de un număr de asasinate făptuite de unii membri şi de stupefianta lipsă a unei renegări explicite şi totale a acestora de către conducerea organizației. De asemenea, sentimentele naționaliste care se aflau la baza programului politic nu se puteau împăca în mod logic cu susținerea Italiei şi Germaniei, atunci când aceste state au început seria agresiunilor ce vor provoca, în scurt timp, cel de-al Doilea Război Mondial. Mişcarea fondată de Corneliu Codreanu trăda astfel impardonabil principiul unui naționalism sănătos, nexenofob, care recunoaşte *fiecărui popor* dreptul la independență. Spre deosebire însă de Partidul Comunist din România (care a salutat ocuparea Basarabiei, Bucovinei şi Herței de către Uniunea Sovietică, punând apartenența ideologică mai presus decât cea națională), legionarii nu au împins atracția lor pentru statele Axei până acolo încât să-şi trădeze țara: dictatul de la Viena a fost condamnat de aceştia, inclusiv după accederea la guvernare.

Momentul care a compromis totalmente Mişcarea Legionară a fost tocmai scurta ei participare la guvernare

---

[33] Maria Someşan, Mircea Iosifescu, *Un om al istoriei: Gheorghe Manu*, în „Curierul de fizică", nr.4(23), decembrie 1997, p.16-17. Acest remarcabil articol (în fond, o micromonografie, cu o structură asemănătoare inițiativei mai ample a lui Gheorghe Jijie) mi-a fost semnalat de domnul Claudiu Secaşiu.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

bilanțul acestui partid politic este negativ, în privința membrilor şi simpatizanților lui, judecata trebuie să fie mult mai nuanțată, chiar net diferențiată, pornind de la faptele şi idealurile pe care fiecare din ei le-a avut.

Cuvintele profetice ale lui Nicolae Iorga[38] descriau, în fond, eşecul viitor al Mişcării Legionare şi efectele inevitabile pe care acesta le va avea asupra altor curente de gândire identitariste: „Primejdia cea mai mare este în denaturarea propriei tale doctrine. În această privință nu poate fi adversar pe care trebuie să-l înfrunți mai fără cruțare decât acel care strică însăşi ideea, căreia i-ai consacrat viața ta, căci preface o idee generoasă în idei fatale, capabile de a dărâma o țară, care nici prin ură nu se susține şi nici prin ură nu se apără”[39]. În cazul ivirii unei asemenea primejdii, istoricul propunea un remediu cu adevărat radical: „cea dintâi datorie a noastră ar fi să dizolvăm mai curând gruparea noastră pentru a păstra intactă concepția pe care alții ar lua-o după noi, decât să păstrăm gruparea noastră sacrificând o concepție ce are încă atâta de făcut pentru dezvoltarea sănătoasă a națiunii româneşti şi a statului român”[40].

Spre cinstea lui, George Manu[41] s-a numărat printre cei care au înțeles foarte bine sensul adânc al cuvintelor lui Iorga şi chiar a încercat să determine evoluția evenimentelor în direcția recomandată de acesta.

Multe lucrări care iau în discuție istoria Legiunii identifică existența, la sfârşitul anilor `30, a două facțiuni: una radicală, chiar extremistă, condusă de Horia

---

[38] Conferința *Doctrina națională* a fost ținută de N. Iorga în anul 1922.

[39] N. Iorga, *Doctrina națională*, în *Doctrinele partidelor politice*, Bucureşti, Editura Garamond, f.a., p.48.

[40] *Ibidem*, p.62-63.

[41] Asupra activității politice a lui Manu în cadrul Mişcării Legionare ne propunem să zăbovim cu alt prilej.

Material cu drept de autor

Sima (considerată de mulți comandanți legionari ca „trădătoare" a orientării inițiale) şi alta, mai apropiată de limitele moderației şi fidelă ideilor fondatorului mişcării, numită după 1938 „codrenistă". În opinia noastră, fără a ignora impulsul dat acțiunilor violente şi demagogiei politice de Sima şi micul (la început) său grup, ambele facțiuni erau radicale şi s-au făcut vinovate de deriva mişcării spre violență şi antisemitism, în special prin faptul că nici Corneliu Codreanu, nici comandamentul legionar n-au repudiat la timp, prin măsuri drastice şi nu prin declarații formale, asasinatele izolate din anii `30 (Duca, Stelescu) şi, cu atât mai mult, instigarea publică la linşaj produsă la congresul studențesc de la Târgu Mureş (1936). În ultimele luni de viață, Codreanu pare a fi trecut printr-un proces sufletesc ce l-a făcut să repudieze total reacțiile violente la persecuțiile guvernamentale, însă era prea târziu pentru a putea modifica evoluția Mişcării, încăpută tot mai mult în mâinile lui Sima.

Totuşi, în facțiunea zisă „codrenistă" au existat destule personalități care nu s-au compromis prin comiterea sau susținerea violențelor. Această constatare ne-a inspirat întrebarea dacă nu cumva a existat, în cadrul Legiunii, şi o a treia facțiune, distinctă atât de „simişti" (fapt uşor de probat), cât şi de „codrenişti". Răspunsul este pozitiv, cu condiția să acceptăm că o facțiune poate avea un caracter neorganizat; se poate spune că mulți dintre membrii ei nici nu ştiau că fac parte dintr-o facțiune distinctă, în cel mai bun caz nu înainte de 1943. În condițiile descrise mai sus, să recunoaştem că este impropriu a vorbi despre o facțiune propriu-zisă. Mult mai sigur este faptul că, indiferent cum i-am spune, facțiune, aripă sau grupare de personalități, abia aceasta merită cu adevărat să fie denumită moderată. Printre membrii ei s-a numărat şi George Manu. Acesta a fost,

Material cu drept de autor

pentru o scurtă perioadă (în 1943) comandant la Mişcării Legionare din interior. Episodul este cu atât mai interesant cu cât a fost, recent, identificat un document care atestă faptul că, în 1943, comandamentul legionar din țară (Manu fiind nominalizat în acest context) „a rupt cu emigrația gardistă din Germania şi cu Horia Sima, notificând această nouă atitudine şi lui Killinger", scopul final al acțiunii fiind abandonarea alianței cu Germania, atât de către Legiune, cât şi de statul român, şi colaborarea ulterioară cu anglo-americanii. Conform aceluiaşi document, eroii evenimentelor „sunt în general legalişti, adversari ai conducerii simiste, deci ai lui Petraşcu, opuşi terorismului pe care triumviratul Horia Sima, Stoicănescu şi Petraşcu l-au practicat tot timpul, încercând să-l impună mereu ca regim interior în sânul partidului, ca şi în țară"[42].

Într-o interesantă lucrare din 1992 dedicată „modificării în adâncime a doctrinei legionare", Faust Brădescu descria astfel „misiunea" pe care şi-o atribuia Legiunea: „*Mişcarea* întrevede înnoirea relațiilor umane şi restabilirea unei armonii sociale, prin restructurarea unei mentalități, lipsită de defectele, aplecările, viciile şi deficiențele care apasă societatea, de secole. Şi pentru a se ajunge la această limpezire interioară, reuşita nu poate avea loc decât prin modificarea în adâncime a omului"[43].

Chiar dacă limbajul rigorist şi chiar dogmatic al majorității textelor „oficiale" ale legionarismului sunt în general greu de digerat, acesta corespundea (cel puțin în

---

[42] *Dosar Horia Sima (1940-1946)*, ediția critică, repere cronologice şi note de Dana Beldiman, studiu introductiv de Gheorghe Buzatu, Bucureşti, Editura Evenimentul Românesc, 2000, p.299-300.

[43] *Modificarea în adâncime a doctrinei legionare*, în Faust Brădescu, *Mişcarea Legionară în studii şi articole*, vol.II, prefață de Gheorghe Buzatu, ediție îngrijită de Radu-Dan Vlad, Bucureşti, Editura Majadahonda, 1997, p.133.

Material cu drept de autor

cazul intelectualilor cu totul remarcabili ce s-au lăsat seduşi de acesta) unui nivel de aspiraţii morale *reale* ale multor aderenţi. Este o realitate remarcată şi de istorici absolut neutri: „Mirajul fascismului are, se ştie, rădăcini mai profunde decât cele politice şi de conjunctură. Fascismul însemna pentru ei [pentru tinerii intelectuali aderenţi la legionarism – n. S.B-M.] nu numai dictatura, ci şi împlinirea unei radicale revoluţii spirituale şi artistice, o nouă scară de valori morale, un «om nou», o societate purificată de corupţie şi filistinism burghez, statul etnic – forma ideală de restabilire a unităţii şi creativităţii spirituale. Fascismul a «confiscat» aceste izvoare de gândire, le-a dezvoltat în sensul unei anumite ideologii şi mulţi intelectuali şi-au asumat această metamorfoză, socotind-o traiectoria firească şi unica posibilă”[44].

Judecând la rece *faptele* lui George Manu, sunt de părere că dacă, într-o conjunctură favorabilă (ţinând de *normalitatea* necesară a politicii româneşti), George Manu (şi alţi câţiva, cu o personalitate asemănătoare) ar fi ajuns mai timpuriu la conducerea Mişcării Legionare, aceasta ar fi avut şansa de a deveni un partid onorabil, aidoma succesorului de azi al Mişcării Sociale (post-fascistă) din Italia[45].

Concluzia poate părea hazardată dar, în fond, ce i se putea reproşa lui Manu? N-a fost în mod direct afectat nici de persecuţiile carliste de la sfârşitul anilor `30, nici

---

[44] Leon Volovici, *Ideologia naţionalistă şi «problema evreiască». Eseu despre formele antisemitismului intelectual în România anilor `30*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1995, p.147.

[45] Acesta face parte din actualul guvern italian de dreapta, condus de Silvio Berlusconi. Reacţiile negative care au existat pe plan european în momentul formării acestui guvern (devenit astăzi cel mai longeviv din istoria Italiei postbelice), i-au vizat cu precădere nu pe post-fascişti, ci pe plutocratul Berlusconi [nota reflecta situaţia din 2003].

Material cu drept de autor

de represiunea ce a urmat după rebeliunea din 21-23 ianuarie 1941. Lipsa represaliilor se datorează absenței unor acuzații serioase în ceea ce-l priveau. Deşi în urma nefastei rebeliuni, Ion Antonescu a menținut, pe tot parcursul guvernării sale, o presiune polițienească constantă asupra legionarilor, a continuat să aibă întâlniri cu unii reprezentanți moderați ai acestora; nu cunoaştem ca Manu să se fi numărat printre aceştia[46]. În plus, Manu nu s-a numărat nici printre apologeții agresiunilor declanşate de Hitler, prevăzând chiar, din timp, înfrângerea acesteia.

În orice caz, din discuție ar trebui excluse culpele colective, fiecare om fiind judecat după propriile-i fapte şi, în plus, după atitudinea sa față de faptele altora, atunci când acestea sunt deosebite (fie în sens pozitiv, fie negativ). A reproşa în mod direct lui George Manu (sau altora aflați în situație asemănătoare) unele fapte (incontestabil ruşinoase) săvârşite de unii membri ai Mişcării Legionare în care el nici n-a fost implicat, nici n-a avut vreo posibilitate de a le împiedica, nefiind măcar informat de pregătirea lor, nu este justificat. A-i combate ideile şi acțiunile proprii cu argumentul că aparțineau unui legionar ar fi, păstrând proporțiile, ca şi când i s-ar reproşa lui Winston Churchill folosirea celebrei formule „cortina de fier". Printre alte fapte exemplare, această formulă i-a asigurat fostului premier britanic un loc important în istorie. Deşi toată lumea cunoaşte discursul său de la Universitatea din Fulton (1946), atribuindu-i paternitatea metaforei, Churchill nu este adevăratul

[46] În interogatoriul din 14 aprilie 1946, fostul ministru de externe şi vicepremier Mihai Antonescu îi nominaliza în acest sens pe Vasile Noveanu şi Alexandru Constant. Întrebarea anchetatorului (Avram Bunaciu) se referea la „legionarii aşa zişii înțelepți, Budişteanu şi alții" (A.S.R.I., fond Penal, dosar nr.40.010, vol.123, partea I, f.127).

Material cu drept de autor

inventator al acesteia. Nimeni altul decât Joseph Goebbels, ministrul hitlerist al propagandei şi una din cele mai cunoscute figuri ale regimului nazist, publica în „Das Reich" (la 25 februarie 1945, deci cu un an înaintea discursului lui Churchill), pronosticul că, după posibila prăbuşire a Germaniei, „se va lăsa imediat o cortină de fier în spatele căreia se va produce măcelărirea în masă a oamenilor"[47]. Pronosticul se va dovedi foarte exact, însă nu venea din partea omului cel mai potrivit: măcelul fusese declanşat deja, cu câțiva ani înainte, ca efect direct al agresiunilor naziste. În noul context, creat de bipolaritatea antagonică Est-Vest, ideea începea să devină justificată, şi-atunci creditarea lui Churchill ca autor era singura soluție valabilă de moment, cortina de fier devenind, în varianta sa britanică, aproape un toponim riguros localizat[48]. Ar fi totuşi o notă foarte proastă pentru serviciile de informații britanice dacă nu au semnalat la timpul respectiv articolul inspirat de Goebbels[49]. În orice caz, autoritățile comuniste din România cunoşteau similaritatea de limbaj a celor doi politicieni şi s-au folosit de ea în scopuri propagandistice. Astfel, în referatul introductiv întocmit de Dumitru Mociornița, prim-procuror al Tribunalului Militar Bucureşti, acuzator în procesul Mişcării Naționale de Rezistență (aşa-numitul „lot Popp-Bujoiu"), *În spatele*

---

[47] Thomas Parrish, *Enciclopedia războiului rece*, traducere de Ion Nastasia, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2002, p.84.

[48] În editarea acestui manuscris am preferat şi noi transcrierea cu majuscule (Cortina de Fier).

[49] „Este greu de presupus că Winston Churchill ar fi putut să ştie că el nu era primul om politic care formula ideea unei cortine de fier care să obtureze privirea spre Europa răsăriteană controlată de sovietici" (Thomas Parrish, *op. cit.*, p.84).

Material cu drept de autor

Cortinei de Fier este numită „cărțulie cu un titlu împrumutat de la Goebbels şi Churchill”[50].

Această lucrare pe care, datorită rigorilor impuse de activitatea clandestină, a semnat-o cu pseudonimul Testis Dacicus, este cel mai concret şi mai greu contestabil rezultat al activității duse de George Manu în cadrul a ceea ce s-a numit Mişcarea Națională de Rezistență din România. Aceasta este denumirea consacrată a unei grupări ce şi-a pus, în anii 1945-1948, problema eliberării de sub dominația sovietică, încercând să se pregătească pentru eventualitatea unui război între U.R.S.S. şi principalele puteri occidentale. În România nu a avut loc un război de partizani, însă a existat o rezistență anticomunistă cu un anumit nivel de organizare (fără o organizare unitară la scară națională), unele grupări de mici dimensiuni având şi un caracter armat. Mişcarea Națională de Rezistență a fost distrusă de autorități în mai multe etape, marcate în special de două mari procese politice: primul în 1946 (cunoscut sub numele „procesul sumanelor negre”), al doilea în 1948 (popularizat în epocă în special ca „procesul M.N.R.”). De fapt, s-ar putea spune că a fost vorba despre două faze, două loturi ale aceluiaşi proces, al Mişcării Naționale de Rezistență. În orice caz, ele se completează reciproc şi pentru o bună înțelegere a fenomenului, se cuvin studiate împreună. În cazul celor interesați de personalitatea lui George Manu, este absolut obligatoriu, deoarece acesta (ca şi amiralul Macellariu, de altfel) a fost condamnat în ambele procese.

În toamna lui 1946, la Curtea Militară de Casare şi Justiție este judecat procesul „organizațiilor subversive”. Prin decizia nr.2 din 18 noiembrie 1946 sunt condamnate nu mai puțin de 90 de persoane, având cap

---

[50] A.M.J., D.I.M., fond Penal, dosar nr.14.900, vol.12, f.94.

Material cu drept de autor

de afiş pe generalul de corp de armată Aurel Aldea (fost ministru de Interne, după 23 august 1944) şi incluzând (poziția 85 în procesul-verbal al minutei) şi pe „profesor Manu Gheorghe”[51]. Acesta a fost judecat în contumacie, fiind dispărut de la domiciliu[52]. Acuzațiile ce i se aduceau erau participare la complot pentru distrugerea unității statului, crima de răzvrătire şi crima de insurecție armată[53]. Hotărârea a fost luată de instanță în unanimitate de voturi, după cum urmează: muncă silnică pe viață, cu acordarea de circumstanțe atenuante, pentru participarea la complot, 10 ani detenție riguroasă, 5 ani degradare civică şi 50.000 lei cheltuieli de judecată pentru răzvrătire şi achitarea de orice penalitate pentru acuzația de insurecție armată[54].

Timp de încă un an şi jumătate, George Manu şi-a continuat activitatea într-o clandestinitate ce se dovedea tot mai ineficientă. Astfel, după o tentativă nereuşită de trecere a frontierei, este arestat la 21 martie 1948, după revenirea în Bucureşti.

A urmat mult mediatizatul „proces al grupului de complotişti, spioni şi sabotori” (cunoscut şi ca „procesul marii finanțe” sau „procesul M.N.R.”). Acuzații (denumiți, de regulă, „lotul Popp-Bujoiu”) erau în număr de doisprezece: Alexandru Popp, Ioan Bujoiu, George Manu, Max Auschnitt, Nicolae Mărgineanu, Dimitrie Gheorghiu, Alexandru Balş, Horia Macellariu, Gheorghe Bontilă, Nicolae Petraşcu, Eugen Theodorescu şi Nistor Chioreanu. Şi de astă-dată, sentința a fost foarte dură (muncă silnică pe viață, degradare civică pe viață, 20.000

---

[51] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr.18, vol.6, f.20.
[52] În acest proces, cunoscut ca al „sumanelor negre”, au fost judecați în contumacie 33 de inculpați!
[53] *Ibidem*, f.24.
[54] *Ibidem*, f.39-40.

Material cu drept de autor

lei amendă, 50.000 lei cheltuieli de judecată şi confiscarea averii)[55], iar una din principalele „probe" invocate de acuzare pentru susținerea acuzației de înaltă trădare a fost lucrarea *În spatele Cortinei de Fier*, considerată (total nejustificat) ca „buletin informativ" prin care autorul ar fi dezvăluit unor puteri străine importante secrete de stat.

Deşi n-a avut şansa unor reconstituiri literare timpurii, prin care să influențeze memoria socială atât de puternic precum, bunăoară, procesul din 1960 zis „al intelectualilor" (lotul Noica-Pillat), afacerea M.N.R. şi a „buletinului informativ" a avut un rol eminent în escaladarea proceselor politice, beneficiind de „prelungiri" judiciare şi marcând numeroase destine. Atât concomitent, cât şi la scurtă vreme după încheierea procesului M.N.R., s-a desfăşurat o serie întreagă de procese ale unor organizații considerate ca subordonate M.N.R., precum şi a unor „variante regionale" ale acesteia. Publicate în România în anul 1996[56], memoriile lui Dan Brătianu[57] constituie singura mărturie nemijlocită asupra unui proces ce a constituit urmarea *directă* declarată a procesului M.N.R. Desfăşurat în 1950, procesul a fost conceput ca judecata principalilor colaboratori ai lui George Manu în activitatea subversivă.

Acest lot a fost compus din nouă persoane: Dan Constantin Zamfirescu, Virgil Antonescu, Dan Brătianu,

---

[55] A.M.J., D.I.M., fond Penal, dosar nr.14.900, vol.8, f.107. De remarcat faptul că avocatul angajat de familia Manu, Alexandru O. Teodoreanu, a refuzat, practic, să-şi apere clientul. Va fi şi el condamnat, în 1960, în cadrul „lotului Noica" la şase ani închisoare corecțională şi confiscarea averii (pentru „uneltire contra ordinii sociale"), beneficiind, doi ani mai târziu, de grațiere.

[56] Manuscrisul a fost elaborat în cursul anului 1984, în Elveția.

[57] Dan M. Brătianu, *Martor dintr-o țară încătuşată*, Bucureşti, Fundația Academia Civică, 1996, 124 p.

Material cu drept de autor

Gheorghe Penciulescu, Mihail Delescu, Eugen Burlacu, Ion Şerban Cantacuzino, Ion Zurescu şi Florin Ionescu. Şi acest lot era destul de eterogen, numitorul comun fiind reprezentat de relațiile cu Manu (mai mult sau mai puțin strânse, în realitate). Greutatea acuzării a căzut pe organizația subversivă, motiv din care Dan Zamfirescu, fost legionar, a cărui participare la rezistență fusese deja constatată în ancheta M.N.R.), a fost considerat şeful lotului. Mult invocată a fost însă şi lucrarea lui Manu, mai ales în ceea ce-l privea pe Dan Brătianu, care a fost implicat atât în traducerea cărții în engleză, cât şi în difuzarea ei clandestină în Occident (a trimis trei exemplare).

Procesul lotului Zamfirescu a afectat mult şi familia lui George Manu. Printre condamnați se numărau arhitectul Virgil Antonescu, cumnatul lui George Manu[58], şi doctorul Ion Şerban Cantacuzino, vărul acestuia.

Mai mulți din membrii lotului Popp-Bujoiu şi-au scris memoriile[59]: Nistor Chioreanu[60], Nicolae Mărgineanu[61],

---

[58] Acesta nu fusese legionar. De altfel, în *Motivele de recurs*, avocatul Henri T. Dragu susținea că „Antonescu este implicat în acest proces mai mult din cauza rudeniei sale cu Manu" (A.M.J., D.I.M., fond Penal, dosar nr.16.878, vol.2, f.128).

[59] Memorii de detenție a scris şi Dina Balş, soția lui Alexandru Balş (Dina Balş, *Drumuri pustiite*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1993, 172 p.). Aceasta a fost arestată în primăvara lui 1948, fără a i se aduce la cunoştință vreo acuzație. În acea perioadă, arestarea „din oficiu" a soțiilor, mamelor sau amantelor „criminalilor politici" era frecventă, mai mulți din membri lotului M.N.R. aflându-se şi ei în această situație. În cele din urmă, Dina Balş a primit o condamnare pe termen scurt, fiind însă încadrată la categoria de drept comun, pe motivul că deținea 13 monede de aur, pe care nu le predase, conform reglementărilor Băncii Naționale, însă care fuseseră descoperite într-un fond secret aparținând M.N.R., în casa fratelui lui Alexandru Balş. Deşi Dina Balş nu pare să acorde prea mult credit activității M.N.R., nu pune la îndoială existența fondului „organizației secrete".

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Încă din titlu (*În spatele Cortinei de Fier. România sub ocupație rusească*), lucrarea lui George Manu descrie exact situația în care România anilor 1945-1947 se afla. În zona controlului rusesc (autorul denumeşte astfel ocupația, şi nu „sovietică", deoarece descrie evenimentele anilor `40 în contextul unei evoluții istorice mai vechi şi a tendințelor hegemonice manifestate de Rusia în regiune) şi în faza unei „dezagregări" generale (naționale, politice, sociale şi economice). Existau, aşadar, toate motivele pentru ca un intelectual patriot să pună mâna pe condei, în încercarea de a explica mai bine situația celor care, credea el, puteau schimba soarta României. Lucrarea nu era destinată publicului românesc, ci misiunilor americană şi britanică şi, prin intermediul lor, guvernelor celor două principale puteri occidentale.

Motivația lucrării este explicită chiar din primul subcapitol al lucrării, intitulat *Poziția geografică a României şi urmările ei*. În argumentația sa, care viza determinarea anglo-americanilor la acțiune în Europa de Est, Manu face apel, de la bun început, la principiile enunțate în Charta Atlanticului, care concordau cu interesele țărilor mici, şi nicidecum la impunerea intereselor puterilor anglofone în general[69]. Pornind de la

---

A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr.37, vol.1, partea I, ff.2-285.

[68] Asupra modalității în care Securitatea a ajuns în posesia lucrării lui Manu, vom insista într-un alt studiu. De asemenea, vom zăbovi mai mult şi asupra textului lui George Manu, pe care preferăm acum să-l oferim lecturii fără a-l încărca cu prea multe comentarii.

[69] De altfel, şi comuniştii invocau Charta Atlanticului, pentru a argumenta, de pildă... încorporarea Basarabiei la U.R.S.S. Astfel, într-un material elaborat la Moscova, în iunie 1943, de cominternişti refugiați din România, se arăta: „În 1918, folosind situația Uniunii Sovietice, România n-a respectat libertatea poporului basarabean şi a

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

stat de la 23 august 1944, nu este deloc pomenit (subcap.3), cu toate că a fost implicat în negocierile politice (iar Manu cunoştea personal acest lucru). În rest, Legiunea mai este menționată ca „o mişcare cu o reputație totalitară" (subcap.10), şi ca una sub a cărei influență „se găsea foarte mult generația tânără" (subcap.2), ambele aprecieri fiind corecte. O singură notă uşor disonantă iese în evidență în acest context, în momentul în care rebeliunea legionară este catalogată ca „lovitură de stat a generalului Antonescu, lovitură susținută fățiş de Misiunea Militară Germană" (subcap.3). Chiar dacă ambele tabere care-şi împărțeau puterea în perioada septembrie 1940 – ianuarie 1941 şi-au dorit, într-o măsură mai mare sau mai mică, confruntarea, evenimentele au constituit, totuşi, o rebeliune a Mişcării Legionare, mobilul acesteia fiind dorința de a acapara mai multă putere în stat. Negarea acestei realități constituie însă un punct comun în lucrările mai tuturor foştilor membri ai Gărzii de Fier.

Ca un merit în plus, Manu este departe de a fi apărătorul Germaniei hitleriste şi al expansionismului în general, recunoscând (fapt rar pentru un legionar) şi meritele lui Nicolae Titulescu în diplomație („era un om destoinic şi capabil, dar cam capricios" – subcap.2). Extrem de important din punct de vedere moral este şi faptul că apreciază pozitiv refuzul României de a participa la şirul de agresiuni care au distrus statul cehoslovac, în 1938-1939: „Trebuie remarcat faptul că în timp ce Marea Britanie şi Franța au abandonat Cehoslovacia destinului său, România, în ciuda insistențelor germane şi poloneze, a refuzat să participe la dezmembrarea fostei sale aliate, cu toate că mai multe sate pur româneşti fuseseră atribuite Cehoslovaciei în 1919 şi o uşoară rectificare a frontierei ar fi îmbunătățit

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

orice exagerări antisemite ulterioare, o realitate larg (re)cunoscută în epocă, fapt ce-l scoate pe Manu de sub bănuiala că ar fi fost motivat în analiza chestiunii minoritare de fosta sa apartenență legionară. Rapoartele şi reportajele realizate în acei ani de către diverşi autori americani subliniau şi ele preponderența în Partidul Comunist a activiştilor de altă origine etnică, fără ca acest lucru să le aducă bănuiala de antisemitism (Manu se înşelase, de fapt, asupra opacității anglo-saxonilor în această privință[75]). La 14 ianuarie 1947, reprezentantul politic al S.U.A. la Bucureşti, Burton Berry, îl informa pe secretarul de Stat american despre acelaşi aspect: „Sunt puține semne de antisemitism, acum când orice manifestare a sentimentului popular se află în cămaşă de forță. Există totuşi opinia că la reîntoarcerea unei căi democratice, cu o presă liberă, acest antisemitism va izbucni; fapt datorat în mare măsură exceselor acelor evrei care au slujit ca instrumente ale Ministerului de Interne pentru a instaura teroarea asupra populației"[76]. De fapt, Manu înțelesese foarte bine că autoritățile sovietice de ocupație fuseseră acelea care s-au servit de ambițiile unor minoritari (în special unguri, dar nu numai), în scopul realizării propriilor interese (interpretarea favorabilă a Convenției de Armistițiu cu România, şi-apoi comunizarea deplină a acestei țări).

---

[75] O lucrare unanim recunoscută de referință, precum cea a lui Christopher Andrew şi Oleg Gordievski (*K.G.B. Istoria secretă a operațiunilor sale externe de la Lenin la Gorbaciov*, Bucureşti, Editura All, 1994), remarca şi ea propensiunile minoritarilor evrei din statele anglo-saxone pentru spionaj în folosul Uniunii Sovietice, fără ca această constatare să aibă vreun caracter antisemit.

[76] *Cade Cortina de Fier. Documente diplomatice*, selecție, traducere, note, comentarii, indice şi studiu introductiv de Dinu C. Giurescu, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2002, p.63.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

serviciu în Uniunea Sovietică, la voi e şomaj? Dacă nu le dăm lor serviciu, le dăm cetăţenilor români. Dar ce, pentru aceasta s-au măritat? Şi am spus cum s-au pronunţat unii [cetăţeni sovietici], cum să devină cetăţeni ai României, ai R.P.R., să fie cetăţeni la rând cu ţiganii aceştia? Dar se poate? Aceştia au rase superioare şi oameni superiori? […] Neruşinare, vreţi să fiţi guvernatori aici?! Eu cunosc toate acestea şi aceasta le-am spus: nu avem nevoie de aşa cetăţeni. Dacă vreţi, eu vă declar, vi-i dăm împreună cu soţii, să se ducă cu tot ce au, luaţi-i dv. Şi faceţi ce vreţi cu ei"[78].

Legată într-un fel de problema rasială este şi al treilea aspect controversat: atitudinea faţă de slavii balcanici, în mod explicit faţă de armata de partizani a lui Iosip Broz Tito[79]. Aceasta este tratată peiorativ, ca o anexă a Uniunii Sovietice, iar Tito este numit „şef de bandă" (subcap. 3). Expresia era uzuală în mediile de dreapta din România (inclusiv cele antonesciene), dar reflecta aprehensiunile ideologice faţă de mişcarea comuniştilor iugoslavi, şi nu resentimente rasiste. Chiar dacă termenul de „rasă" era des utilizat în legătură cu slavii, sensul termenului era mai larg în epocă decât acum, desemnând şi familiile lingvistice. Avem totuşi de-a face cu o apreciere incorectă a armatei lui Tito, care făcea, de fapt, ceea ce şi-ar fi dorit şi membrii rezistenţei anticomuniste din România să facă, dar n-au reuşit: un război de gherilă (victorios!) împotriva ocupanţilor străini. Ei au beneficiat la început de sprijin sovietic, însă

---

[78] *Apud* Florian Banu, Liviu Ţăranu, *Aprilie 1964. „Primăvara de la Bucureşti". Cum s-a adoptat „Declaraţia de independenţă" a României?*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2004, p.XCIX.

[79] Iosip Broz („Tito" fusese, iniţial, o poreclă), comunist născut dintr-o familie mixtă, croato-slovenă (1892), conducătorul unei puternice mişcării armate de eliberare de sub dominaţia Axei, apoi fondatorul şi liderul până la moarte (1980) al Iugoslaviei comuniste.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

primit, în general, cu bucurie trupele germane, în martie 1938, iar alipirea la Germania (*Anschluss*) nu era văzută de majoritatea ei ca o ocupație, ci ca refacerea unei Germanii mari şi puternice (Austria singură nu mai putea avea, evident, forța de odinioară a Imperiului dualist). În rest, în ciuda puterii sale de analiză în ceea ce priveşte resursele (putere care îl determinase cu câțiva ani înainte să prezică înfrângerea Germaniei, în ciuda opiniei dominante), George Manu s-a lăsat prea mult impresionat de situația de moment, în dauna perspectivei[81]. Austria de peste câțiva ani, deşi nu avea posibilitățile naturale ale României, îi copleşea pe emigranții sau călătorii români cu opulența ei aproape neverosimilă. În ciuda

---

[81] Ca o circumstanță atenuantă a erorii de perspectivă a lui Manu, remarcăm similaritatea surprinzătoare a observațiilor făcute de generalul american Schuyler, cu ocazia unei călătorii oficiale pentru stabilirea de contacte în Europa, efectuată în octombrie 1945: „Mulți ofițeri cu simțul perspectivei (sic! – S.B.-M.) din statele majore aliate sunt foarte îngrijorați de economia viitoare a Austriei. Țara are o populație de circa 8.000.000, din care 2.000.000 de persoane sunt concentrate la Viena. Țara este absolut incapabilă să acopere nevoile de hrană şi adăpost ale oraşului. Nu a avut niciodată o industrie extinsă, comerțul exterior a fost întotdeauna de mică importanță, nu a fost şi nu va putea fi în totalitate independentă în plan agricol. Se pare că sunt slabe speranțe ca Austria, chiar dacă situația va reveni la normal, să se poată susține din punct de vedere economic fără ajutor din exterior. Nu a fost încă elaborat nici un plan pe termen lung, care să lase să se întrevadă stabilizarea economică a țării" - C.V.R. Schuyler, *Misiune dificilă. Jurnal (28 ianuarie 1945 – 20 septembrie 1946)*, cuvânt înainte de Dumitru Cioflină, ediție îngrijită de Alexandru Oşca şi Mircea Chiriţoiu, traducere de Sorana Georgescu-Gorjan şi Alina Petricel, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997, *op. cit.*, p.224. Aceste considerații seamănă surprinzător de mult cu cele ale lui Manu, deşi este sigur că în toamna lui 1945 Schuyler nu cunoştea lucrarea acestuia. Evident, Manu n-avea cum să cunoască conținutul jurnalului lui Schuyler. Este deci limpede că ambele lucrări consemnau în mod independent opinii de oarecare circulație în acea perioadă.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

intenții ale disidentului liberal, bănuind în spatele imaginii publice existența unui şantaj politic. Faptul s-a dovedit, ulterior, real, însă şi în epocă circula informația că Tătărescu fusese amenințat că, în caz de refuz al cooperării guvernamentale cu P.C.R., va fi inculpat pentru crime de război (subcap.10).

Desigur, conducătorii partidului comunist nu erau nişte naivi, astfel încât îşi dădeau seama foarte bine de adevărata „poziție în guvern" a lui Tătărescu. Contribuția acestuia era însă necesară, atât din considerente tactice şi de imagine, cât şi datorită unor abilități şi deprinderi demonstrate de acesta pe parcursul carierei politice.

Noua aventură politică a lui Tătărescu a început la 31 ianuarie 1945[82], când, în cadrul şedinței Consiliului Frontului Național Democrat, Gheorghiu-Dej propune cooptarea disidenței liberale în F.N.D. Ştefan Voitec s-a opus, din considerente de „dosar": „Puteți controla şi dvs. după cum am putut controla şi noi, ceea ce reprezintă Tătărescu. Poate să fie o piedică în mijlocul nostru şi nimic mai mult. Nu uitați că Tătărescu reprezintă Tatar-Bunar, Oradea Mare, reprezintă lacheul principal al regelui Carol, pe acela care l-a dus la alianța cu Germania. Este o experiență tristă a omului care a fost

---

[82] Apropierea între comunişti şi gruparea condusă de Tătărescu începuse încă din vara anului 1944, în contextul pregătirilor româneşti pentru părăsirea Axei. Reprezentanții P.C.R. considerau disidența liberală ca pe o grupare „de stânga". Era vizibilă încă de atunci machiavellica preocupare a acestora pentru preluarea puterii în noile condiții politice, încercându-se din timp identificarea „tovarăşilor de drum" ce urmau a fi cultivați, în scopul opunerii lor adevăraților lideri ai partidelor democratice (Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, C. Titel Petrescu), cărora li se pregătea deja viitoarea diabolizare.

Material cu drept de autor

lacheul Regelui Carol”[83]. Punctul de vedere al lui Dej a avut însă câştig de cauză, persuadând prin pragmatismul său: „Pe Gh. Tătărescu nu-l privesc ca pe o simplă manevră. Nu am pledat numai pentru o simplă manevră cu Tătărescu. Eu îl privesc pe Tătărescu din alt punct de vedere. Eu nu mă uit la Tatar-Bunar, într-o situație ca aceasta, ci mă uit la ceea ce ar putea face Tătărescu, la ceea ce am putea să-l determinăm să facă, în interesul F.N.D.”[84].

După preluarea puterii de către F.N.D., la 6 martie 1945, Tătărescu devenea ministru de externe şi vicepremier. În această calitate, conduce delegația română la Conferința de pace de la Paris (1946-1947). Mezalianța ia sfârşit la 6 noiembrie 1947 când, după ce Adunarea Deputaților votase o moțiune de neîncredere în ministrul de externe, guvernul îl demite din funcție, împreună cu ceilalți miniştri tătărescieni. Ulterior, Tătărescu este şi arestat, în scopul de a fi folosit în procesul grupului Pătrăşcanu. Când fostul vicepremier n-a mai fost util, toată lumea începuse să se „uite la Tatar Bunar”. Chiar Gheorghiu-Dej justifica necesitatea arestării lui Tătărescu prin faptul că „aceste persoane, aflându-se în libertate, ar stârni reacțiunea”[85]. Argumentul, destul de prolix, constituie o teoretizare şi o legitimare a terorii preventive.

Cazul Tătărescu este de natură să alimenteze ideea urii ca mobil nemijlocit al acțiunilor poliției politice. Ca dovadă, unii ofițeri implicați în instrumentarea

---

[83] Stelian Neagoe, *Cazul Gheorghe Tătărescu. Plata şi răsplata „tovarăşilor de drum”*, Bucureşti, Editura Machiavelli, 2003, p.56.
[84] *Ibidem*, p.57.
[85] Claudiu Secaşiu, *Considerații privind distrugerea elitei politice româneşti,* în Alexandru Rațiu ş.a., *Memoria închisorii Sighet*, ediția a II-a revăzută şi adăugită, editor Romulus Rusan, București, Fundația Academia Civică, 2003, p.346.

Material cu drept de autor

cazului, nici măcar nu cunoşteau numele obiectivului, nici atunci când efectuau percheziția corporală a acestuia: „Făcut astăzi, 19 decembrie 1950, ora 19, în Bucureşti. Noi…, din… în virtutea drepturilor ce ne sunt acordate, dispunem de punerea [sic!] în arest în interesul cercetărilor a numitului Tatarbunar […]. Drept care am încheiat prezentul proces verbal. Ss. ofițer de serviciu, Sârbu Valeriu" (din Procesul verbal nr.4 de depunere şi percheziție corporală[86]). Aceste documente erau tipizate, ofițerul de serviciu având doar câteva lucruri simple de completat: data, localitatea, numele arestatului şi obiectele găsite asupra acestuia[87]. Chiar şi aceste cerințe minime s-au dovedit prea mari, astfel încât Gheorghe Tătărescu a devenit… Tatarbunar! Ceva-ceva o fi ştiut ofițerul de serviciu: între 1922-1928, Tătărescu a condus Subsecretariatul politic din cadrul Ministerului de Interne. În acest interval de timp, mai precis în 1924, se înscrisese şi revolta comunistă din mica localitate basarabeană Tatar Bunar. Instigați din U.R.S.S.[88], o serie de locuitori, în special alogeni, au cerut instaurarea comunismului şi alipirea la vecinul din Răsărit. La violență, guvernul român a răspuns prin violență[89], iar

---

[86] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr.218, vol.110, f.3.

[87] Într-un proces-verbal de percheziție corporală asupra lui George Manu (datat 5 octombrie 1948, deci înaintea procesului M.N.R.), se menționau două obiecte: ochelarii de vedere şi un stilou pentru scris, marca „Mont Blanc" (A.M.J., D.I.M., fond Penal, dosar nr.14.900, vol.32, f.65). Cu acea ocazie, Manu fusese preluat, din ordinul colonelului Mişu Dulgheru, din arestul S.S.I., pentru un supliment de anchetă.

[88] Evenimentele au fost dirijate de organele partidului comunist sovietic din Odessa.

[89] Similaritatea metodelor folosite a fost criticată şi de Reuben Markham: „Tânărul Tătărescu, în spiritul curentului general, s-a pus în fruntea acțiunii de restrângere a libertăților cetățeneşti în nou creata Românie Mare, devenind cel mai proeminent avocat al

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

repetat şi în actele semnate de medicul arestului din Calea Plevnei[91].

Oricât ar fi fost de comprehensiv, Manu observa comportamentul politicienilor şi sensul pe care aceştia îl dădeau evenimentelor, însă nu le putea pătrunde toate tainele, nici intra în toate ungherele conştiinţei lor. Aşa ceva este posibil, în cel mai fericit caz, după un lung timp de observaţie, pe care el nu l-a avut la dispoziţie. Astfel, în inventarul peiorativ al celor ce alcătuiau guvernul Groza, au apărut şi persoane al căror profil politic real era diferit.

Ministrul Cultelor, Constantin Burducea[92], este pomenit de Manu în două rânduri: o dată ca „român de sânge" (subcap. 10), mai apoi ca „element humoristic" (subcap. 12). Mandatul de ministru al lui Burducea a fost scurt şi nu a marcat fundamental istoria cultelor existente în România; unele mecanisme de control au fost totuşi iniţiate în perioada sa. Conform unei note informative din 1 august 1945, Burducea „a anunţat pe membrii Sfântului Sinod, că sunt complet liberi în a studia şi întocmi o «Nouă Lege de Organizare a Bisericii Ortodoxe Române»". În ciuda acestei asigurări, „Sinodalii cred că ministrul Cultelor are întocmită o lege, care n-ar fi altceva decât traducerea şi adoptarea aceleia după care se conduce Biserica Rusă. Şi dacă Ministerul le-a pus sinodalilor problema studierii şi întocmirii noii legi, a făcut cu intenţia de a le vedea contribuţia, în această privinţă, pentru ca după aceea să procedeze cum va voi"[93]. Dacă era capabil de asemenea şiretlicuri, e evident că părintele Burducea era mult mai mult decât un simplu

---

[91] Stelian Neagoe, *op. cit*, p.216.

[92] Burducea a fost ministru al Cultelor din 6 martie 1945 până la 30 noiembrie 1946.

[93] A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr.56, f.35.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Internațional. Aspectul cel mai spectaculos al operațiunii era însă că, „aşa cum a fost alcătuit dosarul rezultă că anglo-americanii caută să atenueze foarte mult învinuirile ce i se aduc lui Mihai Antonescu”[100]. Printre sursele folosite pentru alcătuirea dosarului s-ar fi aflat şi „peste 2.000 fişe politice, furnizate de zeci de politicieni din România”[101].

Se pare că Mihai Antonescu a acordat, chiar de la începutul dificilului său mandat, o importanță notabilă relațiilor cu reprezentanța diplomatică americană, demersurile sale în acest sens fiind vechi. Astfel, în jurnalul unui spion american ce activa în zona europeană există o însemnare interesantă (mai ales datorită momentului timpuriu în care a fost făcută - 30 septembrie 1941), despre „neliniştile stârnite la Berlin de relațiile prea amicale ale ministrului american în România cu Antoneştii. Astfel, se ştie că, în cursul ultimei întrevederi a lui Gunther[102] cu Mihai Antonescu, ministrul român de externe, acesta din urmă a solicitat înțelegere pentru poziția țării sale în cadrul războiului, specificând că anularea dictatului de la Viena şi drepturile româneşti asupra Transilvaniei constituiau temelia politicii sale externe”[103].

În ceea ce priveşte tentativele de elaborare şi transmitere de „buletine informative” către centrele de decizie occidentale, acestea au fost numeroase în epocă, fiind destinate atât Conferinței de Pace de la Paris (1946-1947), cât şi puterilor anglofone. Datorită situației speciale a Franței la ieşirea din război, această țară a fost

---

[100] *Ibidem*, f.98.
[101] *Ibidem*.
[102] Franklin Mott Gunther, ambasadorul S.U.A. în România.
[103] Gheorghe Buzatu, *Războiul marilor spioni*, vol.I, *Operațiunea Enigma 2*, Iaşi, Editura Junimea, 1985, p.47.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

pledoarii proromâneşti[108], să-i îndemne pe americani la un greu imaginabil exercițiu de empatie: „E uşor pentru cineva care trăieşte în Boston, Tulsa, Topeka sau Seattle să judece istoria, *post festum*, sau chiar în timpul acelor evenimente, din 1940-1941. Dar ce ar fi făcut ei dacă ar fi trăit ca români în România, ceea ce înseamnă, orice s-ar spune, complet altceva decât a trăi în Columbia sau Ohio? România era prinsă între două imense şi agresive dictaturi care se înfruntau pe viață şi pe moarte. Numai Marea Britanie mai supraviețuise, dar şi ea era pusă la zid. Orice stat de pe continent, care i se opusese lui Hitler, fusese desființat. Iar România cunoscuse această experiență, de mai multe ori în timpul istoriei ale. Fusese nevoită, aproape tot timpul, să lupte, pur şi simplu, pentru existența sa. Acesta a fost cazul şi în anul 1941. A intrat în luptă pentru a-şi salva ființa națională. A pierdut, dar mă întreb, oare ce ar fi făcut americanii în aceeaşi situație? Oare ce făceau americanii din Pittsburgh, Albany, Austin sau St. Paul, în iunie 1941? Erau gata ei să moară pentru a salva civilizația? Şi când au început ei să-şi dea viața pentru o cauză dreaptă?”[109]. Mai mult, la fel ca Manu, Markham sugerează, în repetate rânduri, că

---

[108] Opiniile sale ce pot fi considerate ca proromâneşti au fost facilitate şi de longevitatea în calitate de corespondent în România (acoperind un deceniu întreg înaintea celui de-al Doilea Război Mondial). Simpatia pe care Markham a manifestat-o față de România în perioada comunizării ei o reedita pe cea demonstrată în timpul pierderilor ei teritoriale din vara anului 1940.

[109] *Ibidem*, pp.66-67. Pasajul citat face trimitere la ruşinoasa cedare de teritorii, fără luptă, din 1940, dar şi la implicarea României în războiul antisovietic, un an mai târziu. Se cuvine menționat şi faptul că (indiferent de rațiunile care l-au inspirat pe preşedintele Roosevelt), Statele Unite nu au intrat în războiul cu Axa pentru a „salva civilizația” (expresie folosită, de altfel, şi de propaganda nazistă) sau pentru altă abstracțiune, ci pur şi simplu pentru că această țară fusese în prealabil agresată militar de către Japonia.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

general într-un stil prolix), se menționează că Sonia Poulieff (mama lui Şerban Manu), „a fost soția fugarului Racota Alexandru[116], spion englez, de care a divorțat şi

[116] Alexandru Racottă era proprietarul moşiei Plosca (aflată în apropiere de Alexandria) pe care fusese programată paraşutarea, în 1943, a grupului britanic „Autonomous". La câteva luni după aceea (mai precis, în iunie 1944), acesta părăseşte România, împreună cu Matei Ghika - Cantacuzino şi cu „ceea ce Forțele Aeriene ale Statelor Unite au descris ca cele mai bune informații secrete primite vreodată din România" (Ivor Porter, *Operațiunea „Autonomous". În România pe vreme de război*, traducere de George G. Potra şi Delia Răzdolescu, Bucureşti, Editura Humanitas, 1991, p.229). După 23 august 1944 revine în țară, pe care o părăseşte însă din nou, definitiv, în momentul în care arestarea sa devenise iminentă (probabil în 1946). Fapt interesant, Racottă a părăsit România, în iunie 1944, împreună cu alte 3 persoane, printre care şi unul din coinculpații lui George Manu: Matei Ghika, Radu Hurmuzescu şi Max Auschnitt. Într-un raport informativ se consemna, într-un stil prolix, faptul că „toți cei [4] fugari au fost expresiunea sentimentelor anglo-americane manifestată în culise" (A.M.J., D.I.M., fond Penal, dosar nr.14.900, vol.49, f.1). În acelaşi loc se precizează că „fiecare din ei însă nu au avut până la «faptul» fugii, vreo manifestare comună. În afară de ing. Racotă şi Radu Hurmuzescu, care aveau legături de prietenie, cu ceilalți nu au existat decât raporturi de simplă cunoştință". Precizarea este importantă, deoarece indică nu atât dubla măsură cu care va lucra Securitatea, ci diferența între investigațiile Siguranței şi cele cu rezultat dinainte cunoscut ale Securității. Lipsa relațiilor personale era recunoscută în cazul celor plecați peste graniță în 1944, însă în cazul celor rămaşi, ca de pildă cei implicați în procesul M.N.R., nu. Între unii din membrii acestui lot, existau chiar mai puțin decât „raporturi de simplă cunoştință". Documentul Siguranței, din care am citat mai sus, este scris de mână, nedatat şi fără antet, plasat în locul menționat. Din acest motiv, el poate trece foarte uşor ca un document al Securității, sugerând astfel dublul standard de care pomeneam mai sus. Elementul cel mai spectaculos este că evaziunea din iunie 1944 a fost efectuată cu... un avion de bombardament german! Destinația celor patru transfugi a fost Ciprul, unde au ajuns după o urmărire efectuată de aviația de vânătoare germană.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

documentele din 1948, chiar aşa neveridice cum sunt ele. Fragmentul citat este dintr-un *Referat cu propuneri de includere în rețeaua informativă a lui Şerban Manu.* În cadrul discuției cu ofițerul recrutor (24 noiembrie 1969), Şerban Manu afirmă însă răspicat că „nu înțelege să se transforme într-unul care trage cu urechea pe ici şi pe acolo”[129]. În fața evidenței, Securitatea se resemnează cu greu. *Referatul cu propuneri de abandonare* este redactat abia la 13 martie 1973: „Informatorul nu manifestă interes pentru activitatea de contrainformații economică cu toate insistențele făcute de organul nostru. (…) Având în vedere că susnumitul sub diverse motive refuză colaborarea cu organele noastre, propun să fie scos din rețea”[130]. De fapt, aşa cum s-a văzut, Şerban Manu nu a făcut niciodată parte din rețea. Într-un fel, se continua astfel confuzia de persoane ce începuse cu George Manu.

Nu confuzia de persoane este însă problema cea mai gravă legată de poziția Securității şi autorităților comuniste față de foştii condamnați politici. Ceea ce şochează pe cititorul documentelor de urmărire create de Securitate după 1964, este absoluta involuție a „imaginii” foştilor condamnați în ochii Securității. Astfel, oricâte dovezi de bună credință ar fi făcut aceştia, oricât de nepericuloşi şi de patrioți s-ar fi constatat că sunt, poliția politică a lui Nicolae Ceauşescu îi percepea absolut identic cu cea din anii 1948-1960. Singura diferență față de cele petrecute în „obsedantul deceniu” era frecvența incomparabil mai scăzută a metodelor violente de represiune. Un regim politic a cărui principală armă de legitimare era independența față de U.R.S.S. (afirmată în repetate rânduri pe plan extern), continua astfel, paradoxal, politica represivă împotriva necomuniştilor,

---

[129] *Ibidem*, f.34.
[130] *Ibidem*, f. 1v.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

pomenit de câteva ori în decizia nr.788 a C.S.J., în rând cu cei achitați. În privința lui însă, reabilitarea a fost puțin mai târzie, în contextul recursului în anulare declarat împotriva deciziei nr.2 din 18 noiembrie 1946 a Curții Militare de Casare şi Justiție şi a deciziilor nr.2807[138] din 28 octombrie 1948 şi 406 din 7 februarie 1949[139] ale Curții Supreme, Secția Penală.

Prin decizia nr. 1 din 17 ianuarie 2000 a Curții Supreme de Justiție[140], George Manu este achitat pentru săvârşirea infracțiunilor de complot în scopul distrugerii unității statului şi răzvrătire. Prin această decizie a fost, practic, anulat procesul „sumanelor negre", numărul de achitări fiind, de astă-dată, extrem de mare. În recursul său în anulare, procurorul general al Parchetului de pe lângă C.S.J. a formulat foarte bine motivațiile reale ale acțiunii celor condamnați în lotul Aldea, neevitând să

şi John Lovell – n. S.B.-M.), informații cu caracter militar, politic şi economic ce priveau apărarea şi economia țării".

[138] În adresa procurorului general al Parchetului de pe lângă C.S.J. către preşedintele C.S.J., prin care declara recurs în anulare, decizia 2807 este menționată cu numărul greşit: 28 (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 18, vol. 94, f.1, 2). În textul deciziei nr. 1 a C.S.J., cifrele sunt corecte. Prin decizia nr.2807 au fost respinse, în octombrie 1948, recursurile declarate de un număr de 40 condamnați în procesul „sumanelor negre", în frunte cu generalul Aurel Aldea. George Manu, dispărut la acea oră, nu s-a numărat printre ei. Prin aceeaşi decizie se admitea totuşi recursul declarat de Iulian Bichigeanu, dispunându-se rejudecarea acestuia şi se casa decizia nr.2 din noiembrie 1946 în privința lui Anghel Capră, care decedase între timp (*ibidem*, f.67).

[139] Prin decizia nr.406 din 7 februarie 1949, Iulian Bichigeanu, care fusese rejudecat, a fost condamnat la 1 an şi 2 luni închisoare, pentru săvârşirea infracțiunii de omisiunea denunțării complotului (*ibidem*).

[140] *Ibidem*, ff.48-74.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

ar fi cea că profesorul de fizică nucleară din Bucureşti, fiind un personaj incomod pentru *establishment*-ul carlist, a fost confundat cu fostul comisar, Siguranța fiind şi ea interesată de trecutul ei comun cu cel al profesorului legionar. Oricât de spectaculoasă (deci, tentantă) ar fi această ipoteză, e foarte puțin probabil ca Siguranța să fi comis o eroare atât de grosolană. Nu este însă exclus ca Siguranța comunizată de după 1945 să fi făcut la un moment dat această confuzie (în perioada când George Manu era urmărit, după condamnarea în procesul „sumanelor negre" sau chiar înaintea acesteia)[148]. O atare ipoteză[149] ar explica încadrarea dosarului în fondul Informativ.

Încă un agent cu acelaşi nume – Gheorghe Manu –, apare în memoriile lui N.D. Stănescu[150]. Acesta a fost

---

[148] Nu ştim când anume aceste documente au fost arhivate într-un dosar de sine stătător. Coperta dosarului nu menționează data deschiderii lui. În aceste condiții, singurul indiciu ar fi stema Republicii Populare Române, prezentă pe copertă, însă aceasta nu constituie o dovadă suficientă a deschiderii lui după 1 ianuarie 1948 (coperțile puteau fi schimbate oricând). În rest, coperta atestă data la care dosarul a fost microfilmat: 1 iunie 1978. În schimb, la f. 10v. se regăseşte o autentificare a dosarului: „Prezentul dosar conține un număr de 9 file, ziua 23, luna mai, 1963" (semnat căpitan, indescifrabil). Aşadar, dosarul pare a fi fost arhivat la 2 ani după decesul lui George Manu (profesorul universitar).

[149] La o lectură atentă, destul de multe dosare păstrate în arhiva fostei Securități păstrează neclarități, ca părți ale unui întreg dificil de reconstituit. Posibilitățile de a specula sunt astfel destul de largi.

[150] Angajat în Serviciul Secret de Informații (secția de Contrainformații) din 1934, Nicolae D. Stănescu a ajuns, în 1945 director general al S.S.I., funcție din care a demisionat în 1950. În acelaşi an, este arestat, fiind deținut, fără a fi fost condamnat, timp de 6 ani. Şi-a redactat memoriile în anii `70, în urma unei sugestii primite pe căi oficiale. Ca amănunt de interes, N.D. Stănescu a fost implicat şi în ancheta informativă privind „Sumanele Negre". Printre „normativele" pe care le-a fixat în august 1946 (conform declarației

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

dezvăluindu-şi-le doar în momente speciale de sinceritate. Într-un roman polițist al Rodicăi Ojog Braşoveanu, există o scenă citabilă din acest punct de vedere. Unul din suspecții într-un caz de omor purta, în anul 1965, un dialog neconvențional cu anchetatorul său:

„- Vorbiți atâta despre viitor, îl zugrăviți în culori atât de vii, încât m-aş mira să nu încerci un regret față de încetineala cu care se scurg anii...

- Şi dumneata eşti nerăbdător?

- Hm... mai degrabă curios.

- Dar cum se explică faptul că prezentul nu-ți stârneşte deloc curiozitatea?

- Mă înspăimântă decepția. Fără îndoială asta-i cauza pentru care evit să vă aprofundez. Pe vremuri, am cântărit burghezul de la mărunțiş până la bancnota cea mare. Nişte imbecili...

- Cu alte cuvinte, în linii mari ne accepți?

M-a privit de parcă aş fi spus cea mai cumplită gugumănie.

- Ştii foarte bine că vrând-nevrând e singurul mijloc de conviețuire.

- Ei asta! De ce nu lupți dacă nu-ți convine?

- Îmi sugerezi?!

- Te întreb.

- Pentru că am cel puțin decența să nu adun cioburi de sticlă colorată, de vreme ce nu pot atinge stelele”[166].

Interlocutorii imaginari ai suspectului (pe numele său Dorneanu) nu erau alții decât înşişi reprezentanții regimului comunist, în fața cărora recunoştea, realist, lipsa mijloacelor alternative de conviețuire. Interlocutorul real (un ofițer de miliție devenit ad-hoc investigator şi

---

[166] Rodica Ojog Braşoveanu, *Moartea semnează indescifrabil*, Bucureşti, Editura Kullusys, f.a., p.117.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Notă asupra ediției

Lucrarea pe care-o prezentăm în cele ce urmează este inedită. Prefața autorului şi tabla de materii au fost reproduse de domnul Gheorghe Jijie în lucrarea sa *George Manu – monografie*, [Bucureşti], Editura Elisavaros, [2002], pp.277-280. Publicarea ei integrală a devenit posibilă în urma preluării ei, din Arhiva Serviciului Român de Informații, de către Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității şi a restituirii manuscrisului, de către acesta din urmă, moştenitorilor de drept.

Intervențiile noastre în text au fost minime, păstrând întrutotul conținutul şi stilul autorului. Astfel, notele infrapaginale, care aparțin autorului, ce le marcase cu o steluță (sau două steluțe, pentru a doua notă existentă în aceeaşi pagină, iar uneori cu cifre arabe), au fost transformate în note de subsol, cu numerotare arabă unitară (până la 113). Cele 11 note ce se regăsesc la finalul lucrării sub forma unei erate aparțin, de asemenea, autorului. Acestea nu sunt marcate în textul original în nici un fel, însă se pretează, prin modul de redactare, unei lecturi independente. Din lipsă de timp, George Manu nu a mai putut opera aceste schimbări decât în erată. Am păstrat această particularitate pentru a conserva nealterată şi atmosfera în care a fost elaborată lucrarea. Notele marcate cu paranteze drepte aparțin îngrijitorului ediției şi pot fi citite, de asemenea, la finalul lucrării. Completările în text marcate cu paranteze drepte aparțin îngrijitorului de ediție.

Am adus, în mod tacit, textul în acord cu normele ortografice actuale, păstrând, în acelaşi timp, unele particularități de exprimare ale autorului, specifice vremii (de pildă, *aicea*, *nimica*, *condițiuni*, *U.S.A.*). Am transcris

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

TABLA DE MATERII

Prefața 97

Capitolul I. Poziția geografică a României şi politica externă 99
1. Poziția geografică a României şi urmările ei 99
2. Politica externă a României între cele două războaie mondiale 101
3. Politica externă a României în cursul celui de al Doilea Război Mondial 107

Capitolul II. Controlul rusesc în Europa 113
4. Zona rusească de ocupație şi control în Europa 113
5. Politica rusă în zona de ocupație şi de control 123
6. Consolidarea blocurilor slave şi dezagregrea raselor non-slave 128
7. Rolul important al României 141

Capitolul III. Controlul rusesc în România 147
8. Forța de rezistență a poporului român 147
9. Armistițiul şi ocuparea României de către trupele ruseşti 149
10. Evenimentele politice din România după 23 August 1944 153

Capitolul IV. Dezagregarea politică a României 165
11. Partidul Comunist şi anexele sale 165
12. Partidele de opoziție 172
13. Teroarea împotriva opoziției 175

Capitolul V. Dezagregarea națională a României 179
14. Minoritățile din România 179
15. Problema ungurească în Transilvania de Nord 181
16. Problema minorității germane 186
17. Problema evreiască 187

Capitolul VI. Dezagregarea socială a României 207
18. Proprietarii de pământuri 207
19. Intelectualitatea 210
20. Clasele de mijloc 215

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

CAPITOLUL ÎNTÂI

POZIȚIA GEOGRAFICĂ A ROMÂNIEI ŞI POLITICA EXTERNĂ

1. *Poziția geografică a României şi urmările ei*

România este situată la intersecția a trei direcții de expansiune şi trei grupe de interese mondiale. Dintr-o parte țara aceasta se află în calea tendinței de expansiune a Rusiei spre Sud, spre Mediterana şi căile mari ale comerțului mondial. Statul modern rusesc şi-a trădat ambiția sa încă din timpul creerii sale de către Petru cel Mare. Pe de altă parte, România se găseşte în calea tendinței germane de expansiune spre Est, spre marile teritorii de colonizare, de materii prime, de produse agricole ale şesului dunărean, Ucraina şi Orientul Mijlociu. Poporul german a urmărit această expansiune timp de 250 de ani, sub Habsburgi, sub Hohenzollerni şi sub Hitler. În sfârşit, România este singura cetate de apărare pentru drumul imperial spre Indii în întregul Orient Mijlociu. Dacă această cale ar fi abandonată propriei sale soarte, Marea Britanie ar trebui să părăsească poziția ei de mare putere [2].

Poziția geografică a României a fost un izvor de mari nenorociri pentru poporul român în timpul ultimilor 250 de ani[1]. Din 1690 teritoriul românesc a fost invadat şi ocupat, parțial sau total, de şapte ori de către germani sau austrieci, de 11 ori de către ruşi şi de 13 ori de către tătari

---

[1] Pentru o informare mai adâncă asupra istoriei zbuciumate a poporului român cititorul poate să consulte cartea prof. [R.W.] Seton Watson, *Istoria Românilor*, Cambridge, University Press, 1934, tradusă, de asemenea, şi în franceză, sub titlul *Istoria Românilor*, Paris, Les Presses Universitaires, 1938.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

național-socialism, a reorganizat industria sa grea, armata, marina şi forțele aeriene, s-a eliberat de servituțile impuse prin Tratatul de la Versailles şi a început să ceară „drepturi egale". Curând ea merse mai departe, cerând lărgirea hotarelor Reichului cu scopul de a include pe toți germanii rămaşi în afară şi, în sfârşit, ceru un „spațiu vital" mai larg pentru poporul german, prea înghesuit acasă. Rusia, după ce a terminat socializarea agriculturii sale şi crearea industriei sale grele, a început să organizeze o armată disciplinată şi bine echipată. Ea a exterminat fără milă pe ideologii revoluției mondiale ca şi pe generalii care înclinau spre un compromis cu Europa. Vechiul imperialism țarist a început să fie redeşteptat şi Basarabia a fost considerată în mod deschis în declarațiuni oficiale, hărți şi cărți şcolare ca o provincie rusească ocupată în mod abuziv şi temporar de către România.

In acest fel România se găsea în fața unui dublu pericol de invazie. În mod firesc România a căutat sprijinul foştilor săi aliați occidentali, adică Marea Britanie, Franța şi Statele Unite.

Marea Britanie se zbătea încă într-o criză financiară serioasă, care aproape că ruinase viața economică britanică în 1931. Afară de aceasta, sub influența dominioanelor, cabinetul conservator, care era la putere atunci, continua o politică de izolare imperială. Stanley Baldwin aşezase frontierele intereselor britanice pe Rhin şi Neville Chamberlain vorbea de Cehoslovacia ca despre „acea țară îndepărtată despre care ştim atât de puțin". Evenimente de importanță pur britanică, ca Jubileul şi moartea regelui George V, abdicarea şi căsătoria regelui Edward VIII şi în sfârşit încoronarea regelui George VI, au împiedicat pe britanici de a acorda vreo atenție Europei de Sud-Est.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

oarecare rezervă. În acelaşi timp, acțiunile nediplomatice ale regelui Carol, precum şi discursurile sale, au iritat atât Germania, cât şi Rusia.

3. *Politica externă a României în cursul celui de al Doilea Război Mondial*

Războiul a găsit astfel România, practic vorbind, izolată. Apropierea târzie de Anglia era prea slabă pentru a fi într-adevăr folositoare, aşa cum a fost odinioară alianța anglo-turcă. Cu toate acestea ajunge pentru a indispune Germania, care realizase de altfel un pact de prietenie cu Rusia, în august 1939.

Acest pact anula orice posibilitate de manevră din partea României şi o punea pe aceasta din urmă cu totul la discreția puternicilor săi vecini.

Ultimatumul brutal de la 27 iunie 1940, prin care Rusia cerea cedarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord (aceasta nu a aparținut niciodată Rusiei), a însemnat piatra de încercare, care arăta extrema slăbiciune a poziției internaționale a României.

Ultimatumul a trebuit să fie acceptat fără nici o discuție posibilă de către regele Carol II, împreună cu fostul său prim ministru Gheorghe Tătărăscu. Două vechi provincii româneşti, numărând 3 750 000 locuitori şi o întindere de 49 500 km^2 în care se aflau 2 050 000 de români, au trebuit să fie sacrificate.

Garanția Angliei, redusă în acel moment la neputință prin catastrofa de la Dunquerque şi prin capitularea Franței, nu se putu manifesta în nici un fel. La rândul său, Germania privi cu indiferență gestul Rusiei, ba chiar sfătui cu un ton amenințător România să cedeze noi teritorii şi Bulgariei [şi Ungariei] [4].

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Pe de altă parte, megalomania mareşalului Antonescu l-a împins să trimită trupe româneşti dincolo de Nistru, unde, de fapt, încetau interesele României, aruncându-le în atacuri sângeroase împotriva Odesei şi a Sevastopolului, ba chiar aventurându-se până la Volga, pentru a le pierde în timpul dezastrului de la Stalingrad. De unde războiul la început fusese popular, deveni în scurt timp odios.

În fine, pentru a completa seria greşelilor, regimul Antonescu a declarat război Statelor Unite, după atacul de la Pearl Harbour. Anglia, la rândul ei, declară război României la aceeaşi dată.

În tot cursul anilor 1942, 1943 şi până în primele luni ale anului 1944, regele Mihai şi şefii partidelor istorice au atras atenția verbal sau prin scris mareşalului Antonescu, că politica sa de aventură va duce țara la o catastrofă. Toate aceste observații, toate aceste încercări de a deschide ochii mareşalului, au rămas fără rezultate. Cu aprobarea regelui Mihai, Iuliu Maniu, şeful PNȚ, a luat inițiativa unei acțiuni pentru a scoate România din război. Acestei acțiuni i se alătură imediat partidul liberal condus de dl. Dinu Brătianu. Mai târziu au aderat, de asemenea, partidele de extremă stângă, social democrat şi comunist. Prințul Ştirbey şi dl. Vişoianu, trimişi în secret la Cairo, au luat legătură cu reprezentanții puterilor aliate, care le-au indicat condițiile unui eventual armistițiu şi au precizat că România va trebui să capituleze în fața Rusiei. După ce a câştigat concursul indispensabil al militarilor, lovitura de stat a avut loc la 23 august 1944, reuşind din plin, datorită efectului de surpriză. Prin acest fapt, România a ieşit din alianța cu Germania şi a intrat în alianța cu Națiunile Unite, dar în acelaşi timp a intrat sub ocupația rusă, a XI-a în timp de 250 ani.

Material cu drept de autor

Consecințele militare ale răsturnării aliaților României au fost hotărâtoare pentru mersul războiului în Sud-Estul european. În mai puțin de două luni, armatele ruseşti ocupară Bulgaria şi cea mai mare parte din Ungaria, care fură obligate, amândouă, să capituleze, trupele engleze debarcară în Grecia şi în Iugoslavia. După luarea de contact pe Dunăre cu trupele ruseşti, „Mareşalul" Tito reuşi să respingă trupele germane, devenind astfel, dintr-un şef de bandă, şeful unui guvern recunoscut. După o ultimă rezistență disperată la Budapesta şi în munții Slovaciei, trupele germane fură obligate să se retragă la frontiera Reich-ului, înainte de sfârşitul anului 1944.

Evenimentele de mai sus dovedesc, în mod experimental, mai bine decât orice raționament, că o mare putere stăpână pe teritoriul României este ipso facto stăpână pe tot Sud-Vestul european, de la Triest-Viena şi Praga până la Bosfor-Ucraina şi de la Creta până în Silezia şi Galiția.

Material cu drept de autor

CAPITOLUL II

CONTROLUL RUSESC ÎN EUROPA

4. *Zona rusească de ocupație şi de control în Europa*

Înainte de a studia îndeaproape aspectele particulare ale ocupației ruse din România şi pentru a le înțelege mai bine, este necesar să examinăm mai pe scurt aspectul general al ocupației sau al controlului rusesc în întreaga Europă, situată la Răsărit de linia Lübeck-Triest [6].

Teritoriile câştigate de ruşi după înfrângerea Germaniei se compun din două părți: prima reprezintă teritoriile anexate de Uniunea Sovietică, a doua teritoriile ocupate sau controlate de ea.

Teritoriile anexate de Uniunea Sovietică totalizează 450 000 km^2, aproximativ de două ori suprafața Marii Britanii, cu 23 000 000 locuitori (mai mult decât Canada, Australia şi Noua Zeelandă la un loc). Ele se compun din teritorii luate de la Finlanda (Petsamo, Salla, malurile lacului Ladoga şi istmul Careliei), Estonia, Lituania şi Letonia, precum şi partea orientală a Poloniei (175 000 km^2 şi 11 000 000 locuitori), Rusia Subcarpatică, Bucovina de Nord şi Basarabia. Cei 23 milioane locuitori au fost anexați la Uniunea Sovietică, fără ca nimeni să le ceară părerea, deci nerespectându-se punctul al doilea din Charta Atlanticului. Printre aceştia numai 9 000 000 sau 40% sunt ruşi, ucrainieni sau bieloruşi, restul de 14 000 000, adică 60%, n-au nimic comun cu vechile popoare care compuneau republicile unite ale Uniunii Sovietice în 1939. Aceste 14 milioane sunt repartizate astfel: trei milioane polonezi, care în principiu trebuiesc să fie transferați în ceea ce mai rămâne din

Material cu drept de autor

Polonia, 2 milioane de români, din care un mare număr au fost deja deportați în interiorul Rusiei, 2 milioane evrei, al căror număr a fost probabil redus, un milion jumătate germani, care în principiu trebuiesc transferați spre Vest în ceea ce mai rămâne din Germania, dar care, în cea mai mare parte, au fost deportați spre Est, în Uniunea Sovietică, apoi 2 milioane şi jumătate lituanieni, 1 milion [şi] jumătate letoni, un milion estoni, aproape 200 000 de alte naționalități şi în sfârşit 300 000 de finlandezi, care pentru a doua oară în şase ani cunosc exodul voluntar spre Vest, pentru a putea continua viața lor de cetățeni liberi în ceea ce a mai rămas din Finlanda independentă.

Teritoriile de sub ocupație sau sub controlul rus se întind asupra a 10 țări diferite, şi anume: Finlanda, Polonia, Cehoslovacia, Germania centrală şi orientală, Austria orientală, Ungaria, România, Iugoslavia, Albania şi Bulgaria. Aceste teritorii totalizează 1 650 000 km^2, adică o suprafață egală cu a Marii Britanii, Franței, Italiei şi Spaniei la un loc şi 120 000 000 locuitori (cam tot atâta cât au Statele Unite).

Cazul Finlandei nu intră în subiectul nostru, eroica țară nordică având o poziție prea excentrică în raport cu regiunea de care ne ocupăm. Polonia este prima țară europeană care a cunoscut ocupația rusă. Această ocupație s-a stabilit în partea răsăriteană, când Polonia s-a năruit sub loviturile armatei germane în septembrie 1939. Această primă ocupație rusească a durat până la războiul germano-rus, în iunie 1941. Polonia a fost din nou ocupată în întregime de către armatele ruseşti de la 1944 iunie până în februarie 1945. Sub ocupația rusă, Polonia a reluat aspectul exterior al unei țări independente; ea are un şef de stat provizoriu, dl. Bierut, instalat de ruşi şi un guvern de uniune națională, prezidat

Material cu drept de autor

de dl. Osubka-Morawsky, acelaşi care prezida anul trecut comitetul de „eliberare națională" de la Lublin, opus de către ruşi guvernului emigrant de la Londra, susținut de englezi. Faptul că guvernul Osubka-Morawsky, în forma sa actuală, cuprinde pe dl. Mikolajczyk, care a prezidat mult timp guvernul emigrant de la Londra nu trebuie să înşele pe nimeni. Dacă se studiază lista membrilor săi, se va constata că majoritatea dintre ei au făcut parte din comitetul de la Lublin şi sunt membri ai partidelor de extremă stângă şi în special ai partidului comunist[4] şi dețin toate ministerele cheie (Afaceri Străine, Siguranța Publică, Război, Justiție). Armata guvernului de uniune națională a fost instruită în Rusia şi se află sub conducerea şefilor formați în Rusia. Tratatul de alianță cu Rusia, semnat de comitetul de la Lublin, este încă în vigoare.

Starea de vasalitate a Poloniei este recunoscută în mod implicit prin acordurile de la Potsdam, care lasă în grija Rusiei, la discreția ei, calcularea cotei pe care Polonia va trebui să o capete prin sumele de reparații plătite de Germania. Acord care precizează cifra acestei cote de reparații şi modul ei de plată, precum şi hotarele orientale ale Poloniei, a fost semnat numai de către Rusia şi Polonia, fără ca puterile occidentale să poată spune ceva. Acestea din urmă au acceptat astfel, în mod tacit, faptul împlinit al unei preponderențe a influenței ruse în Polonia, odată cu transferul important de teritorii, conținând 40% din suprafața întreagă a Poloniei din 1939, precum şi 11 milioane de locuitori, care n-au fost consultați, deci în contrazicere flagrantă cu Charta Atlanticului.

---

[4] În Polonia, partidul socialist se află în opoziție şi unul din şefii săi, dl. Arciszewsky, a fost ultimul preşedinte al guvernului emigrant de la Londra înainte de dizolvarea sa.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Pe de altă parte ruşii se forțează să atragă în aceste partide „antifasciste", cea mai mare parte a național-socialiştilor cu tendințe mai mult „socialiste" decât „naționale".

Austria, a cărei parte răsăriteană este ocupată de ruşi, are un guvern propriu din timpul când ruşii ocupau singuri Viena. Acest guvern a fost prezidat de dl. Karl Rener, un veteran al social-democrației, până după alegerile de la 25 noiembrie 1945. După această dată a fost format un nou guvern sub preşedinția d-lui Figl, şef al Partidului Social Creştin, care obținuse la alegeri o majoritate de 52%. Comuniştii au un reprezentant, cu toate că aceştia nu au totalizat decât 3% din voturi. Social-democrații, care au obținut 45% din voturi, sunt şi ei reprezentanți în guvern. Cu toată înfrângerea comuniştilor în alegeri, nu trebuie să ne închipuim că influența sovietică ar fi uşor de eliminat. Nu trebuie să uităm că între cele două războaie mondiale Viena a fost „oraşul roşu" prin excelență, că s-a revoltat de două ori, în 1927 şi 1934, împotriva guvernelor social creştine ale Austriei şi că de fiecare dată rebeliunea a fost cu greu înăbuşită.

Ungaria a fost ocupată de ruşi în toamna anului 1944 şi a fost greu încercată de război. Până la alegerile din 4 noiembrie 1945, guvernul ungar a fost prezidat de generalul Miklós şi cuprindea reprezentanții a 4 partide. După alegeri, dl. Zoltán Tildy a format un nou guvern. Acesta este şeful Partidului Micilor Agrarieni, partid care în alegeri a întrunit 60% din voturi şi reprezintă mica burghezie şi pe chiaburi. Acest partid are o tradiție de luptă parlamentară, de altfel moderată, dusă împotriva guvernului reacționar din regimul Horthy. În acest timp şeful lui era Tibor Eckhart, vechi delegat al Ungariei la Liga Națiunilor şi el însuşi refugiat de la începutul celui

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

gazetari, scriitori şi tot felul de intelectuali. După o astfel de epurație radicală, guvernul nu se mai putea menține decât grație sprijinului rusesc şi teroarei.

Guvernul Gheorghief a cedat pro-forma presiunilor anglo-americane şi a amânat pentru 18 noiembrie alegerile fixate la început în ziua de 26 august 1945; dar însuşi felul de cedare, după ce au cerut şi obținut asentimentul scris al Comisiunii Ruse de Control, dovedeşte până la ce punct depind de ruşi. Activitatea opoziției a fost autorizată, dar atât de strict redusă, încât ea a boicotat alegerile care, ca şi în Iugoslavia, au fost o farsă.

Bulgarii sunt slavi şi sud-slavi.

5. *Politica rusă în zona de ocupație şi de control*

Dacă recapitulăm considerațiile de mai sus, constatăm că zona de ocupație şi control rus se compune, cu excepția Finlandei, din următoarele 4 regiuni:

a) Un bloc slav la nord, cuprinzând Polonia şi Cehoslovacia;

b) Zona de ocupație din Germania, la vestul acestui bloc;

c) Un bloc slav la sud, cuprinzând Iugoslavia, Bulgaria şi anexa lor, Albania;

d) Un coridor non-slav, care separă cele două blocuri slave şi supraveghează comunicațiile între Rusia şi blocul slav de sud. Acest coridor cuprinde România, Ungaria şi eventual Austria.

Evacuarea teritoriilor ocupate care, cu excepția zonei Germaniei, nu poate întârzia prea mult, au făcut, după cum era şi natural, ca ruşii să caute să-şi întărească cu orice preț influența lor vizibilă şi controlul invizibil asupra acestor teritorii. Cum ei vor putea astfel să-şi

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

susțin guvernele satelite, au nume ca „Uniunea Națională" în Polonia, „Frontul Național Democratic" în România şi „Frontul Patriei" în Bulgaria. Pentru a figura ca şef nominal în prezidium-urile acestor organizații, se caută în general intelectuali naivi sau ambițioşi de mare prestigiu. Rolul lor este strict de fațadă; adevărații conducători vor fi întotdeauna comuniştii verificați şi decişi, care se vor menține în penumbra posturilor secundare de secretari sau de simpli membri în comitete, dar care nu sunt mai puțini activi. În guvernele de coaliție, formate peste tot în zona rusească, niciodată comuniştii nu dețin posturi de prim ministru, dar aproape întotdeauna acela de ministru de Interne şi de ministru de Justiție. Primul deține administrația, poliția şi serviciile secrete, al doilea poate teroriza magistratura şi schimba legile. În domeniul social, primul obiectiv impus guvernelor satelite este lichidarea vechilor clase conducătoare, fie prin sărăcirea şi dezorganizarea lor, fie prin compromiterea lor sau, dacă lucrul este posibil, prin suprimarea lor fizică. Astfel a fost distrusă puterea politică, încă destul de mare, a aristocrațiilor ereditare din Polonia, Ungaria şi Germania orientală, prin mijlocul confiscării pământurilor, prin decrete speciale ale guvernelor Osubka Morawsky şi Miklós şi ale administrației militare ale mareşalului Jukov. În acelaşi fel au fost lichidați ultimii mari proprietari de pământuri care, în Cehoslovacia, România şi Iugoslavia, au supraviețuit reformei agrare din 1919 [8]. În acelaşi fel este sărăcită marea burghezie cehă prin naționalizarea marilor societăți financiare şi a tuturor marilor întreprinderi industriale. Acelaşi scop a inspirat asasinatul în masă a intelectualității bulgare sub ficțiunea legală a crimelor de război. Şi tot în acelaşi scop, în fine, se sărăceşte, se declasează, se terorizează şi se

Material cu drept de autor

compromit intelectualii din întreaga zonă de influență rusă, prin destituiri, revocări, punere în disponibilitate, radieri, suspendare sau interdicție de a-şi practica profesiunea, toate măsurile luate sub pretext de epurarea elementelor aşa zise „fasciste" sau „colaboraționiste" şi care de fapt nu sunt efectiv decât elemente naționale, mai active în ostilitatea lor împotriva comunismului şi a năvălirii ruse.

Pe plan economic, peste măsurile destinate lichidării prin pauperizare a claselor conducătoare, se întrebuințează toate mijloacele posibile pentru a subordona economiei ruse, economiile tuturor statelor subjugate. O bună ilustrare a acestei tendințe este dată de tratatul de comerț încheiat cu Ungaria, care asigură Rusiei 50% din exportul total al acestei țări.

Pe plan național şi internațional, Rusia se forțează să întărească la maximum coeziunea celor două blocuri slave, ceho-polonez şi bulgaro-iugoslav, pe de o parte, prin eliminarea minorităților non-slave, în special minoritatea germană, şi pe de altă parte strângând legăturile cu Rusia şi agitând ideea pan-slavă şi în sfârşit prin reglementarea diferitelor chestiuni litigioase între cehi şi polonezi sau bulgari şi iugoslavi, litigii vechi sau recente.

Dimpotrivă, în statele non-slave, astfel cum sunt România şi Ungaria, politica rusească face tot posibilul ca să le slăbească prin toate mijloacele, să dezagregheze solidaritatea lor națională, pentru a exagera în mod artificial importanța minorităților naționale şi a le agita pe acestea din urmă împotriva statului din care fac parte şi împotriva națiunii majoritare.

Material cu drept de autor

6. *Consolidarea blocurilor slave şi dezagregarea raselor non-slave*

Acțiunea internațională a Rusiei, pentru a-şi asigura influența şi controlul în zona intereselor sale europene, se manifestă în patru direcții diferite, dar coordonate, după cum urmează:

a) Întărirea blocului slav de Nord şi înfeudarea lui la maximum către Rusia;

b) Dezagregarea politică şi națională a Germaniei ocupate;

c) Întărirea blocului slav de Sud şi legarea lui la maximum de Rusia;

d) Dezagregarea politică şi națională a coridorului care separă cele două blocuri slave, în special România.

Vom studia aceste patru puncte rând pe rând.

a) *Consolidarea blocului slav de Nord*

Prin problema care se punea era aceea de a întări caracterul național slav al acestor două state. Amândouă au fost, de la 1919 până la 1936, două state cu puternice minorități alogene.

Polonia, din 35 milioane locuitori, număra numai 23 milioane de polonezi, restul fiind: ucraineni (ruteni), evrei, bieloruşi, germani, lituanieni.

Cehoslovacia, din 15 milioane de locuitori, avea mai puțin de 8 milioane de cehi şi două milioane de slovaci, iar ca rest, germani (sudeți), unguri, ucraineni (ruteni), evrei, polonezi.

Din această cauză, nici unul din aceste două state n-a putut rezista probei timpurilor şi amândouă s-au năruit la cea dintâi lovitură serioasă. Cehoslovacia a fost sacrificată la Münich, în 1938, în legătură cu problema germanilor sudeți, şi Polonia s-a năruit în septembrie 1939 sub loviturile conjugate ale Germaniei şi ale Rusiei,

Material cu drept de autor

aliate în acea vreme. Germania îi imputa masacrele de nemți şi Rusia voia să elibereze pe ucraineni, bieloruşi şi pe lituanieni.

Iată pentru ce guvernul polonez ca şi guvernul cehoslovac, amândouă ajutate de Rusia, s-au decis să elimine minoritățile lor naționale.

Polonia amputată la Răsărit cu 2/5 din teritoriul său, pe care l-a cedat Rusiei, s-a debarasat în acest fel de minoritățile ucrainene, bieloruse şi lituaniene. O parte din minoritatea sa evreiască a fost distrusă de către nemți. Minoritatea germană a fost în mare parte masacrată în momentul ocupației de către trupele ruse, din provinciile occidentale unde locuiau, o altă parte a fost deportată în Rusia, ceea ce a mai rămas este expulzat în Germania în acelaşi timp cu cele 8 milioane nemți din Prusia Orientală, Pomerania şi Silezia, provincii puse sub administrarea poloneză, în urma Acordului de la Potsdam[8]. Expulzarea acestor germani trebuia să facă loc la 3 milioane de polonezi din teritoriile cedate URSS, polonezi care s-au transferat spre vest.

Cehoslovacia a eliminat în primul rând cele trei milioane jumătate de germani sudeți, pe care i-a expulzat, fapt aprobat prin Acordul de la Potsdam. Ea vrea, de asemenea, să elimine pe cei 700 000 de unguri, pe care trebuie să-i expulzeze în Ungaria, de unde speră să recupereze 120 000 de slovaci. Cehoslovacia s-a debarasat în mare parte de ucrainienii săi, pe care i-a predat Uniunii Sovietice odată cu țara lor, Ucraina

[8] O parte din Prusia Orientală, cu oraşul Königsberg, a fost cedată URSS. O parte din germanii puşi sub această administrație, a fost masacrată ori deportată de ruşi în primăvara anului 1945, în momentul ocupării de către ruşi a acestor teritorii.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

germanilor. În acel timp, generalul Mihailovici a fost reprezentat de către toate ziarele engleze ca un erou național [13].

Pentru a ajunge la ceea ce ne preocupă, structura federală a Iugoslaviei de astăzi pare făcută într-adins pentru ca Bulgaria să poată adera oricând cu drepturi egale în raport cu importanța sa.

Crearea unei mari confederații iugoslave cu 22 milioane locuitori, având cu toții același brutal temperament balcanic, condusă de o personalitate dinamică şi ambițioasă ca a mareşalului Tito şi sprijinită din toate puterile de Uniunea Sovietică, va asigura acesteia din urmă o primă linie de apărare foarte solidă împotriva oricărui pericol care ar veni din Sud. Pentru cine cunoaşte temperamentul popoarelor iugoslave şi caracterul mareşalului Tito, va înțelege că nu poate fi vorba de apărare, ci mai bine zis de atac, de un atac către sud, către Mediterana, către Mările Calde şi către drumurile marelui comerț mondial.

Un război al nervilor pentru a crea o atmosferă pregătitoare în vederea acestei viitoare expansiuni către Sud a început acum câteva luni în presa iugoslavă şi bulgară, susținută de către presa rusă, împotriva guvernului grec, pe care toți îl acuză de persecuții împotriva „pacificei populații" slave, care locuieşte în Macedonia grecească, în regiunile Florina şi Ostrovo. Tema este foarte bine găsită pentru a crea o solidaritate a tuturor slavilor din Sud, pentru că „pacifica" populația citată mai sus [care] vorbeşte acelaşi dialect bulgar ca şi cea din Macedonia iugoslavă. Dacă ne amintim că toate războaiele secolului nostru, inclusiv cel de al Doilea Război Mondial, au început pe tema unor cruzimi asemănătoare, adevărate sau false împotriva minorităților naționale, acest acord simultan al celor trei prese slave,

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

De la Sofia se poate continua drumul către frontiera turcă şi Istanbul, prin Filipopole - Svilengrad sau peste frontiera greacă, Salonic şi Atena, prin valea Strumei.

De la Rusciuk se poate scurta drumul către frontiera turcă, traversând Balcanii la Stara-Zagora şi atingând de acolo Svilengradul. De la Belgrad se poate atinge frontiera greacă, Salonicul şi Atena prin Skopje şi valea Vardarului şi se merge spre Triest şi Italia prin Vincovici - Zagreb. Utilizarea liniilor care trec pe deasupra Carpaților prin Galiția în Ucraina Subcarpatică ar oferi o cale mai directă de la Lemberg la Belgrad, prin Satu Mare, Oradea şi Timişoara, deci tot prin teritoriul românesc, întocmai ca şi o cale eventuală prin Budapesta evitându-se teritoriul românesc; aceasta din urmă ar fi mai lungă. În fine o ultimă cale directă Rusia-Bulgaria trece prin Galați - Făurei - Feteşti, unde trece pe malul drept al Dunării pe podul de la Cernavodă, singurul pod existent pe întreg cursul inferior al Dunării; de la Cernavodă se poate atinge direct Varna. În general, aproape de aceste căi ferate se găsesc drumuri, dintre care o parte sunt modernizate şi pot să fie întrebuințate pentru traficul greu, de mare viteză.

Tranzitul rusesc spre bazinul dunărean trece, de asemenea, prin România. Calea de acces cea mai naturală este Dunărea, navigabilă de la vărsare până la Regensburg. Prin aproape 30 de porturi româneşti, bulgare, iugoslave, ungare, slovace, austriece şi bavareze, toate foarte bine utilate şi legate cu o rețea feroviară a țărilor respective, Dunărea prezintă accesul cel mai comod şi cel mai puțin scump, pentru toate aceste țări. Gurile Dunării sunt în puterea României cu toate că, prin anexiunea Basarabiei, Rusia a devenit riverana brațului celui mai de nord. Cursul inferior al Dunării de lungime de 250 km este în întregime pe teritoriul românesc, iar pe

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

CAPITOLUL III

CONTROLUL RUSESC ÎN ROMÂNIA

8. *Forța de rezistență a poporului român*

Am văzut că dominația şi dezagregarea României sunt condițiile imperios necesare pentru a se asigura dominația rusă în Europa Centrală şi în sud-estul oriental.

Aprioric, problema dezagregării poporului român nu pare uşoară. Acesta a arătat de-a lungul a XVII secole de existență o forță de rezistență puțin comună. Poporul român este singurul din această parte a Europei, de la căderea Imperiului Roman până în zilele noastre, care nu şi-a schimbat nici numele, nici limba, nici religia[12]. Această permanență a caracterelor naționale ale poporului român este cu atât mai surprinzătoare cu cât de la evacuarea Daciei (România de astăzi) de către legiunile romane, neamul românesc nu şi-a stabilit o organizație de stat propriu-zisă timp de 1000 de ani şi în această înşiruire de veacuri, țările româneşti au fost

---

[12] Populațiile ilirice din actuala Iugoslavie şi-au luat numele şi limba de la triburile slave, sârbeşti şi croate, venite din Galiția şi stabilite pe locurile lor de astăzi, începând din sec. VI-lea. Populațiile trace din Bulgaria actuală au luat limba aceloraşi triburi slave, dar numele tribului mongolic, puțin numeros al bulgarilor, originari de la Volga, şi l-au păstrat. Populațiile câmpiei panonice (Ungaria actuală) slavizate şi ele, de asemenea, la un moment dat, au luat numele, limba şi organizația tribului mongolic puțin numeros al maghiarilor sau ungurilor, care-i supune în sec. IX. Toate aceste populații devenite creştine în acelaşi timp cu românii, în sec. IV, V, au trecut la păgânismul slav, unul sau două secole mai târziu, şi n-au revenit la creştinism decât în urma apostolatului lui Metodiu şi Chiril, iar în ceea ce priveşte pe unguri, odată cu botezul regelui apostolic Sf. Ştefan, sec. XI.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Condițiile armistițiului sunt cunoscute; vom vedea mai departe la cap. IX în ce mod sau în ce scop aceste condițiuni sunt sau nu sunt aplicate.

În timpul ocupării teritoriului de către trupele ruseşti şi mult timp după aceea, până la sfârşitul anului 1944, purtarea ruşilor a fost deplorabilă, în special în satele şi în orăşelele de provincie. Asasinatele, furturile, violurile au fost nenumărate. Chiar în Bucureşti cazurile trecătorilor atacați şi jefuiți de ruşi se cifrau cu zecile în fiecare seară. Expresia, prin care aceşti soldați cereau ceasurile trecătorilor: „davai ceas", a rămas proverbială în România. Jafurile, spoliațiunile, devastările ruseşti, făcute de multe ori fără nici un profit pentru autorii lor, au pricinuit pierderi incalculabile agriculturii române. Aceste jafuri, făcute bineînțeles fără nici o formă de rechiziție, nu trebuie întru nimic confundate cu sărăcirea sistematică a României, făcută în cadrul executării condițiunilor de armistițiu despre care vom vorbi amănunțit, puțin mai departe.

Trecerea trupelor ruse prin România a arătat pentru prima oară românilor ce înseamnă o armată modernă, fără servicii de aprovizionare şi de intendență. Unitățile ruse, care nu primeau carne, serviciile lor trăiau oameni şi animale exclusiv după urmărirea regiunilor pe care le străbăteau. Pentru a da o aparență de legalitate jafurilor făcute de aceste trupe, s-a prevăzut în art. 10 al Armistițiului întreținerea trupelor ruseşti, trecând prin România către front, iar Comisia de Armistițiu a elaborat chiar un plan în acest scop [15]. Dar de cele mai multe ori unitățile ruseşti îşi asigurau ele însăşi hrana, în afara oricărui plan, luând direct de la autoritățile române ceea ce le convenea, de la depozite şi de la unitățile armatelor române, sau ceva mai departe de la particulari. Aceste rechiziții forțate se făceau fie în schimbul bonurilor, fie

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

consecința provocării voite de inspirație comunistă, ministrul de Interne Penescu este violent atacat în presă şi acuzat de asasinat.

Generalul Sănătescu, din ce în ce mai terorizat, cedează din nou. La fel ca şi în prima criză, când a jucat un oarecare rol generalul Vinogradov, în a doua criză, intervine activ şi imperios comisarul adjunct al Afacerilor Străine al URSS, Andrei I. Vîşinski, venit special la Bucureşti. La cererea sa este numit prim ministru generalul Rădescu, om energic şi cunoscut ca un incontestabil democrat, închis mult timp într-un lagăr de concentrare în timpul regimului Antonescu din cauza unui incident cu ministrul Germaniei, Killinger. Generalul Rădescu este, de asemenea, numit titularul Ministerului de Interne, unde este asistat de 3 subsecretari de stat, dintre care comunistul Teohari Georgescu. Ceilalți miniştri din al doilea cabinet Sănătescu îşi păstrează portofoliile. Grație personalității noului şef al guvernului, România a avut câtva timp impresia de a fi guvernată. Comuniştii chiar par a fi renunțat pentru un timp la agitație şi relațiile între cele patru partide din guvern au fost pentru un scurt interval mai puțin încordate. Puțin timp după aceasta, agitațiile au reînceput. Pe de o parte, comuniştii şi social democrații au format cu diferitele organizații de camuflaj ale Partidului Comunist un aşa-numit „Front Național Democratic", pentru care au cerut preponderența în guvern; pe de altă parte, comuniştii au început o vie agitație pe tema reformei agrare, cerând confiscarea fără nici o despăgubire a tuturor proprietăților mai mari de 50 ha, pentru a fi împărțite la țărani. În regiunile în care țăranii erau mai puțin evoluați, în special în Moldova, comuniştii instigau ca țăranii să-şi însuşească cu forța pământurile marii proprietăți, fără să mai aştepte

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

mai multe ori în fața alegătorilor, la 9 alegeri generale, care au avut loc în România, între anii 1919 şi 1937. N-au obținut niciodată mai mult decât câteva zeci de mii de voturi şi rareori au putut să trimită în Cameră câțiva deputați. Din contra, partidele din opoziție, Național Țărănesc şi Liberal, n-au avut niciodată mai puțin ca 4–5 sute de mii de voturi, chiar atunci când treceau prin crize de impopularitate şi când opinia publică le impunea la guvern, ca Partidul Național Țărănesc în anul 1928, atunci voturile lor se numărau cu milioanele[17].

Voturilor proprii partidelor istorice trebuiesc adăugate voturile date în diferite ocazii partidelor de dreapta, astăzi dizolvate şi în special voturile Gărzii de Fier, ai căror partizani au rămas ostili comunismului şi Rusiei. În alegerile din 1937, ultimele care au avut loc în România, Garda de Fier a totalizat aproape 500 000 voturi şi a trimis în Parlament 75 deputați. Prin cartelul încheiat atunci cu dl. Maniu, Garda de Fier a răsturnat guvernul personal al lui Carol II, prezidat de dl. Tătărăscu. Este chiar caracteristic că o mişcare cu o reputație totalitară, a putut să răstoarne un regim personal, prin metodele tipic democratice ale alegerilor parlamentare şi în cartel cu un partid net democratic.

Pentru a reveni la guvernul Groza, nu se poate spune despre el că este format din oameni care simt româneşte. Dl. Groza, şeful guvernului, este un om bogat, proprietar de pământ, de întreprinderi industriale şi de

---

[17] În decembrie 1945 au avut loc în câteva comune din România alegeri comunale. Aceste alegeri făcute sub guvernul comunizant al Dr. Groza au arătat că PNȚ este cel mai popular din țară, urmat de PNL şi că toate partidele din guvernul Groza, reunite, totalizează abia 28% din voturi. Astfel, în orașul Băileşti, 80 km S-E de Craiova, PNȚ a întrunit 2961 voturi, PNL 2186, PSD 558, PCR 53.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

transmite prin urmare presiunile acestea din urmă, este Comisia Română de Armistițiu, transformată mai târziu în comisariat. Ea a avut pe rând ca președinți pe d-nii Ioan Christu şi Savel Rădulescu, amândoi foşti colaboratori ai lui Titulescu şi deci sincer convinşi de necesitatea unei colaborări cu Rusia. Nici unul nu a putut lucra, şi după ei postul de președinte a fost ocupat de un timp destul de lung de către dl. Ghelmegeanu, prieten personal al ministrului Ralea. Dl. Ghelmegeanu a demisionat şi el, iar comisariatul este condus astăzi de chimistul evreu, de origine cehă, Simion Oeriu, comunist convins, cu totul la dispoziția Rusiei. Dl. Oeriu, care la fiecare ocazie pronunță discursuri, în care ridică în slavă generozitatea Rusiei, insultă România şi Armata Română şi împinge pe români să-şi dea până şi pielea Rusiei şi Armatei Roşii, este astăzi poate omul cel mai urât de români.

Ne mai rămâne de examinat în amănunt politica de aservire şi de dezagregare, pe care ruşii au impus-o şi o impun agenților lor din guvernul Groza.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Comitetul anticomunist ales la uzinele Malaxa a fost arestat şi sechestrat de comunişti în acelaşi timp cu numeroşi alți lucrători şi ingineri. Unii n-au apărut nici până astăzi şi nu se ştie dacă au fost omorâți sau deportați în Rusia.

Partidul Comunist ține să înregimenteze cât mai mulți lucrători şi oameni simpli dar nu ține deloc să introducă în cadrele sale intelectuali, care ar putea, prin valoarea lor, să ajungă la posturi conducătoare în partid. Acestea sunt strict rezervate de instrumentele verificate ale URSS.

Este cu toate acestea absolut indispensabil ca intelectualii să fie atraşi de comunişti pentru a le slăbi solidaritatea lor românească. În acest scop, Partidul Comunist a creat o mulțime de organizații paralele, pe care le conduce din umbră şi în denumirea cărora figurează, conform metodelor generale preconizate de ruşi, şi despre care noi am mai amintit, cuvinte ca: „patriotic", „național", „democratic" şi „progresist", cuvinte care după fericita expresie a d-lui Bevin[19] au nevoie de o nouă definiție. Aceste organizații paralele sunt următoarele: „Uniunea Patrioților", organizație creată pentru intelectualii care manifestă sau vor să dea impresia că manifestă simpatie pentru ideile comuniste, dar nu sunt destul de siguri pentru a fi admişi în partidul propriu zis. Numele a fost foarte bine ales pentru a atrage firile timide, care vor să se alăture regimului fără să-şi ia eticheta de comunişti. Aceste elemente pot fi utilizate prin acest mijloc şi încetul cu încetul, complet câştigate. Uniunea Patrioților este condusă de un comitet de intelectuali, în general membri verificați dar nu întotdeauna mărturisiți ai Partidului Comunist, printre care cei mai activi sunt d-nii Constantinescu-Iaşi,

---

[19] Vezi discursul pronunțat la Camera Comunelor la 20 august 1945.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

iarna trecută „Frontul Național Democrat", pe scurt FND [19], organizație care întrebuințează, după cum se vede, calificativele de național şi democratic, sub care se ascund astăzi în Europa organizațiile comuniste.

Recent, Partidul Comunist a încercat, tot după inspirația Rusiei, să creeze partide sub alte diferite nume ca: „Social-Creştin", „Partidul Muncii" sau altele, care, în mintea creatorilor lor, ar putea grupa pe intelectualii de dreapta, care au făcut parte altădată din Garda de Fier ca şi pe militarii şi vechii combatanți nemulțumiți. Aceste partide ar intra în sistemul general ca instrumente de diversiune create de către ruşi în zona lor de influență, pentru a capta vechile elemente de dreapta, ale căror tendințe socializante ar fi mai puternice decât sentimentele lor naționale. Este foarte puțin probabil că astfel de partide vor putea prinde într-un mediu atât de sceptic şi de prevenit cum este mediul politic românesc, şi asta indiferent de personalități, oricât ar fi ele de marcante. Se vede deci că Rusia şi Partidul Comunist au organizat o rețea de grupări destinate să lucreze fiecare pentru captarea unei categorii sociale determinate sau pentru un anumit gen de intelectuali. Nu se poate spune că aceste organizații au avut până acum un mare succes, căci nu se poate măsura succesul după numărul membrilor înscrişi sau după lista câtorva personalități cunoscute sau chiar ilustre participante. Într-adevăr, un mare număr din aceşti membri şi personalități nu s-a înscris decât ca să-şi asigure viața sau cariera, fără să aibe nici un alt fel de activitate. Persoanele active, în mai toate aceste organizațiuni, nu sunt de rasă românească, ci minoritari, în special evrei şi unguri, ceea ce diminuează considerabil influența lor în mediul românesc. Cu toate acestea nu trebuie să subestimăm posibilitatea de viitor a acestor grupări. Ruşii şi Partidul Comunist au observat că

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

fost trimişi de Direcţia Partidului în Garda de Fier pentru a servi ca elemente de provocare şi diversiune.

13. *Teroarea împotriva opoziției*

Metoda, pe care guvernul Groza înțelegea s-o întrebuințeze pentru a tolera activitatea altor forțe politice ale țării, a fost definită de către Ministerul de Interne, Teohari Georgescu. Vorbind la sindicatul tipografilor în septembrie 1945 şi câteva zile mai târziu la Cluj, în cursul unei conferințe administrative, el a precizat că „orice organizație politică, care nu susține guvernul Groza, este sau fascistă sau reacționară şi că d-nii Maniu şi Brătianu sunt reacționari şi că pentru fascişti şi reacționari în România nu există libertate."

Într-adevăr, întrunirile partidelor adversare guvernului Groza au fost mult timp interzise. Nici o întrunire nu putea să aibe loc fără învoirea prealabilă a poliției, care niciodată nu dădea aprobarea. Jurnalele oficioase ale opoziției au fost suprimate în februarie 1945, din timpul guvernului Rădescu. Într-adevăr, ziarul „Dreptatea", oficios al PNȚ, şi „Viitorul", oficios al PNL, aveau mult succes şi tirajul lor era în creştere rapidă. În special „Viitorul", datorită articolelor directorului său, Mihail Fărcăşanu [20], un tânăr avocat, dotat cu un mare talent gazetăresc, era foarte gustat de intelectualitate. Pentru a suprima aceste ziare, Partidul Comunist, prin sindicatul tipografilor, a dat ordin lucrătorilor care le imprimau să refuze să-şi îndeplinească meseria. „Dreptatea" şi „Viitorul" au apărut atunci prin mijloace improvizate, fiind imprimate de către membrii de partid. Tipografia unde se tipărea „Dreptatea" a fost atunci atacată de gărzile comuniste, care au distrus-o complet,

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

CAPITOLUL V

DEZAGREGAREA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Pe lângă Partidul Comunist şi anexele sale, un alt agent de slăbire a poporului român şi a organizațiilor sale politice, sociale şi economice îl constituie minoritățile naționale, în special maghiare şi evreieşti. In această direcție, politica rusească în România diferă fundamental de cea dusă în Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia şi chiar în Ungaria. În timp ce în aceste țări ruşii îşi dau tot concursul pentru eliminarea naționalităților, creând în diferite regiuni situații sociale şi economice inextricabile, în România, dimpotrivă, ruşii nu numai că susțin minoritățile, dar le măresc importanța aducând fugari şi refugiați din toate țările vecine, fugari şi refugiați de care ei se servesc apoi ca de agenți împotriva românilor autohtoni.

Din acest punct de vedere ruşii nu fac decât să urmeze politica lui Hitler, care, acum câțiva ani a întrebuințat la fel pe germanii sudeți şi pe slovaci împotriva cehilor, pe croați împotriva sârbilor, pe germanii din Silezia şi din Danzig împotriva Poloniei, pe flamanzi împotriva Belgiei etc.

14. *Minoritățile din România*

Minoritățile în România n-au o prea mare importanță numerică. Intr-adevăr, după recensământul de la 1941, România, în hotarele sale actuale, fără Basarabia şi Bucovina de Nord, dar cu Transilvania de Nord, are

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Sub pretext că gărzile armate ale acestui partid provocau dezordini în spatele frontului, Înaltul Comandament Rus a expulzat administrația românească şi a restabilit o administrație maghiară, asigurată prin organizația de camuflaj comunist, Madosz.

Ziarele româneşti care au protestat în acel timp au fost suspendate de către Comisa Rusă de Control.

Administrația maghiară a Madosz-ului a durat până după căderea guvernului Rădescu.

Drept cadou de instalare făcut de Rusia guvernului Groza s-a anunțat, în cadrul unei mari publicități, că administrația românească a fost restabilită în Transilvania de Nord; de fapt nu s-a schimbat nimic. Cu excepția câtorva prefecți şi primari, care sunt în prezent comunişti români, celelalte autorități au rămas aceleaşi, căci organizația Madosz face parte din FND şi comuniştii unguri sunt în prezent membri ai Partidului Comunist „din România", care nu cunoaşte nici o diferență de naționalități [22]. Primul-ministru Groza repetă în toate împrejurările că românii trebuie să se poarte bine față de unguri şi să uite ura acumulată în atâtea secole de persecuții.

Nimeni însă nu face apel la unguri ca şi aceştia să uite ura şi disprețul lor față de români.

Într-adevăr, dacă Partidul Comunist nu face nici o diferență între naționalități şi tratează la fel pe români ca şi pe unguri, aceştia din urmă nu-i urmează exemplul. Primarii, poliția şi gărzile Madosz-ului continuă în Transilvania aceeaşi politică de persecuții şi de maghiarizare, pe care au dus-o autoritățile amiralului Horthy din 1940–1944, limba utilizată de aceste autorități, care sunt legalmente ale statului român, este limba maghiară, drapelul lor este drapelul maghiar, uneori drapelul roşu, niciodată însă tricolorul românesc. Chiar

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

origine germanică au urmat în retragere trupele germane în septembrie 1944.

Mai târziu, în ianuarie 1945, ruşii au deportat în URSS aproape 40–50 000 de germani, bărbaţi între 16–45 ani, cât şi femeile între 17 şi 35 ani. Minoritatea germană de astăzi, scăzută cu aproape 100 000 de suflete, ruinată şi compusă mai ales din bătrâni şi copii, nu mai reprezintă pentru Statul Român o problemă, nici din punct de vedere naţional, nici social, nici economic. Cu toate acestea, din punctul de vedere al intenţiilor ruseşti în România este simptomatic că minoritatea germană a acestei ţări este singura, din întreaga zonă rusească de influenţă, care rămâne pe loc, în timp ce acelea din Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia şi Ungaria sunt trimise în Germania. Intenţia vădită de a menţine în România un maximum de minorităţi apare clar.

17. *Problema evreiască*

Problema evreiască în România apare foarte grea, atât prin ea însăşi, cât şi prin deformarea ei, datorită pasiunilor şi propagandei într-un sens sau într-altul. O judecată obiectivă, fără ură şi fără părtinire, devine deci foarte anevoioasă.

Evreii din Europa au suferit mult în timpul ultimilor ani şi omeneşte vorbind putem şi trebuie să-i deplângem. Aceste suferinţe fiind provocate de Germania naţional-socialistă, este natural ca Naţiunile Unite, în primul rând Statele Unite şi Anglia, să aibă pentru poporul evreu un sentiment de simpatie. Cu toate acestea, problema evreiască, sub triplul ei aspect naţional, social şi economic, este infinit prea delicată pentru a fi privită numai dintr-un punct de vedere sentimental. În mod cinstit şi clar, fiecare trebuie să îndepărteze prejudecăţile

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

începutul sec. XIX-lea, erau foarte puțini evrei în România: câteva mii în oraşele şi orăşelele din Moldova şi din Transilvania de Nord, veniți în general de o generație sau două din Ucraina sau Galiția, şi câteva zeci de familii de evrei spanioli în Bucureşti. Numărul lor a început să crească, către 1840, prin imigrare din Galiția şi către 1900 ei au atins aproape cifra actuală. De atunci, imigrația lor a scăzut într-o anumită măsură, dar mai ales a fost compensată de o emigrație către Europa occidentală şi către America. Chiar în interiorul țării, după Primul Război Mondial, s-a produs o migrațiune caracteristică a evreilor.

Semiproletariatul evreiesc din Nordul Moldovei şi al Transilvaniei s-a transformat astfel în mare parte în burghezie bogată stabilită la Bucureşti şi în alte mari centre comerciale ale țării[26].

Din cauza exclusivismului rasial şi al sentimentului de instabilitate a domiciliului este normal ca să nu apară la evreii din România un sentiment de patriotism şi de solidaritate față de poporul şi de țara românească. Sunt bineînțeles excepții. Printre evreii instalați de mai multe generații în România s-au găsit câțiva care s-au dovedit români, dacă nu de sânge, cel puțin de inimă; aceştia au luptat cot la cot cu toți românii în timpul războaielor din 1977–78 şi 1916–19. Pe aceşti evrei şi pe descendenții lor, poporul român îi diferențiază de alții şi chiar legislațiile antisemite ale ultimelor timpuri prevăzuseră

---

[26] În oraşele din Moldova de Nord, ca Iaşi şi Botoşani, unde evreii, către 1900–1910 reprezentau mai mult ca jumătatea populației, numărul lor scade încetul cu încetul. Iaşi, vechea capitală a principatului Moldovei, care a fost primul mare oraş al României, locuit în majoritate de evrei, este azi în plină decadență, economică şi socială.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Tabloul II
Repartiția şi procentajul evreilor în România
(după recensământul din 1941)

	Evrei	Total	%
Bucureşti	102 000	993 000	10,5
Oraşe cu mai mult de 50 000 locuitori	142 000	1 172 000	12,1
Oraşe de la 15–50 000 loc.	111 000	917 000	12,1
Oraşe sub 15 000 loc.	60 000	721 000	8,4
Târguri şi sate	50 000	12 310 000	0,4
Total	**465 000**	**16 113 000**	**2,9**

Se vede deci că aproape un sfert din populația evreiască a României trăieşte în Capitala țării şi aproape 1/3 în celelalte oraşe mari ale țării; în total 90% din evrei locuiesc în oraşe. O populație evreiască rurală se găseşte numai în câteva târguşoare din Nordul Moldovei, în Bucovina şi în Transilvania de Nord, precum şi în satele din Maramureş. Populația evreiască a României este deci cu totul orăşenească. În mediul urban chiar, repartiția sa este caracteristică după cum o dovedeşte structura populației în diferitele cartiere ale Capitalei, oraşul propriu-zis al Bucureştilor are 805 000 locuitori şi suburbiile având un caracter aproape rural, 188 000 locuitori. Românii sunt 630 000 în oraş şi 177 000 în mahalale, în timp ce evreii sunt 101 000 în oraş şi 12 000 în mahalale. Cartierul mai mult industrial din jurul Gării de Nord este locuit de 156 000 români, 8 000 evrei şi 15 000 de alte naționalități, în timp ce cartierul care conține străzile esențial comerciale, bancare şi se întinde până la Bursă (sectorul II) este locuit de 157 000 români,

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

normală a marii şi a micii burghezii româneşti. Faptul este destul de grav pentru că este de natură a compromite soarta rasei româneşti. Cu toate acestea, acest aspect social şi economic n-ar fi luat forma ascuțită pe care o are dacă toți evreii s-ar fi simțit într-adevăr legați de România şi s-ar fi comportat în toate împrejurările ca adevărați români, cu alte cuvinte, dacă n-ar fi existat aspectul național al problemei.

Din cele de mai sus reiese clar că antisemitismul în România are motive destul de puternice, care nu sunt de natură ideologică sau religioasă, ci de natură națională, socială şi economică. Antisemitismul românilor, care este în general pasiv, a luat în mai multe ocaziuni forme violente, fără să ajungă cu toate acestea, până în anii din urmă, la asasinate sau la progromuri, ca altă dată în Polonia, Rusia sau Ungaria. Când se vorbeşte despre ororile antisemite din România, un observator imparțial trebuie întotdeauna să aibă în vedere partea de exagerație şi de văicăreală care, din timpul lui Eremia, fac parte din tradiția poporului evreu. În general totul se reducea la câteva bătăi şi câteva geamuri sparte, adică la mult mai puțin decât se ajunge obişnuit în Statele Unite, în cursul unei campanii electorale mai vii. Mişcările studențeşti, după Primul Război Mondial - care sunt originea Gărzii de Fier - nici ele n-au mers mai departe.

Numai după trecerea României sub influența germană, situația evreilor a devenit mai grea, şi aceasta nu din cauza antisemitismului poporului, ci din cauza măsurii luate de guvernul Antonescu în urma presiunilor germane repetate. Astfel, drepturile civile ale unor evrei au fost reduse. Proprietățile lor au fost în parte expropriate sau trecute sub controlul statului, în timp ce ei, în loc să fie trimişi pe front, au fost încadrați, pentru un timp anumit, în echipele de muncă, care se ocupau, fie

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

realmente şi care de fapt n-au fost mai mari decât acelea ale poporului român însuşi[33].

Acest delir al talionului este atât de caracteristic încât ministrul comunist al Justiției, Pătrăşcanu, nu s-a putut abține să nu facă aluzii în cursul declarațiilor sale de presă, din octombrie 1944, cu ocazia restituirii proprietăților urbane evreieşti. Combinată cu fostul său colaboraționism, această sete de răzbunare face din populația evreiască unul din cele mai bune instrumente pe care ruşii au putut să-l găsească pentru opera lor de dezagregare a României. Am văzut mai sus că în mare parte, membrii guvernului Groza au sânge evreiesc sau legături de familie cu evreii. Am văzut că Ministerul de Interne este, prin ministrul Teohari Georgescu [25] şi prin secretarii săi generali, Schraer şi George Silviu, cu totul în mâna evreilor. Am văzut cum Comisariatul Român pentru Executarea Armistițiului, organ de transmisiune pentru ruşi a presiunilor şi pretențiilor lor, este în mâinile evreilor, prin dl. Oeriu. Siguranța Generală a Statului, Poliția şi Serviciul Secret sunt la fel în mâinile evreilor. În autoritățile sau în instituțiile cele mai importante există un conducător acoperit sau un supraveghetor evreu. În această rețea, care acoperă toată administrația românească, ruşii sunt în măsură întotdeauna să fie bine informați asupra celor ce ar putea

---

[33] Am văzut mai sus că 27 000 evrei au fost deportați de pe teritoriile actuale ale României de regimul Antonescu, cea mai mare parte probabil mai mult de 20 000, s-a întors acasă. Mai puțin de 4 000 au fost omorâți în timpul dezordinilor de la Bucureşti şi de la Iaşi. Numărul total al victimelor nu poate depăşi 10 000. Fără a vorbi de pierderile suferite pe front, foarte puțini din cei 134 000 prizonieri luați fără nici un drept de către ruşi, după 23 august 1944, s-au reîntors acasă.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

CAPITOLUL VI

DEZAGREGAREA SOCIALĂ A ROMÂNIEI

Dezagregarea socială a României trebuie să completeze dezagregarea sa politică şi națională pentru a face să dispară toate forțele care s-ar putea opune unei subordonări totale față de Rusia. Dezagregarea socială, a cărei prim efect trebuie să fie acela de a câştiga, de a dinamiza şi de a organiza, în sensul comunist, clasele populare, despre care am pomenit ceva mai sus, necesită sărăcirea, dezorganizarea şi pe cât posibil distrugerea silnică a claselor conducătoare.

Clasele conducătoare din România, în măsura în care pot fi caracterizate ca atare, sunt compuse din: marii şi micii moşieri, intelectualitatea, marea şi mica burghezie.

18. *Proprietarii de pământuri*

Într-o țară eminamente agricolă ca România, proprietarii de pământ aveau un rol foarte important. Cu toate că sărăciți în parte de reforma agrară din 1919, care a redus întinderea proprietăților la maximum câteva sute de hectare, proprietarii au păstrat în mare parte în satele româneşti, prin menținerea tradițiilor din perioada patriarhală, lichidată abia acum câteva decenii [26], rolul de călăuză spirituală şi materială, de protectori față de autorități, de sfătuitori şi de susținători în momentele grele. Acest rol era încă mai accentuat când proprietarul era aristocrat de sânge şi când strămoşii fuseseră stăpâni ai pământurilor şi ai satului, de câteva generații în urmă. Mai mult, proprietarii au fost, din toate clasele conducătoare ale României, singurii care au avut o

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

național foarte sigur şi un bun simț robust care amintește la fiecare pas originea sa țărănească.

Pentru a slăbi dezorientând, dezagregând sau compromițând o clasă, având astfel de caracteristici, nu este o sarcină uşoară pentru Rusia şi nici pentru coloana [a] V-a a ei. Într-adevăr pentru a dezorienta şi a dezagrega moralmente o intelectualitate care trăiește de mai multe generații în lumea ficțiunilor, care a fost deformată de literatură, în care predomină cazuistica, scepticismul şi chiar cinismul, care a pierdut contactul cu realitatea şi cu experiența istorică a mediului din care face parte este relativ uşor. Astfel se explică uşurința cu care intelectualitatea din Occident a acceptat curentele ideologice, politice sau estetice cele mai neaşteptate, astfel se explică şi cosmopolitismul său.

Însă pentru a dezorienta o intelectualitate care n-a cunoscut în copilăria sa decât viața grea a câmpului, care a trăit efectiv realitățile naționale ale poporului din care face parte, e mult mai greu. O astfel de intelectualitate va putea fi uşor convinsă că unele clase conducătoare devenite parazitare trebuiesc să fie lichidate, dar ea nu va putea fi convinsă că proletariatul pentru care are un dispreț instinctiv trebuie să dicteze țăranului şi cu atât mai puțin intelectualului ridicat prin propria sa muncă.

Pentru a putea câştiga cu toate acestea în parte câțiva intelectuali, pentru a putea profita cel puțin de nestatornicia morală a unora, datorită oportunismului sau arivismului lor, Rusia şi Partidul Comunist au creat organizații paralele, cu denumiri patriotice şi democratice, despre care am vorbit mai sus.

În particular, activitatea organizației ARLUS este din acest punct de vedere foarte caracteristică.

Toate acestea, marea armă pentru a decapita, dezagrega, teroriza şi compromite intelectualitatea română,

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

scară a salariilor. După cum vom vedea mai jos, ca o consecință a inflației provocată din cauza pretențiilor ruseşti, salariile au trebuit să fie mărite pentru a se încerca, pe cât posibil, să le ridice proporțional cu scumpirea vieții. Această creştere a salariilor a fost mult mai rapidă pentru lucrători decât pentru profesiunile intelectuale. Astfel s-a ajuns la aceea că un lucrător calificat de la CFR, de exemplu, să ia un salariu lunar de 120 000 lei, în timp ce un profesor al Universității din Bucureşti, după 20 ani de serviciu, să câştige 130 000 lei pe lună. La Bucureşti este imposibil de găsit un zidar cu mai puțin de 16 000 lei pe zi, ceea ce face aproape 370 mii lei pentru 23 zile lucrătoare într-o lună, în timp ce primul preşedinte al Curții de Casație, cel mai mare funcționar al statului, are 260 000 lei pe lună şi un general de armată, cel mai mare grad din Armata Română, are 220 000 pe lună ca soldă (cifrele sunt valabile pentru noiembrie 1945).

Se vede deci că intelectualitatea este atacată pe toate fronturile. Pe de o parte, slăbirea solidarității ei, atrăgând elementele oportuniste în organizațiile de camuflaj comuniste sau supus direct ordinelor ruseşti ca ARLUS-ul. Pe de altă parte se caută a o sărăci şi a [o] umili în fața proletariatului precum şi a distruge toate tradițiile sale de corp. În fine, prin suprimarea arbitrară a dreptului de muncă, sub vagul pretext al fascismului, se decapitează elementele cele mai naționaliste şi cele mai dinamice care s-ar putea opune cu mai multă eficacitate şi autoritate tentativelor ruseşti de fărâmițare [27].

20. *Clasele de mijloc*

Marea burghezie, a cărei bogăție şi tradiții familiare sunt bazate pe marea finanță, industrie şi

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

CAPITOLUL VII

DEZAGREGAREA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI. MIJLOACELE DE PRODUCȚIE

21. *Formarea economiei româneşti*

Pentru a înțelege distrugerea sistematică a economiei româneşti de către ruşi şi de către instrumente comuniste şi minoritare, trebuie să facem un scurt istoric al acestei economii.

Faza familială şi cea patriarhală au durat în economia românească până după mijlocul sec. XIX, sub forma lor primitivă, care în marile țări occidentale începuseră să se transforme, începând cu sec. XVI, pentru a dispărea aproape cu totul, către sfârşitul sec. XVII. Predominarea economiei individuale, caracterul său net agrar, cu rolul conducător al marelui proprietar, organizarea meseriaşilor în corporații, comerțul periodic în bâlciuri, inexistența industriei şi absența statului în viața economică au fost trăsăturile caracteristice ale economiei româneşti, până târziu, în sec. XIX. Într-o oarecare măsură, economia românească din mijlocul sec. XIX seamănă cu economia americană în perioada colonială şi a primilor ani de independență aşa cum o vedea şi o voia Jefferson. Diferența principală este că în Statele Unite n-au existat corporațiuni.

Aceste caractere n-au început să dispară decât în perioada 1860–1880, cu construcția primelor căi ferate; câteva resturi din această economie patriarhală se mai găsesc încă şi astăzi.

După faza patriarhală a urmat o fază de tranziție, de formație gradată a economiei capitaliste, care a evoluat paralel cu transformarea politică din stat tributar

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

decât economic, cum erau spre exemplu tendințele de acaparare a bunurilor evreieşti de către minoritatea germană şi eliminarea caselor române în comerțul cu Germania în profitul caselor germane. Adevăratele greutăți economice şi alimentare n-au început decât odată cu pătrunderea armatelor ruseşti în Moldova şi cu bombardamentele aeriene anglo-americane, începând din aprilie 1944, prin dezorganizarea transporturilor, scăderea producției industriale şi dispersarea autorităților de stat. Ocupația rusă, ca urmare a răsturnării aliaților României, după 23 august 1944, a crescut considerabil aceste greutăți prin furturile şi devastările fără rațiune ale armatelor ruseşti, jafuri şi devastări despre care am vorbit mai sus şi asupra cărora vom reveni mai jos. După instalarea Comisiei Ruse de Control pentru executarea armistițiului a început opera de dezagregare economică a României în toate compartimentele: agricultură, industrie, mine, transporturi, comerț interior, comerț exterior, finanțele publice, finanțele private, pe care le vom studia pe rând.

22. *Agricultura şi reforma agrară*

În agricultură, scopul final al Rusiei şi al regimului comunist din România este colectivizarea sau în alți termeni instituirea colhozurilor. În presa din Bucureşti, cu data de 30 septembrie 1945, a apărut un expozeu făcut de Primul-ministru Groza, la 18 septembrie, în comitetul Frontului Plugarilor, relativ la o întrevedere pe care a avut-o cu câteva zile mai înainte, în timpul vizitei sale la Moscova, cu generalissimul Stalin. În acest expozeu, Primul ministru român mărturisea aproape fățiş că stadiul final al regimului agrar va fi colectivizarea, dar că Generalissimul Stalin [28] l-a

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Suprafața proprietăților agricole individuale mai mult de 50 ha reprezintă în Statele Unite mai mult de 70%, în Franța 28%, în Anglia 60%, în Danemarca 22% din total. Toate aceste cifre sunt superioare celor ale României, iar Franța şi Danemarca sunt considerate ca țări tipice cu proprietăți mijlocii şi mici.

Dacă se scoate din aceste cifre cota de 50 ha care trebuie să rămână în principiu fiecărui proprietar întocmai ca şi suprafața pădurilor şi a viilor care nu intră încă în previziunile reformei se obține pentru teritoriul României de la 1941 un total de 950 000 ha supuse confiscării. La această cifră trebuie adăugate aprox. 200 000 ha care cad sub puterea legii în Transilvania de Nord, totalul general fiind aprox. de 1 150 000 ha pentru România în hotarele ei de astăzi. După cifrele provizorii date foarte timid de către Ministerul Agriculturii s-ar fi confiscat aproape 1 200 000 ha. Cele două cifre se acordă şi ordinul de mărime al suprafeței obținute prin confiscare poate să fie considerat ca bun.

Suprafața confiscată trebuie să fie împărțită țăranilor lipsiți de pământ ori celor care posedă mai puțin de 1 ha în mici loturi (legea prevede un maximum de 5 ha). Numărul lucrătorilor agricoli (bărbați) lipsiți de pământ este de aproape 575 000 şi al proprietarilor sub 1 ha este de 525 000 din care 255 000 având mai puțin de 1/2 ha; aceste cifre se referă la România în frontierele sale de la 1941. Numărul țăranilor având drept la beneficiul legii ar fi deci de 1 100 000 pentru 950 000 ha. Dacă ținem cont, de asemenea, de 224 000 ha ale țăranilor având puțin pământ ajungem la un lot individual mijlociu de 1 ha. Cu agricultura destul de primitivă practicată în general de către țăranul român este în general admis ca lotul necesar pentru a-i asigura existența unei familii țărăneşti este cuprins după regiuni între

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

proprietari le va distruge în puțini ani. Se poate spune acelaşi lucru despre iazuri, bălți şi păstrăvării destinate creşterii peştilor.

În rezumat, Reforma Agrară n-a rezolvat, ba chiar a agravat, problema proletariatului agricol, a diminuat cu 35% din disponibilul din România pentru exportul produselor agricole, a distrus câteva sute de centre de cultură model, a distrus o mare parte a inventarului animalelor de muncă şi de reproducție, ca şi acela al maşinilor agricole şi în fine a compromis grav creşterea oilor, una din bogățiile tradiționale ale țării.

O parte din aceste consecințe este voită, şi intră în sistemul de dezagregare economică urmărit de ruşi şi de instrumentele lor comuniste şi minoritare, o altă parte este accidentală şi este datorată incapacității guvernului Groza.

Ministrul Agriculturii din cabinetul Groza este dl. Romulus Zăroni, un fost birjar al d-lui Groza. Este cunoscut ca deosebit de lipsit de pregătire şi incapabil. Ca un exemplu de prestigiul său, citățm epigrama care i-a fost compusă de un autor cunoscut:

Caligula imperator
Îşi făcu calul senator
Petre Groza mai sinistru
Îşi făcu boul ministru.

Autorul se scuză de acest intermezzo, dar chiar tragediile au uneori câte o latură nostimă.

Guvernul Groza a prezentat astfel ca o măsură democratică suprimarea contractelor de dijmă, calificate ca resturi feudale. Contractul de dijmă este o asociație între un proprietar şi un plugar, aportul primului fiind pământul, impozitele, planul de cultură şi în general sămânța, aportul celui de al doilea fiind munca. În general împărțeala produselor luate de pe pământul astfel

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

1944. Acordurile încheiate cu țările din interiorul zonei de influență rusă (Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, Iugoslavia şi Bulgaria) au avut foarte puțin rezultat practic, fiindcă aceste țări erau reduse la sărăcie prin război şi prin cererile ruseşti, astfel încât foarte puțin rămânea pentru exportul spre România (cf. inf.& 27).

A treia metodă economică întrebuințată pentru a obliga pe industriaşi să se supună Partidului Comunist este controlul riguros al aprovizionării cu combustibili. După cum se va vedea mai jos, distribuția combustibilului (petrol şi cărbune) este controlată îndeaproape de către ruşi sau de către comunişti. În acest fel, aprovizionarea cu combustibil a oricărei întreprinderi industriale putea fi tăiată în orice moment, sub orice pretext imaginar. Unul din cele mai cunoscute exemple este acela al fabricii de hârtie „Letea", cea mai mare din România, care era în perfectă ordine, dar a trebuit să fie oprită din august 1944 până în aprilie 1946, adică douăzeci de luni pline, fiindcă combustibilul - petrol - a fost reținut de ruşi. Totuşi, presa comunistă a învinuit societatea „Letea" de „sabotaj". Desigur, că majoritatea acțiunilor societății „Letea" aparțin câtorva membri importanți ai Partidului Liberal, printre care Brătienii.

O altă metodă de slăbire a situației financiare a industriei române este aceea a contribuțiilor „voluntare". Ca un prim pas, CGM-ul prin comitetele de fabrică a obligat pe patroni să organizeze şi să finanțeze cooperative de aprovizionare şi cantine pentru întregul personal al întreprinderii şi familiilor lor. Puțin câte puțin, magazinele de aprovizionare şi cantinele s-au dovedit a fi sarcini insuportabile pentru patroni. Aprovizionarea, hainele şi hrana nu pot fi găsite la prețuri oficiale, ci trebuiesc cumpărate la prețul negru pe piața neagră, dar trebuiesc livrate personalului la prețul oficial.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

lucreze, fiindcă nu primeau petrolul brut la timp, în timp ce fostele rafinării germane care sunt acum proprietate rusească (Standard Petrol-Blok) lucrau în plină capacitate, cu toate că au instalații învechite. Marile societăți petrolifere, care toate au rafinării moderne, erau adesea obligate să-şi prelucreze petrolul brut în acele uzine învechite ruseşti. Controlorii ruşi au intervenit, de asemenea, în distribuția produselor petrolifere pentru consumul intern şi au fost astfel în stare să supună unor presiuni puternice fabricile care nu erau dispuse să asculte de ordinele ruseşti. Aceste fabrici au fost pur şi simplu lipsite de combustibil (cf. supra & 23).

Efectele anarhiei sindicale erau mai puțin rele în câmpurile petrolifere decât în alte locuri, regiunea fiind pur românească şi în consecință manevrele minoritare rămâneau inefective. Activitatea Partidului Comunist nu putea nici ea să fie dăunătoare.

Ca o consecință a Acordului de la Potsdam din august 1945 ruşii se consideră proprietari ai tuturor soc[ietăților] petrolifere germane. Ei au interpretat Acordul de la Potsdam ceva mai larg şi au preluat Soc[ietățile] „Columbia" şi „Concordia", care aveau capital francez şi belgian şi care fuseseră confiscate de germani în 1941 fără nici un drept. Mai târziu ruşii au preluat, de asemenea, participațiunea italiană din industria petroliferă din România.

Pentru a întări controlul lor asupra industriei petrolifere române, ruşii au impus întemeierea unei societăți petrolifere ruso-române numită „Sovrompetrol". Aceasta a fost creată virtualmente prin acordul economic din 8 mai 1945, cu un capital de 5 bilioane lei, la valoarea din 1938 (25 milioane dolari 1938), din care 50% rusesc şi 50% românesc. Societatea este condusă de un comitet de direcție, jumătate rusesc şi jumătate

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

urmă erau apreciate la 280 000 tone anual în 1945 şi cu totul arbitrar la 400 000 tone în 1947. Cu toate că aceste produse ar trebui să fie considerate ca bunuri normale de export, preţul impus era totuşi acel din 1938, adică acelaşi ca pentru produsele preluate în contul Armistiţiului[43].

Produsele petrolifere livrate ruşilor în contul art. X sunt libere de orice impozit. Comisia Rusă de Control continuă să le considere ca o obligaţie impusă prin Armistiţiu, privind menţinerea trupelor ruseşti în România. Această interpretare este în mod evident abuzivă (cf. infra. & 34).

Cantitatea de produse petrolifere livrate Rusiei, conform stipulaţiunilor Armistiţiului şi acordurilor economice de la Moscova, întrece cu mult cantitatea disponibilă în mod normal. Ar putea să fie menţinută numai printr-o reducere drastică a consumului intern, în special a petrolului combustibil. Această reducere a însemnat o tulburare serioasă a producţiei industriale şi, în consecinţă, pentru restabilirea ţării ca şi pentru îndeplinirea condiţiunilor Armistiţiului în acest sector.

Produsele petrolifere luate din România, la preţuri din 1938 sau libere de taxe (în contul art. X), au fost vândute adesea de către ruşi, Bulgariei, Iugoslaviei şi chiar şi mai departe la preţurile din 1945, 1946 şi 1947, astfel ruşii au realizat câştiguri frumoase în contul României, care a fost, în plus, lipsită de clienţii ei fireşti.

b) *Cărbunele* este extras în diferite părţi ale României, din care cea mai bogată este regiunea Petroşani în valea înaltă a Jiului. Această regiune dă 3/4

---

[43] Într-adevăr, Comisia Rusă de Control a socotit produsele petrolifere livrate în contul Armistiţiului la preţuri chiar mai scăzute decât acelea din 1939.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

preluat de către ruşi. Aceştia din urmă au devenit astfel proprietarii celei mai mari părți din producția carboniferă a României.

*

Se poate vedea că ruşii au obținut controlul asupra celei mai mari părți din producția de combustibil a României. Ei conduc actualmente 35% din producția petroliferă şi 75% din producția carboniferă. În interval de câțiva ani, ei vor controla 75% din ambele şi vor deveni astfel stăpânii aprovizionării cu combustibil a României. Astfel, ruşii vor fi în măsură să supună întreaga industrie românească şi mijloacele de transport voinței lor, indiferent de orice amestec al guvernului român.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

până la stațiile de transbordare de la Iaşi sau Galați şi de acolo aduse înapoi la Constanța, deoarece stațiile de la Iaşi [şi] Galați erau blocate şi prada de război trebuia să fie transportată pe mare. De aici rezulta o nouă şi inutilă aglomerare a transporturilor, care putea fi atribuită fie ineficacității, fie unui sabotaj premeditat.

Era desigur un sabotaj premeditat trimiterea de trenuri după trenuri goale şi sigilate, cu mențiunea „fulger", adică având precădere asupra oricărui fel de transport. Acest procedeu era practicat sistematic şi nu ar fi fost descoperit dacă nu s-ar fi găsit câțiva funcționari curioşi care au vrut să verifice conținutul. Un caz neobişnuit s-a întâmplat lângă Arad, când un astfel de tren a fost atacat de bandiți, ca de obicei soldați ruşi, care au găsit, spre nemulțumirea lor, că toate vagoanele cu mențiunea „fulger" erau în realitate goale.

Acest ultim incident a condus în mod normal la problema asigurării transporturilor pe CFR. Securitatea transporturilor de pasageri şi bunuri a fost timp îndelungat o iluzie în România. Soldați ruşi intrau şi ieşeau în trenurile de pasageri după bunul lor plac, fără nici un control, şi mai continuă să facă acest lucru şi astăzi. Şi nu se întâmplă arareori ca pasagerii să fie obligați să coboare şi bagajele lor să fie furate. În special în Moldova trenurile erau adesea oprite de bande înarmate de soldați ruşi care le jefuiau complet. Un caz similar s-a întâmplat în Gara de Nord din Bucureşti în octombrie 1945. Într-o seară, când expresul de Timişoara a fost atacat la sosirea sa în stație de către un grup de 100 soldați înarmați, care a jefuit pasagerii, urmărindu-i până pe peronul din fața stației, garda rusească a asistat fără a acorda nici o atenție întregii scene.

Trenuri de marfă erau jefuite în acelaşi mod. Organizațiile locale comuniste participau, de asemenea,

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

treilea rând, CFR-ul trebuie să plătească o chirie pentru fiecare vagon introdus în țară cu transporturi ruseşti, din momentul intrării până în momentul predării administrației ruseşti, indiferent de faptul dacă în acest interval de timp vagonul a părăsit țara şi nu mai este sub controlul CFR-ului şi mai puțin la „dispoziția" sa. În condițiile de mai sus CFR-ul trebuie să plătească o chirie pentru vagoanele trimise de ruşi pentru propriile lor nevoi în Iugoslavia, Bulgaria sau Ungaria. El trebuie să plătească chirie pentru vagoanele care aşteaptă în stațiile de transbordare, fiindcă ruşii nu respectă programul de transport şi aglomerează rețeaua; el trebuie să plătească chirie pentru vagoanele goale care blochează liniile de garaj; să plătească chirie pentru toate transporturile făcute de ruşi pe teritoriul României, care comandă, după cum s-a arătat mai sus (& 7), întreaga rețea feroviară spre şi din Rusia spre Bulgaria, Iugoslavia, Ungaria şi chiar Cehoslovacia şi Austria. Chiria fixată de Rusia varia de la 9 ruble pe zi pentru un vagon de mărfuri cu 2 axe, până la 150 ruble pe zi pentru un vagon de pasageri cu 4 axe şi 20 ruble pe oră pentru o locomotivă, exceptând personalul şi combustibilul, care trebuie să fie plătit separat. Este uşor de verificat că aceste tarife erau spoliatorii[49].

5. Lichidarea plăților rezultând din clauzele de mai sus trebuie să se facă prin *clearing*, conform acordului comercial încheiat între Rusia şi România. Transferul trebuie să se facă în bunuri sau în devize, la cursul de schimb al $ din 1938, adică 1 $–5,3 ruble.

---

[49] Costul aproximativ al unui vagon de mărfuri în 1946 era de cca. 40 milioane lei, adică cca. 1 200 $ la cursul de schimb din acel timp. Luând în considerare cursul de schimb propus de 1 rublă pentru 0,19 dolari, o chirie de 9 ruble pe zi, deci 3 300 ruble sau 600 $ pe an, ar reprezenta o rentă anuală de 50%. Vagonul ar fi amortizat în doi ani.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

x

Poate să se vadă în mod clar că, fără nici o excepție, rușii au făcut tot posibilul de a controla sau distruge toate mijloacele de transport românesc. Ei sunt astfel în măsură să controleze toate sectoarele vieții economice românești: agricultura, industria, comerțul intern și extern, prin căile ferate și navigația pe mare și pe Dunăre; traficul rapid, comunicațiile din străinătate, poșta și informațiile prin traficul aerian.

26. *Comerțul interior*

S-a descris mai sus cum producția agricolă, industrială și minieră, precum și mijloacele de transport au fost dezorganizate. Comerțul, fiind strâns legat de producție și transport, a suferit, de asemenea. Într-adevăr, orice descreștere în producție provoacă o lipsă generală de bunuri și orice deficiență în transporturi provoacă lipsuri în centrele de consumație, cu toate că ar putea exista bunuri în regiunile producătoare.

Comerțul a fost și el lovit în mod direct. Mijloacele întrebuințate constau în acțiune legală, acțiune teroristă și concurență neloială.

Acțiunea legală era bazată pe legislația dictatorială moștenită de la regimul Antonescu, o legislație care pedepsea cu severitate stocarea de mărfuri și așa numitul câștig „ilicit". Această legislație nu prea a avut prilejul să fie aplicată sub regimul Antonescu, deoarece în timpul acela nu exista o lipsă reală de mărfuri și deci nu era nici ocazie reală de a specula[55]. Prețurile

[55] Cu excepția bunurilor coloniale sau alte produse cerând materii prime de peste mări, ca pielea, cauciucul, textilele scumpe, cafeaua, ceaiul și în general articolele de lux. Restricții alimentare au fost impuse numai din timp în timp, ca în iarna anului 1941–42 și atunci

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

de asemenea, în considerație, ar reieşi în mod clar că întreaga emisiune de monedă nouă se făcea pentru a satisface necesitățile statului. Cheltuielile cauzate de cererile ruseşti, care se ridicau la 1 150 miliarde, arată în mod clar că monedele emise recent au fost complet absorbite de aceste cereri. Inflația de monedă în România, care a fost şi este încă una din principalele cauze ale urcării prețurilor şi în consecință a tulburărilor sociale şi economice, a fost astfel în mod exclusiv consecința cererilor ruseşti. Bugetul prevăzut pentru anul 1946–47 se ridica la 5 071 miliarde lei[57] din care 3 171 miliarde trebuiau să fie cheltuite pentru serviciile civile şi ale armatei, iar 1 900 miliarde pentru îndeplinirea Armistițiului. Cheltuielile trebuiau să fie satisfăcute prin veniturile ordinare în valoare de 3 351 miliarde lei, prin venituri extraordinare (vânzarea proprietății de stat) în valoare de 400 miliarde, bilete de bancă în valoare de 340 miliarde şi împrumuturi de la Banca Națională în valoare de 980 miliarde. Executarea efectivă a acestui buget pentru primele 9 luni (1 aprilie–31 decembrie 1946) poate să fie rezumată prin următoarele cifre; cheltuielile totale au fost de 6 420 miliarde lei /previziuni: 3 803 miliarde dintre care 2 814 miliarde, adică 45%, erau cheltuite pentru serviciile civile şi ale armatei (previziuni: 2 278 miliarde), şi 3 435 miliarde, adică 55% pentru sarcinile armistițiului (previziuni: 1 425 miliarde). Cheltuielile au fost satisfăcute prin veniturile ordinare în valoare de 3 087 miliarde, adică 47%, (previziuni: 2 518 miliarde), venituri extraordinare 303 miliarde, adică 5%

[57] Aproape 250 milioane dolari la schimbul de mărfuri din martie 1946 (cf. & 34). Astfel, bugetul reprezintă încă cca. 35–40% din venitul național.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

pace; rangurile următoare sunt acelea de judecător şi preşedinte al unui Tribunal de județ; rangurile superioare sunt acelea de consilier şi preşedinte al Curții de Apel; cele mai înalte ranguri sunt acelea de consilieri, preşedinte şi prim-preşedinte al Curții de Casație. Potrivit Constituției române, magistratura nu a depins niciodată de guvern şi ministrul de Justiție şi nu a avut dreptul de a demite vreun judecător. Promovările erau recomandate de un Consiliu Superior al Magistraturii şi în majoritatea cazurilor ministrul confirma pur şi simplu hotărârile lor semnând decretele de înaintare. Magistratura avea astfel ceea ce numea un statut de inamovibilitate. Independența judecătorilor români le conferise multă demnitate, prestigiu şi autoritate.

Independența şi autoritatea magistraturii române nu puteau să fie pe placul regimurilor dictatoriale, care au urmat unul după altul în România din 1938 încoace. Statutul de inamovibilitate a fost astfel suspendat de ministrul de Justiție al regelui Carol, Iamandi. De atunci judecătorii au fost demişi, numiți şi înaintați de către puterea executivă şi au pierdut foarte mult din independența şi autoritatea lor. Totuşi, nici unul din regimurile dictatoriale nu a îndrăznit să ofenseze într-adevăr pe magistrații respectați, aşa cum a fost Dimitrie Lupu, care a devenit prim-preşedinte al Curții de Casație în septembrie 1940.

Adevărata umilință şi subjugare a magistraturii române a început odată cu numirea d-lui Pătrăşcanu ca ministru al Justiției în cel de al doilea cabinet Sănătescu. După cum s-a văzut mai sus (& 19) primele victime ale decretului de epurare au fost tocmai primul-preşedinte Lupu şi patru consilieri ai Curții de Casație. Mai târziu, dl. Pătrăşcanu a scos decrete prin care se cobora vârsta de pensionare şi permitea ministrului Justiției să îndepărteze

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

care nu au murit de foame sau de tratament rău mai trăiesc încă şi azi[64].

Ruşii nu au încercat să dezintegreze, să dezorganizeze sau să dezarmeze Armata Română atâta timp cât o întrebuinţau împotriva germanilor. Totuşi, unealta lor pentru o dezintegrare viitoare fusese pregătită cu mult înainte. Aceasta era divizia „Tudor Vladimirescu”[65], organizată în Rusia cu prizonierii români care s-au înscris ca voluntari. Aceştia din urmă au fost trimişi la şcoli speciale, unde au primit o educaţie comunistă adaptată situaţiei speciale din România, au fost instruiţi şi supuşi unor examene severe. Aceia care au satisfăcut pe instructorii lor au fost înaintaţi la grade mai înalte şi mulţi subofiţeri au devenit ofiţeri, câteodată în grad de căpitan. Generalul Cambrea a fost comandatul diviziei care a fost încorporată mai întâi în Armata Rusă. La începutul războiului el fusese maior, fiind înaintat la gradul de locotenent colonel pe front. Ruşii l-au făcut colonel şi mai târziu general. Acum, generalul Cambrea şi întreaga divizie „Tudor Vladimirescu” aparţin din nou Armatei Române, în care au fost reintegraţi în august

---

[64] Dl. Gheorghiu-Dej, ministrul Comunicaţiilor şi secretarul general al Partidului Comunist, a afirmat într-o conferinţă de presă ţinută în timpul Conferinţei de Pace de la Paris în august 1946, că nu mai erau prizonieri de război români în Rusia la acea dată. Afirmaţiunea trebuie considerată ca neadevărată. În august 1946, prizonierii români care mai trăiau în lagărele sovietice erau în număr de cca. 120 000. Numărul prizonierilor întorşi până atunci era de cca. 40 000. Vreo 150 000 muriseră de foame sau de tratament rău.

[65] Tudor Vladimirescu a fost, în 1821, conducătorul unei revolte naţionale împotriva guvernului din Bucureşti, pe atunci vasal al Turciei şi sub influenţă greacă. Soldaţii săi erau numiţi „panduri”, un nume care se dă acum şi soldaţilor din divizia „Tudor Vladimirescu”. Aceştia din urmă poartă pe braţul lor o insignă cu literele T.V. şi de aceea sunt numiţi „trădători voluntari” de către poporul român.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Moscova în septembrie 1945. Două distrugătoare, două torpiloare, două canoniere şi un submarin au fost restituite României. Se înțelege că vasele erau dintre cele mai vechi ale Marinei Române şi toate se găseau într-o foarte proastă stare. Cea mai mare parte a echipamentului şi armamentului lor fuseseră îndepărtate şi reținute de Ruşi. Restituirea acestor epave a fost totuşi pretextul pentru o reclamă zgomotoasă în favoarea guvernului Groza.

Aviația Română a avut aceeaşi soartă ca şi Armata şi Marina. Majoritatea avioanelor au fost preluate de ruşi în ciuda faptului că, de la 23 august 1944 până la 9 mai 1945, 1 300 avioane româneşti luptaseră de partea lor şi dintre care 339 fuseseră pierdute împreună cu echipajele lor. Din vara lui 1946, nici un avion românesc nu a mai avut dreptul de a mai zbura. Statul Major al Aviației, ca şi personalul, a fost epurat aidoma celui din Armată şi Marină.

32. *Poliția*

Poliția şi serviciile de informații au jucat întotdeauna un rol mai important în România. Situația periculoasă a țării şi amenințarea invaziei ruse sau germane cereau un serviciu secret bine organizat. Mai târziu dictaturile regelui Carol II şi a lui Antonescu au cerut o supraveghere vigilentă a opiniei publice ca şi a partidelor istorice, a Gărzii de Fier şi a comuniştilor.

Serviciile Poliției se găsesc sub ordinele Ministerului de Interne/Direcția Generală a Poliției şi Siguranței. Actualul director general al Poliției este generalul Constantin Popescu, unul dintre semnatarii manifestului împotriva generalului Rădescu. El este în întregime devotat comuniştilor.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

teritoriul României, cu o concentrare posibilă în regiunile mai bogate sau acolo unde s-ar fi găsit loc mai mult pentru cantonament. Realitatea a fost însă cu totul diferită.

O forță foarte puternică, probabil un întreg corp de armată, era concentrată timp de luni în partea de vest şi sud-vest a României, ca şi în părțile corespunzătoare din Iugoslavia şi Bulgaria. Unul din statele sale majore se găsea la Craiova. Acest corp de armată numit în mod deschis „Grupul Vardar", avea mai multe poduri de vase peste Dunăre la dispoziția sa, aproape de Calafat. Aceste poduri erau legate cu calea ferată Vidin-Sofia şi calea ferată iugoslavă Radujevac-Niş, ambele ducând la frontiera greacă (vezi fig. 6). Serviciile, unitățile auxiliare şi şcolile militare aparținând de acest corp erau staționate la Arad, Timişoara, Craiova şi regiunile înconjurătoare. În stânga acestui puternic grup de armate din vest se găsea o forță mai mică care supraveghea linia Dunării şi care a fost retrasă în mare parte în aprilie 1947. Au fost construite fortificații de-a lungul Dunării din primăvara anului 1946. O altă forță puternică a fost concentrată pentru un anumit timp în partea răsăriteană a şesului dunărean, într-o regiune limitată de oraşele Buzău, Focşani, Tecuci, Brăila şi Călăraşi. Aproape de acest din urmă oraş, mai multe poduri de vase au fost lăsate peste Dunăre. Acest grup cuprindea puternice forțe blindate şi aeriene, care au traversat Dunărea în Bulgaria în cursul lunilor decembrie 1945 şi ianuarie 1946. Mii de avioane puteau să fie văzute pe aerodromurile din apropiere de Buzău, Tecuci, Focşani şi Călăraşi, care sunt cele mai mari din România. În cursul verii 1946, noi forțe blindate au înlocuit pe acelea care părăsiseră în parte țara şi unele au traversat chiar Dunărea la rândul lor.

O ultimă forță puternică, probabil o armată, era staționată în Dobrogea. Cea mai mare parte părea să fie

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

le-au găsit în România complet avariate şi scoase din funcțiune. Comisia Rusă de Control a cerut autorităților românești să înlocuiască acele 1 400 „rable" prin 1 400 maşini noi din depozitele Armatei Române sau rechiziționate de la particulari. Cheltuiala pentru acest articol nu ar putea fi inclusă în condițiile de armistițiu fiindcă trofeele de război desigur că nu trebuie reparate şi mai puțin înlocuite prin piese noi. Această cheltuială s-a ridicat la 8 miliarde lei în acea vreme, adică

3) 5 milioane dolari

Pe baza art. 8, România a fost obligată să nu înstrăineze proprietatea germană şi ungară existentă în România la data armistițiului şi să o păstreze conform cu indicațiile Comisiei Ruse de Control.

Curând după armistițiu, Comisia Rusă de Control a capturat toate bunurile comandate de instituțiile românești în Germania sau Ungaria, precum şi mărfurile care erau încă depozitate în magazii şi la vămi sau firme de transport. Pretextul care s-a dat a fost că formalitățile de plată nu fuseseră îndeplinite în întregime şi că, în consecință, aceste bunuri trebuiau considerate încă drept germane şi ungare. Pretextul nu poate să fie considerat valabil fiindcă formalitățile de plată privind comerțul dintre România şi Germania se reduceau doar la o înregistrare între Banca Națională a României şi Reichsbank, potrivit înțelegerii de *clearing* care exista atunci (cf. supra & 27). Bunurile au fost totuşi capturate de ruşi şi transportate mai departe. Valoarea lor se ridica la 30 miliarde lei în timpul acela, sau la cursul de schimb corespunzător.

4) 25 milioane dolari

În plus, Comisia de Control Rusească nu a considerat ca valabile cumpărările a mai multor proprietăți germane de către serviciile de stat româneşti,

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Astfel, Acordul de la Moscova privitor la art. 13 s-a redus la o sarcină suplimentară de 300 miliarde lei la valoarea din aprilie 1945, adică aproape

6) 90 milioane dolari

la cursul de schimb din acea vreme.

O altă sarcină suplimentară a fost schimbul impus al rublelor şi leilor sovietici. După cum s-a văzut mai sus (&28b), această sarcină suplimentară a fost de cca. 49 miliarde lei sau, la cursul de schimb negru din acel timp,

7) 30 milioane dolari.

Pierderile şi cheltuielile suportate de România pot fi acum recapitulate. Tabelul XI le citează până la 1 octombrie 1946.

Prima secțiune a tabelului XI cuprinde cheltuielile rezultând dintr-o îndeplinire corectă a Convenției de Armistițiu, fiind incluse sumele notate mai sus cu a), b), c), totalul se urcă la 240 milioane dolari. Bunurile, materialele şi şeptelul restituite în contul art. 12 nu sunt cuprinse în acest total. A doua secțiune a tabelei XI include toate pierderile, pagubele şi cheltuielile suportate de România ca o consecință a cererilor ruseşti, urmând interpretările nejuste ale Convenției de Armistițiu, ca de exemplu sumele notate mai sus prin 1) - 8). La aceasta din urmă au fost adăugate capturile directe, jafurile şi distrugerile comise de trupele ruseşti pe teritoriul României. Ele s-au ridicat la cca. 500 miliarde lei (cf. & 9 şi 22) potrivit unei evaluări brute a Ministerului de Interne. La cursul de schimb mediu din această vreme (august - noiembrie 1944) corespunde la

8) 330 milioane dolari

După cum s-a văzut mai sus (& 31), Flota Românească şi depozitele sale au fost capturate de ruşi în mod abuziv. Valoarea lor era de cca. 70 miliarde lei în acel timp, adică de cca.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

fără rezerve importante, şi cu o prăbuşire economică ce ar putea fi considerată ca probabilă.

Ar trebui subliniat că abia 1/5 a pagubei produse României s-a datorat unei îndepliniri corecte a condiţiilor armistiţiului. Restul se datorează numai capturilor şi interpretărilor incorecte ale ruşilor.

În asemenea condiţii, o intervenţie a USA şi a Imperiului Britanic, în baza Chartei Atlanticului, ar apărea ca firească. În realitate s-a întâmplat contrariul şi tratatul de pace impus cu colaborarea activă a miniştrilor de externe ai USA şi Marii Britanii a sporit şi mai mult sarcinile României (cf. infra. & 44).

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

miniştri. Pe de altă parte Guvernul continua să lucreze ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, dar nu putea să scoată nici un decret şi nici o înaintare nu putea să se facă în Armată sau în Serviciile civile. Oricând era posibil, ca decretele regale să fie substituite prin decizii de cabinet sau ministeriale, iar ministrul Justiției, Pătrăşcanu, să îi oblige pe judecători să impună aceste măsuri ilegale (cf. supra &30).

Întreaga legislație financiară a fost schimbată în acest fel în decembrie 1945. Planuri fuseseră întocmite pentru ianuarie 1946 cu scopul de a confisca pădurile şi viile ca şi pentru naționalizarea mai multor industrii, care trebuiau să fie impuse în acelaşi fel. Aceste planuri au fost amânate după Acordul de la Moscova din 27 decembrie 1945. Cu toate că s-a spus adesea că dl. Tătărescu dorea să se ajungă la o înțelegere între Rege şi Guvern şi se credea că a avut o atitudine dârză față de dl. Groza, el totuşi a continuat funcția sa de vicepreşedinte al Consiliului şi ministru al Afacerilor Străine în cabinetul rebel. Aceeaşi atitudine de ezitare a fost adoptată şi de Partidul Social-Democrat şi conducătorul său de atunci, dl. Titel Petrescu, care a arătat o tendință de cedare. Într-un comunicat dat în cursul ultimelor zile ale lunii septembrie 1945, socialiştii au declarat că ei vor susține guvernul Groza, dar au adăugat că vor lupta pentru desființarea lagărelor de internare şi pentru încetarea arestărilor ilegale şi a percheziților de noapte fără mandat; cu alte cuvinte ei se opuneau politicii interne a Guvernului ai cărui membri totuşi au rămas.

Pe plan internațional, evenimentele s-au petrecut astfel. La începutul lui septembrie 1945, „Vocea Americii" a repetat timp de zece zile în şir o declarație a Departamentului de Stat care exprima dorința ca dl. Molotov să vină la Conferința de la Londra cu depline

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

pe cei arestați. Dl. Tătărescu, palid şi tremurând, a promis orice. Maşinile guvernului au mers spre Ministerul de Interne fără nici un alt accident.

La ora 12^{30}, o motocicletă în plină viteză ieşi din curtea Ministerului de Interne. Conducătorul ei ținea în mâna dreaptă un pistol şi trăgea. Un mort şi câțiva răniți au căzut cu acest prilej. In fața Athénée Palace-ului, motocicleta a derapat şi în acelaşi moment mulțimea l-a înconjurat şi a aruncat cu pietre în conducător.

Câțiva dintre asasinii comunişti prinşi de mulțime şi câteva corpuri ale demonstranților ucişi au fost purtate la Misiunile Americană şi Britanică spre a fi identificate. Mai mulți comunişti împrăştiați în mulțime şi care strigau „Jos Regele" sau „Jos cu Armata" au fost bătuți. În sfârşit publicul a rămas stăpân în Piața Palatului.

Pe la ora 14, mulțimea s-a împrăştiat încet. În momentul acela au apărut în străzile învecinate camioane militare ruseşti pline cu trupe echipate de război.

În cursul după-amiezii, au avut loc demonstrații şi incidente în diferite părți ale oraşului. Soldați din divizia „Tudor Vladimirescu" şi comunişti continuau să mai tragă şi încă câteva victime au căzut. Grupe de demonstranți au distrus pancartele propagandei comuniste şi afişele puse pe ziarul rusesc „Graiul Nou" (cf. supra &9), precum şi câteva din acelea aşezate pentru a proslăvi Revoluția Rusă. În fața Universității un grup de invalizi în uniformă, câțiva dintre ei în cârje, alții fără brațe, au distrus un panou mare al Apărării Patriotice, care cerea ajutor pentru victimele de război. Invalizii au strigat că ei preferă mai degrabă să moară de foame decât să fie ajutați de trădători.

Spre seară, după ora 17, s-au strâns studenți în fața Universității şi au protestat împotriva Guvernului şi a arestării colegilor lor închişi sub singura învinuire de a fi

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

38. *Alegerile generale şi consecinţele lor*

În ianuarie 1946, dl. Groza a dat d-lor Harriman şi Clark Kerr garanţii formale că alegeri libere şi neîmpiedicate vor avea loc cel mai târziu la începutul lui mai. Deoarece această promisiune nu a fost îndeplinită, USA şi Marea Britanie au trimis mai multe note guvernului Groza în mai, iunie şi octombrie 1946. În sfârşit, alegerile au fost anunţate şi ţinute în mod efectiv la 19 noiembrie 1946.

Alegerile au fost pregătite printr-o nouă lege electorală, care a fost publicată de ministrul de Justiţie comunist Pătrăşcanu în iulie 1946.

Potrivit legii d-lui Pătrăşcanu, votarea trebuia să fie precedată de câteva operaţiuni preliminare. Toate au fost manipulate în mod incorect de către guvernul Groza.

Prima operaţie a fost stabilirea unor registre electorale. Acestea trebuiau să cuprindă pe toţi românii, bărbaţi şi femei, de cel puţin 21 ani, cu condiţia să fi fost cetăţeni români de cel puţin 6 ani şi să nu fi avut vreo activitate „fascistă". De fapt, registrele au fost întocmite în grabă şi persoanele bănuite de sentimente duşmănoase faţă de guvernul Groza, au fost în mare parte omise. Multe persoane care fuseseră înregistrate au fost mai târziu şterse. Astfel, de exemplu, nu au fost înregistrate în Bucureşti, mai mult de 100 000 persoane din cele 700 mii persoane cu drept de vot. Totuşi, Ministerul de Interne a afirmat că peste 700 mii de alegători fuseseră înregistraţi în Bucureşti. In întreaga Românie, registrele nu au cuprins mai mult de 5 milioane oameni din cei 8 milioane cu drept de vot. Totuşi, Ministerul de Interne a afirmat că mai mult de 7 milioane alegători fuseseră înregistraţi în România.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

călcat cuvântul în mod deschis în ceea ce priveşte „alegerile libere", singura reacțiune a puterilor occidentale a constat în declarații fără însemnătate publicate de Departamentul de Stat şi Foreign Office.

Câtva timp ruşii păreau să fie impresionați de rezultatul alegerilor şi căutau o nouă formulă privind controlul lor asupra României. S-au auzit zvonuri despre încercări făcute cu scopul de a se apropia de dl. Maniu şi despre răspunsurile dilatorii date de acesta din urmă. Alte zvonuri au reamintit numele d-lui Argetoianu, care fiind ministru de Interne, încă din 1920, distrusese Partidul Comunist din România, timp de 20 de ani, şi de aceea ruşii îl considerau ca un om foarte capabil.

Această bunăvoință neaşteptată a ruşilor a trecut curând. În ianuarie 1947 nu mai era vorba de înlocuirea d-lui Groza şi dl. Gheorghiu-Dej a fost chemat la Moscova, unde un nou acord economic apăsător a fost impus României şi semnat la 20 februarie.

Tratatul de Pace între România şi Națiunile Unite a fost semnat la 10 februarie 1947 (cf. infra &44). Printre stipulațiile sale severe era una care ar fi putut să se considere favorabilă României. Grosul armatelor ruseşti trebuia să evacueze România în termen de trei luni după ratificarea tratatului. Marea Britanie şi Statele Unite au ratificat tratatul respectiv în aprilie şi mai 1947. Până în iulie 1947 nu era încă nici un semn despre o ratificare din partea ruşilor. Între timp, Partidul Comunist şi CGM au încercat să organizeze demonstrații de muncitori cerând ca Armata Rusă „eliberatoare" să rămână în România, în ciuda stipulațiunilor Tratatului de Pace. Muncitorii au refuzat să facă asemenea demonstrațiuni. În cursul primăverii şi verii 1947, politica guvernului Groza împotriva opoziției şi a claselor mijlocii româneşti a devenit tot mai severă. În martie, mai şi iunie 1947 mii de

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Stalin şi ministrul său de Externe, Molotov, nu fac decât să reînoiască aceeaşi veche tradiție rusă.

Petru cel Mare a stabilit un acces la Marea de Azov şi a construit portul Taganrog, cu puțin înainte de 1700. Ecaterina a II-a a ajuns la Marea Neagră în 1774, prin tratatul Kutchuk-Kainargi. 25 de ani mai târziu, emigranții francezi Richelieu şi Langeron au construit portul Odessa. In cursul sec. XIX până la Primul Război Mondial, Rusia țaristă a încercat să extindă teritoriul ei şi să obțină un acces la Marea Egee, fie prin cucerirea Constantinopolului şi a Strâmtorilor, sau direct peste Principatele Române şi Bulgaria, care era pe atunci teritoriu turcesc.

Istoria acestor încercări ruseşti a reprezentat faimoasa „problemă orientală", coşmarul diplomației europene timp de un întreg secol, de la tratatul din Bucureşti (1812) până la tratatul de la Brest-Litovsk (1918).

Rusia a întâlnit opoziția Angliei ori de câte ori s-a găsit în situația de a-şi putea realiza ambițiile ei de a obține un acces la Marea Egee. Anglia a intervenit fie prin război, fie prin presiuni diplomatice sau folosind disensiunile interne din însăşi Rusia.

În 1853, armatele țarului Nicolae I au ocupat Principatele Române şi au atacat Turcia pe Dunăre. După lungi ezitări, Anglia s-a aliat cu Napoleon III al Franței şi a declarat război Rusiei în Crimeea şi, după asediul interminabil al Sevastopolului, au obligat-o să renunțe la supremația ei în Marea Neagră. Ca un simbol al scăderii puterii ruseşti, o parte din Basarabia de Sud a fost retrocedată Principatelor Române şi accesul Rusiei la Dunăre a fost tăiat[93].

---

[93] Trebuie reamintit că Basarabia, care niciodată nu aparținuse în trecut Rusiei, a fost anexată la acea țară în 1812, prin tratatul de la Bucureşti (cf. supra & 2).

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Tripolitaniei, adică dreptul Rusiei pentru stabilirea de baze ruseşti pe țărmurile de sud ale Mediteranei, ca şi contactul direct cu lumea arabă din Africa. În plus, dl. Molotov a declarat că Rusia este interesată în Eritreea, adică în Marea Roşie, şi a cerut pentru Rusia o participare în administrația fostei colonii italiene. Afară de aceasta, s-a mai menționat cedarea unei eventuale baze navale în Dodecanez. Trebuie să ne amintim, de asemenea, de încercările menționate de câteva ori, ale Rusiei, pentru a obține un stoc important de acțiuni ale Canalului Suez, acțiuni care sunt acum în mâini franceze şi italiene. Prin toate aceste încercări Rusia şi-a dezvăluit în mod clar intenția de a fi prezentă realmente cu baze proprii şi drepturi egale pe drumurile marelui comerț mondial şi în special pe drumul imperial al Indiilor. O simplă privire asupra hărții arată că această prezență ar putea fi uşor transformată într-un control direct.

Ar putea să pară firesc ca reacțiunea britanică să apară în asemenea situații. Politica de mare putere mondială a lui Palmerston, Beaconsfield, Salisbury, Balfour şi Winston Churchill ar trebui să prevaleze asupra politicii timide de izolare a lui Aberdeen, Derby, Grey şi Neville Chamberlain. Totuşi a intervenit o schimbare importantă în Europa față de trecut. Pe întregul continent nu a mai rămas nici o putere care să poată rezista Rusiei şi pe care Marea Britanie şi URSS să se poată bizui pentru a restabili un echilibru de puteri. Franța lui Napoleon al III-lea este acum redusă la o Franță încurcată în chestiuni electorale şi dominată de Partidul Comunist, dirijat şi susținut de Rusia. Germania lui Bismark nu mai există şi ruşii sunt stăpâni la Berlin. Anglia şi USA au descoperit totuşi două ultime țări pe continent, ultimele două obstacole în calea Rusiei spre sud. Aceste țări sunt Grecia şi Turcia. În ciuda bunei lor

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

ultimului împărat bizantin cu marele prinț al Moscovei Ivan III.

Turcia a simțit față de Rusia aceeaşi neîncredere ereditară ca şi România şi a fost foarte atentă în politica ei față de puternica ei vecină de la nord, de când aceasta din urmă s-a transformat într-un regim sovietic. Mustafa Kemal a semnat, încă din 1921, un tratat de amiciție cu Rusia. Mustafa Kemal a continuat o politică prudentă de bună vecinătate, până la moartea sa în 1938. Această politică a fost continuată de succesorul său, preşedintele Ismet Inönu.

Alianța cu Anglia a fost semnată în primăvara anului 1939, cu 6 luni înainte de izbucnirea celui de al Doilea Război Mondial şi a fost considerată poate de către turci ca o asigurare împotriva Rusiei ca şi împotriva Germaniei.

Desigur că Turcia a reuşit singură să-şi asigure neutralitatea ei în aprilie 1941, când trupele germane, după campania lor rapidă în Iugoslavia şi Grecia, au devenit stăpâne ale Balcanilor şi au amenințat frontierele lor europene. Astfel Turcia a adus un serviciu serios aliaților. Se poate imagina ce ar fi însemnat ocuparea Turciei de către germani într-un moment când în Irak mocnea revoluția, când fusese înlăturat guvernul pro-englez şi garnizoanele britanice erau atacate; într-un moment când întreaga lume arabă era într-o periculoasă agitație. Sfârşitul războiului nu ar fi fost poate acelaşi şi meritul Turciei este cu atât mai mare cu cât în momentul acela Germania şi Rusia erau aproape aliate.

Turcia a rămas neutră în cursul anilor următori. Însuşi, dl. Churchill, cu toate că în mod public, a acuzat Turcia de prudență excesivă, în cursul primăverii 1944, nu a fost capabil să schimbe politica ei. Turcia era familiară cu politica seculară a Rusiei. O victorie

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

organizație prietenă a URSS[99]. Se spune că acelaşi lucru s-a întâmplat în Ungaria şi Polonia, în timp ce armenii din Siria şi Liban, ca şi cei din USA, agită chestiunea Kars-Artvin. Problema armeană a fost foarte bine aleasă ca o armă împotriva Turciei. Pe de o parte turcii pot fi puşi în această chestiune într-o situație defavorabilă. Pe de altă parte, comunitățile armene bogate din Orientul Apropiat, Europa Centrală şi USA pot fi câştigate de partea Rusiei aducând astfel în jocul rusesc un număr destul de mare de propagandişti abili şi influenți.

Se poate vedea că relațiile dintre Rusia şi Turcia nu sunt dintre cele mai bune şi ar putea să devină mai rele în orice moment. Astăzi, poziția internațională a Turciei este încă bună şi o presiune prea brutală sau o agresiune împotriva ei, desigur că ar conduce la o intervenție anglo-americană şi la izbucnirea celui de al Treilea Război Mondial. Dimpotrivă, dacă Rusia se mărgineşte numai la un război al nervilor şi încearcă să obțină concesii numai prin presiune diplomatică, ca de exemplu în chestiunea Strâmtorilor, puterile anglo-saxone şi în consecință Turcia vor fi poate nevoite să cedeze pentru a împiedica complicații.

Mai târziu Rusia poate să meargă mai departe, în special dacă Marea Britanie şi USA s-ar întoarce la vechea lor politică izolaționistă. Un război al nervilor dus în mod destoinic pe chestiunea armeană ar putea atunci să creeze o atmosferă favorabilă pentru obținerea de noi concesiuni, de exemplu în regiunea Kars-Artvin. Aceasta

[99] În România sunt cca. 16 mii armeni dintre care 7 mii în Bucureşti şi 4 mii la Constanța. Comunitatea armeană din Bucureşti este veche şi foarte bogată. Armenii erau în mod sensibil mai numeroşi în România cu câteva decenii înainte. Mulți din ei sunt acum asimilați şi şi-au pierdut conştiința națională.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

mai mult o slăbiciune decât o forță. Dimpotrivă, ruşii se vor putea bizui pe sprijinul rasei galbene cu cei 800 milioane oameni ai săi. În asemenea condițiuni, ținând seama şi de posibilitățile de manevrare ale Rusiei prin mijlocirea coloanei a 5-a comuniste din Anglia şi chiar din USA, dacă cel de al Treilea Război Mondial va fi amânat până atunci, el va veni în condiții foarte dificile; rezultatul său ar putea fi considerat cel puțin îndoielnic, dacă nu chiar pierdut de la început.

Ruşii înțeleg foarte bine această situație. De aceea, în măsura în care depinde de ei, ne putem aştepta că ei vor face tot posibilul pentru a evita un conflict imediat cu puterile anglo-saxone. Ei sunt obligați să procedeze astfel, cu atât mai mult cu cât în urma secetei din 1946, foametea domneşte în Rusia şi rezervele de alimente existente încă în toată lumea se găsesc sub control american şi britanic. De bună voie, sau nu, Rusia trebuie să cedeze până la recolta din 1947[103]. Totuşi, pentru motive de prestigiu, Guvernul sovietic nu ar putea abandona pozițiile pe care le-a căpătat în urma prăbuşirii Germaniei şi aliaților ei. În special, ei nu tolerează amestecul străin în zona lor de influență în Europa. Atitudinea d-lui Molotov şi d-lui Vîşinski, la toate conferințele internaționale care au urmat îndeaproape una după alta de la prima Conferință de la Londra din septembrie 1945 până la Conferința de la Moscova, în aprilie 1947, a fost caracteristică în această privință. Se poate, de asemenea, aminti răspunsul brutal pe care ruşii

---

[103] Declarațiile împăciuitoare ale generalissimului Stalin făcute corespondentului lui „Sunday Times" în septembrie 1946 şi d-lui Elliot Roosevelt în decembrie 1946 pot fi considerate drept caracteristice în această privință.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

rezultatul unei iluzii. Ideologia democrată şi propaganda antirasistă din timpul războiului au răspândit în mod larg ideea oarecum simplă că toți oamenii ar fi perfect identici peste tot pământul. Afară de aceasta, americanii şi englezii cunosc foarte puțin mentalitatea străinilor şi sunt înclinați să fie prea generoşi în evaluările lor. De aici iluzia menționată mai sus. Membrii cabinetului din Washington şi Londra, ca şi ziariştii americani şi englezi şi, cu atât mai mult, oamenii comuni de limba engleză gândesc despre ruşi ca şi cum s-ar gândi despre ei înşişi şi par să se mire şi chiar să fie intrigați când găsesc o diferență. Se înțelege că mentalitatea rusească are foarte puțin în comun cu mentalitatea anglo-saxonă.

Înainte de toate, ruşii nu au nici o tradiție de libertate, de guvern reprezentativ şi de educație politică a poporului. Nimic nu a existat în istoria rusă care să se apropie de „Magna Charta", „Habeas Corpus", „Pilgrim Fathers" sau Declarația de Independență. Poporul rus, chiar de la începutul istoriei sale, adică de peste 100 de ani, a trăit întotdeauna sub regimuri autocratice de teroare, susținute de o poliție secretă. Aceste regimuri autocratice au fost create în mare parte de către străini şi conduse de ei, demonstrând astfel în mod clar cât de puțin sunt pregătiți ruşii pentru viața politică în propria lor țară. Singurul mare conducător rus, de adevărată origine rusă, în toată istoria Rusiei, a fost Petru cel Mare. Un guvern al poporului prin popor şi pentru popor niciodată nu a existat în Rusia şi există şi mai puțin astăzi. Rusia întotdeauna a avut şi mai are un guvern al minorității străine, prin poliția secretă, şi pentru casta militară. Astăzi, Rusia are guvernul georgianului Stalin, prin NKVD, pentru Armata Roşie. Un asemenea guvern, dacă este liber de frământări interne, trebuie să fie numai expansionist, aşa cum a fost şi în trecut.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

aplica sau chiar viola Convenția de Armistițiu, după bunul ei plac. Reprezentanții USA şi Marii Britanii au fost simplii figuranți şi comisia a lucrat numai cu membri săi ruşi.

c. La Potsdam, în iulie 1945, USA şi Marea Britanie au fost de acord să transfere Rusiei, în contul reparațiilor, toate proprietățile germane din România (cf. supra &24, 28). Astfel s-a dat Rusiei o poziție foarte importantă în viața economică a României, în special în industria petroliferă şi comerțul bancar, iar amestecul şi supravegherea Rusiei au devenit astfel şi mai uşoare şi cu atât mai efective. După cum s-a menționat mai sus (&24) ruşii au înțeles această cedare oferită lor de Puterile occidentale într-o manieră foarte largă. Afară de proprietatea germană, ei au capturat, de asemenea, şi proprietatea belgiană, olandeză şi chiar franceză sub pretextul că ele fuseseră preluate mai înainte de către germani. Această poziție economică puternică a ruşilor promite să se întărească şi mai mult. Proprietatea italiană şi ungară în România trebuie, de asemenea, transferată Rusiei prin tratatele de pace.

d. După cum s-a văzut mai sus (cf. &35), o criză constituțională a izbucnit în România după sfatul dat Regelui de USA şi Marea Britanie la 19 august 1945. Criza a durat peste patru luni, până în ianuarie 1946. Cu toate că dl. Byrnes a declarat încă la 22 august 1945 că USA au acceptat cererea Regelui României de a fi ajutat în desemnarea unui guvern constituțional, nici USA şi nici Imperiul Britanic nu au exercitat vreodată o presiune serioasă asupra Rusiei în această privință. Regele Mihai, bizuindu-se pe cuvântul puterilor occidentale, a jucat jocul şi a preluat responsabilitatea sa într-o manieră atât de vitează, care l-a făcut să câştige dragostea, admirația şi respectul tuturor supuşilor săi. USA şi Imperiul Britanic

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

aceste societăți au fost preluate de către ruşi şi art. XXVI pare să întărească acest transfer.

Potrivit art. XXVII, toate proprietățile româneşti sau creditele în orice țară aliată trebuie confiscate pentru reparațiile stricăciunilor de război. Astfel, România a fost oprită de a întrebuința aceste proprietăți şi credite pentru a începe propria sa restabilire economică. Prin art. XXVIII, România a fost obligată să renunțe la orice credit pe care l-ar avea asupra Germaniei. Creditele germane asupra României nu au fost menționate. Primul se ridică la 1.300 milioane mărci şi ultimele la 1.250 milioane lăsând astfel o balanță de 50 milioane mărci în creditul României, care va fi pierdută în orice caz. Dacă întregul credit românesc va fi anulat şi menținut cel german, România ar avea de suportat încă o sarcină grea.

Prin art. XXX, România a fost obligată să renunțe la orice pretenție privitor la orice consecință de război pe teritoriul ei, de la 1 septembrie 1939. Prin acest articol România a fost obligată să renunțe la orice pretenție pentru pagubele suferite de pe urma jafului, capturilor şi interpretărilor abuzive ruseşti în privința adevăratelor condiții de armistițiu. În consecință, 720 milioane dolari vor fi pierduți în mod definitiv (cf. &34 tabelul 11). Potrivit art. XXXI, nici o discriminare nu trebuie făcută între Națiunile Unite referitor la acordurile comerciale cu România şi nici un monopol nu trebuie stabilit în această privință. Acest articol este singurul care dă României un prilej de restabilire din situația ei economică disperată actuală. Dacă este interpretat în mod corect, acest articol poate să oblige Rusia să renunțe la acordurile comerciale apăsătoare pe care le-a impus României la Moscova în mai 1945, septembrie 1946 şi februarie 1947. De fapt, acesta din urmă a acordat Rusiei o situație discriminatorie şi monopoluri reale în multe sectoare ale

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

ERATĂ

Corectări şi adăugiri

1. În aprilie 1941, Germania a atacat Iugoslavia, a înfrânt-o în două săptămâni şi a dezmembrat-o. S-a oferit României să ia partea sârbească a Banatului, în care trăiesc 80 mii de români. Generalul Antonescu a refuzat să participe la dezmembrarea Iugoslaviei, aşa după cum regele Carol II şi ministrul său de Externe, Gafencu, au refuzat să participe la dezmembrarea Cehoslovaciei. Mai mult, generalul Antonescu s-a opus la toate cererile ungare, asigurând în acest fel menținerea suveranității sârbeşti asupra Banatului. Astfel, România a arătat în mod clar că ea nu are ambiții imperialiste.

2. Nimeni nu considera în România războiul împotriva Rusiei ca o agresiune sau ca o aventură imperialistă. Toți îl considerau ca un răspuns întârziat dat agresiunii ruseşti din 27 iunie 1940. (Finlanda fusese într-o situație similară şi a trebuit să salveze provincia Viipuri, răpită de Rusia după un război de agresiune în cursul iernii 1939–40. Trebuie amintit că, chiar în această chestiune, Liga Națiunilor s-a pronunțat eliminând Rusia, ca agresoare, şi că excluderea fusese cerută de Marea Britanie).

3. Monarhia a fost înlăturată în Bulgaria, după un plebiscit falsificat, în septembrie 1946. Alegeri noi au fost ținute în octombrie 1946 pentru Adunarea Națională, care trebuie să elaboreze o nouă Constituție. Toate alegerile bulgare sunt comedii sângeroase.

4. Fraza este suprimată în textul revăzut.

5. Incidente similare s-au întâmplat în mai 1946, când muncitori comunişti unguri au atacat şi devastat

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Cominformului. Şi în perioada interbelică, Cominternul a sprijinit revendicările teritoriale ale Bulgariei, atât față de Iugoslavia, cât şi față de România.

[12]. În original: Draga Mihailovici.

[13]. Din 1943, politica britanică a fost aceea de a-l ajuta pe Tito, şi nu gherila monarhistă condusă de generalul Draja Mihailovici. Nerăbdarea pe care Tito o manifesta, încă din anii războiului, de a transforma Iugoslavia într-un stat comunist, l-a îngrijorat pe Stalin, care insista pentru temporizarea acțiunilor, pentru a menaja eventualele susceptibilități ale aliaților occidentali.

[14]. Figura 9: *Căile de penetrație rusească prin România.*

[15]. Pasaj adnotat de George Manu - „Cuvinte sărite în text".

[16]. La 25 august 1944, guvernul sovietic reînnoia declarația lui Molotov din 2 aprilie, în termeni la fel de categorici: „Date fiind evenimentele din România, guvernul sovietic consideră că nu este inutil a confirma declarația făcută în aprilie a.c. care preciza că Uniunea Sovietică nu are intenția de a-şi însuşi vreo anumită parte a teritoriului românesc sau de a schimba regimul social existent în România sau de a limita, într-un fel oarecare, independența României" - Gh Buzatu (ed.), *Românii în arhivele Americii. Comunismul trece Nistrul (1944-1947)*, Iaşi, Editura Moldova, 1992, p.11.

[17]. Trăgătorii au rămas neidentificați. Muniția folosită nu corespundea, într-adevăr, celei folosite de Armata Română. Cele mai multe argumente indică într-adevăr o provocare a extremiştilor de stânga, cu scopul de a atrage o intervenție militară directă a Uniunii Sovietice. Despre existența acestui plan se aflase anterior

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

sus de Manu), şeful Secției Organe Conducătoare a C.C. al P.M.R., supunea atenției Secretariatului C.C. un memoriu în care deplângea o serie de aspecte negative din cadrul „armatei populare", în special nivelul scăzut de pregătire al „noilor cadre". În mod ciudat, Petrescu le reproşa acestora şi faptul că, „din punct de vedere al cunoaşterii şi folosirii doctrinei sovietice sunt zero" (vezi Mircea Chiriţoiu, *Semnal de alarmă! „Profesionişţii" armatei populare*, în „Document", an II, nr.3(7)/1999, pp.58-61).

[39]. Într-adevăr, şi Sergiu Nicolau îşi românizase numele (corect: Serghei Nikonov).

[40]. De altfel, prin Decretul nr.163 din 7 februarie 1949, Jandarmeria îşi înceta existența, fiind înlocuită cu Trupele de Securitate, armă ce-şi păstra subordonarea față de Ministerul Afacerilor Interne.

[41]. Conform originalului. Fraza, neclară, evidenția, probabil, scăderea dramatică a bugetului României în anii `40.

[42]. Aprecierile reprezentanților anglo-americani au fost mai moderate. Chiar generalul Schuyler, a cărui simpatie pentru cauza românească era evidentă, nota la 8 noiembrie 1945: „După părerea mea, întreaga demonstrație s-ar fi putut desfăşura într-o atmosferă cât de poate de paşnică, dacă nu şi-ar fi făcut apariția comuniştii în camioane, zbierând în favoarea guvernului şi proferând amenințări la adresa lui Maniu şi Brătianu. În orice caz, manifestațiile sunt regretabile. Partidele istorice nu au făcut nimic pentru a-şi susține cauza şi probabil că au oferit guvernului o nouă ocazie de a adopta măsuri represive împotriva lor" (C.V.R. Schuyler *op. cit.*, p.244).

[43]. Figură: *Piața Palatului.* Numerotarea figurii în textul original este indescifrabilă.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

cuvântului. Dacă până la 15-16 ani „j`ai lu mes classiques", în principal literaturile clasice şi moderne (franceză, engleză şi – cu toată situația – rusă), aceasta se datorează exclusiv talentului cu care tatăl meu a ştiut să-mi stimuleze curiozitatea şi deschiderea spre valorile universale. Dacă şi astăzi, după 50 de ani, ştiu în ordine numele celor 21 de stele de prima mărime începând cu Sirius şi de la vârsta de 7 ani am fost legănat în muzica lui Bach, Beethoven, Brahms, Liszt, Chopin, Ceaikovski şi Rahmaninov, aceasta i se datorează tot lui.

După aceste scurte contacte, relația mea cu George Manu se mitifică. Pe la 10 ani, mama m-a luat deoparte, mi-a explicat că tata este căutat de Siguranță, că luptă contra ruşilor şi că i-a cerut să divorțeze ca să mă protejeze. Tot în scop de protecție nu ne-a ținut la curent în ce priveşte locurile unde se ascundea. În anii `47-`48, l-am văzut o singură dată, când mi-a oferit o înghețată în fosta cofetărie Coterbic din str. Română (azi Mihail Eminescu). Dintre cunoştințele lor britanice l-am văzut o dată sau de două ori pe Billy Watson, de care mama îmi vorbea cu multă prietenie.

După proces şi condamnare, subiectul tata a devenit tabu. Ştiam că trebuie să scriu în diferitele „autobiografii" că părinții sunt divorțați, că stau cu mama, că habar n-am ce face tatăl meu, care fusese condamnat la „muncă silnică pe viață". Singurul lux pe care mi l-am permis a fost să-mi procur stenograma procesului care a fost publicată de autoritățile comuniste. Broşura m-a urmat toată viața şi o am în bibliotecă în Franța. Era, până la descoperirea manuscrisului lucrării *În spatele Cortinei de Fier*, singurul document – chiar trunchiat, aşa cum ştiau să facă comuniştii – care mă lega de tatăl meu.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

- Partidul Liberal, reprezentând interesele burgheziei industriale şi financiare în ascensiune, având drept conducători în principal familia Brătianu, dar şi pe M. Kogălniceanu, fraţii Goleşti (care erau boieri), C.A. Rosetti (boier şi el), Costineştii etc., este puternic susţinut de francmasoneria franceză.
- Socialiştii încep să se manifeste dar nu reprezintă încă o forţă. O parte dintre ei (C. Stere) este recuperată de liberali.

Simplificând la extrem, Partidul Conservator era dominat de personalităţile lui Lascăr Catargiu şi a lui P.P. Carp[3], iar Partidul Liberal de I.C. Brătianu şi C.A. Rosetti, ultimul pierzându-şi treptat influenţa, fiind prea republican pentru a se putea adapta sistemului monarhic.

2. Educaţia

Întreaga educaţie de bază (şapte ani de-acasă) a tatălui meu (născut în februarie 1903) purcede de la covârşitoarea personalitate a bunicului său, generalul George Manu, comandant al artileriei frontului de la Plevna în Războiul de Neatârnare din 1877, Prim-ministru şi de mai multe ori ministru al Regelui Carol I, primar al Bucureştilor şi senator de Teleorman. Membru al Partidului Conservator, colaborator al lui Lascăr Catargiu, prieten cu P.P. Carp şi N. Filipescu, generalul George Manu era un mare boier de concepţii tradiţionaliste şi de o rectitudine morală vecină cu rigiditatea. Fiu al marelui vornic şi caimacam al Ţării Româneşti Ion Manu, el era un om de convingeri, cu picioarele adânc înfipte în glia strămoşească. Concepţia

[3] P.P. Carp refuza să fie remunerat ca Prim ministru, considerând exercitarea acestei funcţii ca o datorie patriotică.

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.

Cuprins

Notă asupra ediției a doua 5
Studiu introductiv 7
Notă asupra ediției 91
În spatele Cortinei de Fier 93
Note 427
Postfață 437

Material cu drept de autor

You have either reached a page that is unavailable for viewing or reached your viewing limit for this book.